

20

Maiuskulak eta minuskulak: lehia zahar, bitxi, atergabea
Alfontso Mujika

22

IVAPek 25 urte: hiru jardunaldi, zazpi hizlari
Jon Arizkun

48

Dantza-koplen barruan zer ote dago?
Javier Kaltzakorta

Juan Jose Ibarretxe lehendakaria:

“IVAP ez balitz, asmatu egin beharko genuke, eta denbora asko izango genuke galdua”

IVAPek 25 urte bete ditu eta beste horrenbeste Juan Jose Ibarretxe lehendakariak, Laudioko alkate hautatu eta bere ibilbide politikoari ekin zionetik. Horregatik, 25 urte atzera eginez hasi gara IVAPen urteurren hau dela-eta prestatutako aldizkari ale berezi honetarako elkarriketan. Gurea solasaldi zabal eta lasaia izan da, askotariko gaiak jorratzen dituen eta batik bat gure giro politikoak sortu ohi duen zurrunbilotik harago doana. Oraingoan, lehendakariaren arduren atzean ezkututzen den pertsonari hurbildu nahi izan gaitzaizkio, aldian aldiko koiunturak bazter utzita.

8. or.

Zuzendariak mintzo:

IVAP, 25 urtean zuzendari izan dituenen ahotsean

Abian jarri zenetik, IVAP nabarmen aldatu da. 1983an, adibidez, bederatziz langile zituen eta aurrekontu urria. Gaur egun, ordea, 96 langile eta 23.627.000 euroko diru baliabideak ditu. IVAPek betetzen dituen zereginak betetzera iritsi ahal izateko, hainbat urrats egin dituzte hamaika lagunek. Aldaketa honen neurria aztertu nahi izan dugu eta, horretarako, IVAPen norabidea zuzendu duten andre-gizonekin mintzatu gara, erakundearen nola-halako historia berreraikitzeke asmotan.

14. or.

Erreportajea:

Bilboko Arte Eder Museoa: ehun urte artea zabaltzen

Bilboko Arte Eder Museoa menduena bete du aurten. 1908an sortu zen museoa, XX. mende hasierako gizartean artea zabaltzeko eta Euskal Herriko artistei beren lanean sakontzeko eredu historikoak eskaintzearen. Sortzaileekin izan dituen harreman sakonak museoaren nortasunaren ezaugarrietako bat izan dira; ez da harritzekoa, beraz, urtebetetze biribil hau ospatzeko euskal artisten gida eta erakusketa berezia antolatu izana. Erreportaje honetan, bada, ehun urteko abentura honetan zehar ibilbide bat egitea proposatzen dizuegu.

38. or.

Conetta Robazza 08

PAPER
BIRZIKLATUA

Zuzendaritza:
Herri Arduralaritzaren Euskal Erakundea (IVAP)

Koordinatzailea:
Xabier Amatria

Diseinua, fotokonposizioa eta inprimatzea: Itxaropena S.A.

Ilustrazioak: Concetta Probanza

Zenbaki honetako lankideak:
Bego Aierdi, Kaxildo Alkorta, Xabier Amatria, Oscar Arana, Jon Arizkun, Yolanda Arrieta, Juxto Egaña, Luis Elizondo, Miel A. Elustondo, Jabier Erize, Irene Fernández, Aintzane Ibarzabal, Edorta Jimenez, Javier Kaltzakorta, Xabier Larrañaga, Joseba Lozano, Luma, Begoña Minaur, Alfontso Mujika, Iñaki Ortiz, Nerea Pikabea, Concetta Probanza, Pablo Suberbiola, Joseba Terreros, Amaia Ugartemendia, Juan Luis Urcola, Patxi Zubizarreta

ADMINISTRAZIOA EUSKARAZ aldizkarian argiratutako artikulak berriro daitezke bai osorik, bai zatika, baina artikulak nondik atera diren aipatu behar da beti.

ADMINISTRAZIOA EUSKARAZ aldizkariak ez ditu derrigor bere egiten artikulua eta kolaborazioetan agertzen diren iritziak.

ADMINISTRAZIOA EUSKARAZ

ISSN: 1576-5563. **Legezko Gordailua:** BI-1141-93. **Egilea:** Herri Arduralaritzaren Euskal Erakundea Donostia-San Sebastián 1, 01010 VITORIA-GASTEIZ. Tel. 945 01 76 00. www.ivap.euskadi.net

AURKIBIDEA

- 2** **Marraskia Concetta Probanza**
- 4** **Pasadizoak - Interinez komikia**
- 5** **Pertsonaia**
Roberto Mosso
- 6-7** **Normalizazioa**
Eusko Jaurlaritzan Euskararen Erabilera Normalizatzeko Plan Berria
- 8-11** **Elkarrizketa**
Juan Jose Ibarretxe lehendakaria
- 12** **Berriak - Mundua on line**
- 13** **Leihatila K.M eta M.K. YOLANDA ARRIETA**
- 14-18** **IVAP, 25 urte**
IVAPeko zuzendariak
- 19** **Euskalduntzea**
HABERen agiriak eta Europako Erreferentzia Markoa
- 20-21** **Gramatika**
Maiuskulak eta minuskulak: lehia zahar, bitxi, atergabea
- 22-26** **IVAP, 25 urte**
25. urteurreneko ospakizunak: hiru jardunaldi, zazpi hizlari
- 27** **Leihatila Skydate. PATXI ZUBIZARRETA**
- 28-29** **Eztabaida**
Etxebizitzak goia jo du
- 30-31** **Informazioaren eta Komunikazioaren Teknologiak**
Blogak: administrazio inguruan ere bai
- 32-35** **IVAP, 25 urte**
IVAP, 25 urteko ibilbidea
- 36-37** **Giza baliabideak**
Denbora: sobran ez badugu, ez dezagun alferrik gal!
- 38-41** **Erreportajea**
Bilboko Arte Eder Museoa: ehun urte artea zabaltzen
- 42-43** **Euskalduntzea**
IVAP 25 urte hizkuntzaz prestatzen
- 44** **Hitzez-hitz**
Lege testu bat orrazten
- 45** **Leihatila Teknikaria. EDORTA JIMENEZ**
- 46** **Euskalduntzea**
Inspirazio bila... Hizkuntz garapen iraunkorra?
- 47** **Lanean euskaraz**
EIZIE, sortu eta hogeita bat urtera
- 48-49** **Ba al zenekien?**
Dantza-koplen barruan zer ote dago?
JAVIER KALTZAKORTA
- 50** **Denbora-pasak**

Esakuntzen aipamenak

Badira liburu-hasieretan –ez beti, ez gutxitan ere– aipamenak. Baten batek –normalean lagun ospetsuren batek– leku eta egoera berezi edo jakin batean esandako edo idatzitako esaldiak dira –normalean laburrak, baina luze samarrak ere bai batzuetan– liburuaren mamiarekin zerikusia dutelakoan jarriak. Liburu-hasieran ez ezik, kapitulu bakoitzaren hasieran ere maiz ditugu irakurgai hitz horiek.

Liburuetan zergatik josten dira baina, era horretako aipamenak? Idazleak bere burua jantzitzat agertu nahi duelako? Ez dut uste hori denik. Gaiari lotzeko atentzioa indartzeko? Bai, hasieran ere esan dugu hori. Adierazi nahi denak edozein ez den norbaiten babesa eta bermea dituela erakusteko? Baita ere. Aipameneko esaldia sortu edo ezagutarazi zuenaren omenez? Horregatik ere bai.

Mota horretako esapideak irakurtzen ditudanean edo, eta batez ere, entzuten ditudanean, ia beti gogoratzen dut gaztetan izan genituen irakasle on asko haietako batek, aita Mugu-ruzak, izen handiko pertsonaren batek esana edo idatzia aipatzen zuenetan esaten ziguna: “Halakok esan zuenez (esateko doinua aldatzen zuen orduan) –eta esan ez balu ere....–”. Eta “esan ez balu ere”ren ondoren “futboleak ezin da jokatu baloirik gabe” edo “buruko mina izateko, burua ere behar da” edo horrelako esaldi esanguratsua ekartzen zuen, pertsona famaturen batek esana. Bitxia iruditu izan zait beti aipamena egiteko modu hori; beste inori ere ez diot entzun. Egile-eskubideak errespetatzen zituen batetik eta esakunea guztiona ere bazela adierazten zuen bestetik.

Esamoldeak esamolde, badira batzuk sortu ziren hizkuntzako mugetatik irten eta beste hizkuntzetan aldatu eta ekandu, eta munduan zabaldu eta bai hizkuntza bai herrialde askotan aipatzen direnak. Batzuek jabe jakina dute gainera. Asmatzaileri edo jabeei bost axola –aspaldi alde egin baitzuten guregandik–, baina merezi dute txaloa. Hona batzuk, gutxi hauek: Jaungoiko Aitarena da “Izan bedi argia” (Biblia, Hasiera, 3).

Julio Zesarrenak omen dira “*Alea jacta est*” eta “*Veni, vidi, vici*”.

Santo Tomasek esan zuen “Ikusitakoan sinetsiko dut” (kontra-esan galanta; izan ere, ikusitakoan, ikusi egiten da, ez sinetsi).

Ciudad Realeko Montiel ingurutik dator ondorengoa. Gaztelako erregetza gogo biziegiz nahi zuten Pedro I.ak eta Enrike II.ak, anaiordeek; bien artean ezpata-borrokan ari zirela, Pedrok mendean estu hartu zuen Enrike eta, orduan, Enrikeren zaldun batek Pedro hil egin zuen. “*Ni quito ni pongo rey pero ayudo a mi señor*” esan omen zuen. Cid-ek ere gauza bera esan omen zuen Zamora aldean.

Cervantesena da “*Con la Iglesia hemos topado*”; Shakespearena “*To be or not to be, that is the question*”; Galileorena “*Eppur si muove*”.

Fray Luis de Leonek, Salamancako katedradun zela, Inkisizioak atxilotuta kartzelan lau urte eman zituen. Askatu zuteanean, hitz hauekin hasi omen zuen lehen eskola: “*Decíamos ayer ...*”.

Ondorengo hau ez da, beharbada, aurrekoak bezain ezaguna, Frantziako Citeaux-ko zistertar abade nagusiari aitortzen zaio. Heretiko ote zen Bézierz herriari eraso egin eta arpilatu aurretik soldaduei oihuka: “Guztiak, hil itzazue guztiak, Jaungoikoak bereak jasoko ditu-eta”. E.a, e.a.

Askok eta asko dira pertsona ezagunek esan eta herriko jende normalak, hiztun normalak, aipatzen dituenak. Idazleek ere ekartzen dituzte beren liburueta eta artikuluetara. Badugu horrelakorik euskaraz? Euskaldun jakin batek egoera jakin batean sortu eta geure artean zabaldu eta erabiltzen dugun esakunerik? Eta hizkuntzaren mugak gainditu eta beste hizkuntzetara pasa denik? Lehengo zaharrenak erabiltzen hasi beharko gara eta geu ere asmatzen eta erabiltzen hurrengoei pasatzeko. Lan gogorra. Ea, bada.

Kaxildo Alkorta, laguna

JOXERRA INTERÍNEZ

BEHIN-BEHINEKO FUNTZIONARIOA

interinez@mindless.com

Roberto Moso, musikaria eta kazetaria:

“Denetik egin da musikan eta irrastian, eta orain entzuleak harritzea ez da hain erraza”

Aurten bete dira hogeita bost urte Radio Euskadi sortu zenetik eta ia hasieratik beraren uhinetan dantzan dabil Roberto Mosoren ahotsa. Ahotsa ez ezik bere arima guztia dantzan ikusi dugu sarri Euskal Herriko agertokietan. Euskal rockaren sorrerako partaide izan da santurtziar hau, hainbat urte egin baitzituen Zarama taldeko kantari gisa. Rockzale izaten jarraitzen duen arren, Zaramaren bizitza aspaldi bukatu zen. Errealitatea kontatzeko era desberdinak sortu behar direla iritzita dago, eta horretan ari da egunez egun Radio Euskadin. Sormenari ez ezik beti egiten dio lekutxoren bat umoreari. Bereizgarri horien lekuko izan naiz Bilboko egoitza handi berrian.

Kazetari eta musikari izatea, txikitako ametsa izan da?

Txikitakoa? Ez dakit, nerabe nintzen garaikoa gehiago. Garai horretan musika lantzearekin amets egiten nuen. Lagunekin futbolekin jokatzeko nuen, inguruko pabiloietan taldeak entseatzeko entzuten genituen. Gure belaunaldia asko markatu zuten rockak, politikak eta aldaketa sozialek. Garbi nuen kazetaritzaren antzeko zerbait ikasiko nuela: batetik, kazetaritza bera gustatzen zitzaidalako, eta, bestetik, beste gauza batzuk egiteko aukera emango zidala pentsatzen nuelako.

Irratia eta musika, biak eskutik helduta joan dira orduan?

Kazetaritza ikasten ari nintzela, *Muskaria* izeneko musika aldizkarian kolaborazioak egiten nituen; Roge Blasco zen zuzendaria. Aldi berean, Zaramarekin banenbilen dagoeneko amateur gisa. Ikasketak amaitu eta berehala deitu zidaten Radio Euskaditik musika programa bat egiteko. Gero, hogeita hiru urterekin oposaketak atera nituen. Oso gaztea nintzelarik ikusi nuen neure burua lan finko batean; gainera, musika taldearen lehen diskoarekin arrakasta handia izan genuen.

Hogeita bost urte bete berri ditu Radio Euskadik eta Zaramak ere urte mordoska bat baditu. Zer aldatu da urte hauetan irratigintzan eta musikan?

Teknologia aldetik askoz ere osatuago ikusten dut dena, irrastian zein musikan. Horrez gain, herri askotan ikusten dira ondo antolatutako gaztetxeak. Irrastian ere antolakuntza maila hobea da orain. Baina arlo bietan berezotasuna galdu dela uste dut. Irratia hasi zenean, gauzak kontatzeko grina handiagoa zegoen, gauza pila bat geneuzkan kontatzeko. Gaur egun, batzuetan ematen du garrantzi handiagoa duela gauzak egiteko moduak, egiten denak berak baino. Gaur egungo irratigintzan ez dago berrikuntzarako grinarik. Musikan ere nabari da: Zaramarekin agertoki batera igotzen ginenean jendearentzako

oso berria zen eskaini behar genuena, rocka euskaraz entzutea esate baterako. Geroztik, denetik egin da maila guztietan eta orain entzuleak harritzea ez da hain erraza.

Idazle gisa ere urrats batzuk eman dituzu. Hiru liburu idatzi dituzu, jada. *La radio encendida* izan da azkena. Zer kontatzen duzu?

Irrastian gertatutako eta bizi izandako esperientziak kontatzen ditut. Umorearekin zerikusia zuen liburu bat egitea proposatu zidaten, baina nik iradoki nien zerbait landuagoa egin zitekeela. Ipuin sorta batek osatzen du liburua, eta horrekin batera CD bat ere badago.

Irratiko ibilbidetik momentu bat aukeratu beharko bazenu...

Radio Chok izeneko programa bat egin nuen aldi batez; gauzak asmatu, gustuko musika jarri, nire neurriera egindako programa zen. Gotzon Bastida lankidearekin egiten nuen. Programa hori egitea luxu bat izan da. Musika, kultura eta gizartearen gertatzen ziren albisteak ematen genituen, beste modu batera kontatuta eta sormenarekin nahastuta.

Rockero zaharrak ez omen dira inoiz hiltzen. Zure kasuan ere horrela da ala rockak bere garaia du?

Rock mundua leloz beteta dago. Ni barrutik rockero sentitzen naiz. Kotxean musika entzuten joaten naiz. Zorionez oraindik topatzen ditut harritzen nauten musika taldeak.

Gero eta gehiago dira Internetetik gauzak deskargatzen dituztenak, horien artean musika. Musikariek beste bide batzuk bilatu behar dituzte bizirauteko?

Ez daukat teoria finko bat. Interneten kontuarekin ohitzen hasi behar dugu. Musikak, negozio izatekotan, Interneten bidez izan beharko du. Seguru asko musika dendak desagertuko dira. Lehen ere diskoak kaseteetan grabatzen genituen, baina kasu hartan toki berera zihoan dirua. Orain, ordea, dirua beste toki batera joaten ari da.

Musikan aritzeko asmorik baduzu etorkizunean?

Zaramarekin jada ez, baina beste talde bat egingo nuke edo bakarlari gisa arituko nintzateke. Azken urteotan entzun dudana musika mota berriekin zerbait egitea gustatuko litzaidake. Baina alabekin eta irratiarekin oso denbora gutxi daukat. Ahal dudanean kontzertuetara joaten naiz eta asko gozatzen dut. Horrez gain, nire blogean idazten dut: <http://zaramatimes.blogspot.com>. Niretzat fanzine bat egitea bezalakoa da, baina askoz baliabide gehiagorekin. Ordu luzeak ematen ditut horretan. Orain, irratiko *Boulevard* saioan abesti bakoitzak duen historiari buruzko atal bat egiten dut; horri buruzko liburu bat idaztea proposatu diot irratitari eta aurrera doala dirudi.

Nerea Pikabea
Kazetaria

IV. Plangintzaldian sartu gara (2008-2012)

Euskal herri-administrazioetako hizkuntza-normalizazio prozesua plangintzaldika kudeatzen da, eta plangintzaldi bakoitzak bost urte irauten du. Orain arteko plangintzaldietan, langileak euskalduntzeari eman zaio lehentasuna; 2008an hasi eta 2012ko abenduan amaituko den IV. Plangintzaldi honetan, berriz, euskararen erabilera bultzatzea izango da erronka nagusia, izan ere, oraindik alde handia dago hizkuntzaren ezagutza teorikotik erabilera praktikora. Helburu hori bermatze aldera, eta 86/1997 Dekretuan ezarritakoari jarraiki, herri-administrazio guztiak behartuta daude erabilera normalizatzeko planak onartzera Plangintzaldiaren lehen urtean, 2008an bertan, alegia. Hizkuntza Politikarako Sailburuordetzak diseinatu du dagoeneko Eusko Jaurlaritzako Plana, eta hori oinarri harturik, sail eta erakunde autonomo guztiak beste horrenbeste egingo dute urtea amaitu baino lehen.

Planaren irizpide nagusiak

- **Xede nagusia: euskara ere Administrazioako ohiko hizkuntza izatea.** Administrazioan euskararen “presentzia” handia da, batez ere, kanpora begirako arloetan (errotulazioa, iragarpenak...); hala ere, euskara Administrazioako lan-hizkuntza bihurtuko bada, langileak euskaraz ere egin behar du lan; hori da bide bakarra, bi hizkuntza ofizialen berdintasuneranzko pauso sendoak emateko.
- **Hizkuntza Ofizialen Erabilerarako irizpideak, oinarri eta helmuga.** Zein hizkuntza erabili behar dugun komunikazio esparru bakoitzean arautzen dute irizpideok, eta beste askoren artean, iradokizun hauek egiten dituzte: Administrazioak jarrera aktiboa izan behar du euskararekiko, eta euskarazko komunikazioaren zain egon beharrean, aurrea hartu eta bidea zabaldu behar die euskarazko harremani; behar-beharrezkoa da lehentasuna ematea sortze lanari, itzulpenetara modu sistematikoan jo gabe; itzulpena ez da bide bakarra, mezu bat bi hizkuntza ofizialetan zabaltzeko: hizkuntza bakoitzak badu bere estiloa eta gauzak esateko modua; euskarari tokia egin behar zaio langileen prestakuntza orokorrean, aplikazio informatikoetan eta kontratazio administratiboan.
- **Inoiz baino langile gehiagok hartuko du parte erabilera-planetan.** Aurreko plangintzaldietan ez bezala, euskaldun

guztiak hartu dira kontuan, eta ez halako atal berezi batzuetan daudenak bakarrik. Hortaz, derrigortasun data ezarria izanik, dagokien hizkuntza-eskakizuna egiaztatu dutenak berez eta besterik gabe sartuko dira erabilera-planetan (1.839 langile, gutxi gorabehera). Horietaz gain, derrigortasun data ezarri gabe izanik, dagokien hizkuntza-eskakizuna egiaztatu dutenei aukera emango zaie tokian tokiko planetan parte hartzeko (868 langile).

- **Langileen lan-jardunen izaera komunikatiboa, erabilera-planetan giltzarri.** Planean sartzen diren guztiak laneko komunikazioaren bat gutxienez gauzatuko dute euskaraz, arreta berezia jarrita herritarrekiko harremani. Sail bakoitzaren esku egongo da azterketa komunikatiboa burutu eta erabakitzea zein lan-jardun egin behar den euskaraz, malgutasunez, sor litezkeen eragozpenak aurreikutsita, eta oso kontuan harturik sail bakoitzaren hizkuntza-egoera zein den.
- **Berariazko hizkuntza-prestakuntzaren eta trebakuntzaren garrantzia.** Erabilera-planek ziurtatu behar dute erabateko lotura dagoela langileak euskaraz landu behar duen komunikazioaren eta horretarako IVAPek antolatuko dituen prestakuntza ekintzen artean; trebakuntza pertsonalizatuaren bidea jorratuko da, beraz, hautatutako eginkizunak euskaraz gauzatzeko gaitasuna dagoela ziurtatzeko.

“Pixka bat es mucho”

Jarri dugun helburua lortzeko, eragile guztien laguntza eta elkarlana behar da: arduradun politikoena eta langileena. Denak batera aritu beharra dago lantoki bakoitzean, euskara ere, arian-arian, Administrazioako lan-hizkuntza “normala” izan dadin. Horrenbestez, erabil dezagun euskara, hanka sartzeko inolako beldurrik gabe: euskara bikaina eta halamoduzkoa, jasoa eta arrunta, batua eta euskalkia... Erabilera normalizatzeko Plan hau ez da “beste” plan estrategiko bat, azken batean euskara baita gure herriaren eta gure administrazioen bereizgarri behinena.

Joseba Lozano

**Herri Administrazioetan Hizkuntza Normalizatzeko zuzendaria
Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza**

IVAPek eskainiko dituen prestakuntza-ekintzak eta baliabideak, Eusko Jaurlaritzan Euskararen Erabilera Normalizatzeko IV. Planaren testuinguruan

IVAPek, administrazioko euskararen erabilera sustatzeko eta errazteko helburuarekin, erabilera-planen protagonista izan behar duten langileei prestakuntza eta baliabideak eskainiko dizkie, beren lanpostuetan euskaraz lan egin ahal izateko. Helburu horri begira, lehendik eskaintzen ziren zerbitzuez gain, zerbitzu eta produktu berriak diseinatzen eta abian jartzen ari gara aspaldi honetan IVAPen. Besteak beste, ondoren jasotzen diren prestakuntza-ekintza eta baliabideek osatuko dute IVAPen eskaintzaren panorama, labur azalduta:

■ *Lanordutako zein lanorduz kanpoko euskarazko ikastaroak*

Ohiko hizkuntza-prestakuntza orokorra eskaintzen jarraituko dugu, noski, ikastaro presentzialak zein autoikaskuntza bidezkoak, lanpostuetako hizkuntza-eskakizunek eskatzen duten hizkuntza-gaitasun maila orokorra lortzea helburu.

■ *Birziklatzeko ikastaroak*

Badira, baina, beren lanpostuetako hizkuntza-eskakizuna aspaldi lortu eta, denboraren joanean, erabili ezaren poderioz, gaitasun-maila galdu dutenak. Sumatutako behar horri erantzuteko birziklatzeko ikastaroak jarriko ditugu martxan datorren ikasturtearen hasieratik aurrera.

■ *Administrazio-hizkerari buruzko ikastaroak*

Ikastaro hauen helburu nagusia, kalitatezko idatzizko komunikazioa lortzea da. Administrazio-hizkeraren oinarriko kontzeptuak eta idazki argi, egoki eta zuzenak sortzen ikasteko jarraibideak irakatsiko dira ikastaro hauetan. Ikastarook presentzialak eta on line bidezkoak izango dira. Azken hauek hiru modulutan banatuko dira: I. moduluan, ofizioa eta gutuna aztertuko dira; II. moduluan, bilera-deia, ziurtagiria eta eskabide-orria; azkenik, III. moduluan, akta, txostena eta iragarkia.

■ *Jendaurreko euskarazko harrerari buruzko ikastaroak*

Ikastaro hauen helburu nagusia izango da jendaurreko harrera egin behar duten langileen komunikazio-trebetasunak hobetzea, ahozko trebetasunari garrantzia berezia emanez, baina idatzizkoa ahaztu gabe, batez ere posta elektronikoaren bidezko komunikazioari dagokionez.

■ *Lanpostuko trebakuntza*

Euskaraz lan egin behar duen langilea euskaraz lan egiten hastea da programa honen azken helburua. Horretarako, trebatzaile baten laguntza, gidaritzza eta orientabidea izango ditu langileak.

Trebakuntza honen bidez, langileak erabili ohi dituen administrazio-idazki errealak kalitate parametro batzuen arabera sortzeko edota egokitzeko gaitasuna hobetuko du, testu zuzenak, jatorrak, egokiak eta argiak sortu ahal izateko. Trebakuntzaldi bakoitzak iraupen mugatua izango du eta bakoitzean helburu zehatzak finkatuko dira, lanpostuaren analisi komunikatiboan oinarrituta. Programa hau aurtengo irailean hasiko da, horretarako eskaera egin duten lau sailetan, hasiera batean.

■ *ELET*

Lanpostuan euskaraz lan egiteko erabilgarriak diren hainbat hizkuntza-baliabide batzen dituen aplikazio informatiko edo web atari integratu bat da, oso erabilerraza eta intuitiboa. Beraren bitartez, hiztegiak, itzulpenen datu-baseak, erabilera-adibideak, gramatikari buruzko erreferentziak, dokumentu-ereduak eta baliabide gehiago kontsulta daitezke.

■ *Duda-Muda zerbitzua*

Duda-muda kontsulta-zerbitzu bat da, administrazio- eta legerloko terminologiari eta hizkerari buruzko zalantzak argitzeko.

■ *Itzultzaile Zerbitzu Ofizialaren zerbitzuak*

Euskararen erabilera normalizatzeko planetan IZOk ere lagun dezake, inprimaki eta dokumentu-ereduak itzuliz, sailek behar dituzten glosario edo termino-zerrendak eginez, edota IDABA izeneko itzulpenen datu-basea erabiltzaileen esku jarritz.

Panorama osatzeko, IVAPeko Prestakuntza Zerbitzuak antolatuta, *askotariko gaiei buruz euskaraz eskaintzen diren prestakuntza-ikastaroak* aipatu beharko ditugu, hauek ere, dudarik gabe, lanpostuko euskarazko jarduerari begira ekintza baliagarriak baitira.

Prestakuntza-ekintzen eta baliabideen eskaintza hau zabala, zehatza eta egokia delakoan nago, eta ondo erantzungo die erabilera-planen testuinguruan Eusko Jaurlaritzako Sailek eta Erakunde Autonomoek dauzkaten beharrei. Baina, batez ere, erabilera-planetan sartuta dauden langileen beharrei erantzun behar die, eurak baitira, azken finean, zerbitzu eta baliabide hauek guztiak balia ditzaketanak, beren lanpostuetan euskaraz gehiago eta hobeto egiteko. Hala izango al da!

Juan Isasi

IVAPeko euskarako zuzendariordea

Juan Jose Ibarretxe lehendakaria:

**“Ez daukagu demokrazia
inperfektu hau beste sistemarik”**

1995ean lehendakariorde eta Ogasun sailburu izendatu zuten gaur egun EAEko lehendakaria dugun Juan Jose Ibarretxe. Haren sailaren mende izan zen Herri Arduralaritzaren Euskal Erakundea, IVAP, eta galdezka joan gatzazkio erakundearen urteurren honetan. Hogeita bost urte atzera eginez hasi gara elkarrizketan, noiz Ibarretxe pertsonaia politikoarekin, noiz pertsona zibilarekin hizketan. Aldian aldiko koiunturak alde batera utzi eta herri honen funtsaren bila abiatu gara...

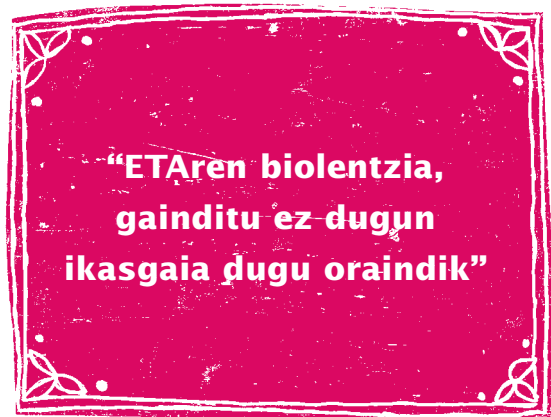
IVAPek 25 urte bete ditu. Nahitaez, denboran atzera begiratzeko egokiera dugu. Duela 25 urte, 1983an, ibilbide politikoari ekin zenion, zure herriko, hau da, Laudioko alkate hautatu zintuztenean. Zeintzuk ziren 26 urteko gazte haren asmo eta helburuak?

Denbora asko igaro da 26 urte nituenetik eta, beraz, aspaldi joandako ura iruditzen zait nire bizitzan. Oso gaztea nintzen, jakina, eta dena posible zela iruditzen zitzaidan. Denbora igaro ahala, ordea, dena ez dagoela aldatzerik konturatzen da norbera, ezta gogo betez jardunda ere. Baina alderdi batzuetan, saia gaitzeko. Niri dagokidanez, horretan saiatu nintzen Laudioko alkatea izan nintzenez, nire herriko alkatea; bertan bizi izan naiz beti, bertan bizi naiz oraindik ere. Nire helburuak, gainerako gazteenak bezala, asko baino gehiago ziren: nire herria munduko onena izatea, bizilagunek problemarik ez izatea, denok lana izatea, guztiontzako ongizatea, etab. Eta, horretan ametsetan ari nintzela, meteorologiak eta uholdeek harrapatu ninduten, bete-betean harrapatu ere. Eta, orduantxe, herrialde honetan primerako jendea bizi dela jabetu nintzen. Gorriak ikusi genituen, Laudiok asko sufritu zuen, baina aurrera egin ahal izan genuen, denon laguntzari esker.

IVAPen 25. urteurrena da, esan dugunez. Halako ospakizunek balantzea egiteko aukera ematen digute. Jakina, tarte honetan herri hau zeharo aldatu da, bizimodua, gizartea, ekonomia... Gu ere nabarmen aldatu gara, baina zertan aldatu da Juan Jose Ibarretxe?

Tira, bada. Ni, guztiok bezala, zahartu egin naiz, nahiz eta barruan gaztea naizen oraindik. 26 urteko gazte haren errebeldia bera daukat injustiziaren aurrean. Baina ez daukat adin hura. Gure herria franko aldatu da. Onerako, askotan. Gizarte aurreratua gara, eta solidarioa. Oraindik zenbait erronkari aurre egin beharrean gaude, hala ere. Berrikuntza-

ri, adibidez. Beste arlo batzuetan ez dugu hainbeste aurreratu: ETaren biolentzia, gainditu ez dugun ikasgaia dugu oraindik, gainditu behar duguna, ETA bere lekuan jarriz eta erakundeetako arduradun eta agintari politikoak beraienean.

Alkatetza utzi eta, horren ondoren, bide oparoa egin zenuen: Arabako Batzarretako prokuradore eta lehendakaria izan zinen, legebiltzarkidea, Legebiltzarreko Ekonomia eta Aurrekontu Batzordeko burua... Zer-nolako oroitzapenak dakarzikizute Eusko Jaurlaritzara iritsi baino lehenagoko garai horiek?

Huraxe etengabeko prestakuntza! Beti ikasten. Ekonomia arlorako joera izan dut beti, eta erakunde horietan jarduteak asko irakatsi zidan: gizarte modernoa izatekotan hamaika arazo konpondu behar genuela; frankismoaren urte luze eta gogorrek gizarte ahitua, hiltzeko zorian utzi zigutela irakatsi zidan. Lana ikaragarri handia zen, eta egunero zegoen gain-

ditu beharreko arazoren bat. Gure erakunde demokratikoak eta gure industriak berreraiki, pertsona guztiei lana eta bizitza duina eskaini... Garai latzak izan ziren, baina, aldi berean, oso esker onekoak.

1995ean lehendakariorde eta Ogasun sailburu izendatu zintuzten; zure sailaren egiturakoa zen IVAP. Gogoratzen al duzu garai hartako Herri Arduralaritzaren Euskal Erakundea?

Ondo gogoan daukat IVAP, bai eta bertan lanean ari zirenak ere. Gogoan dut hausnarketa prozesu bati ekiteko genituen planak, herri administrazioa berritzeko planak. Gogoan dut euskal administrazioek eraginkortasun, zintotasun eta kalitate erreferente izan behar zutela esaten genuela. Ez ginela konformatu behar orduan geneukanarekin, erreferentea izan behar genuela. Eta, egia esan, asmo haietako asko bete egin ditugu.

Esan duzunez, gauza asko aldatu dira gure herrian joan deneko 25 urtean. Zu zeu, besteak beste. Gaur egun euskalduna zaitugu, baina jakin nahi genuke nola bizi izan zenuen euskara ikasteko prozesu hori...

Oso esperientzia berezia izan zen. Esan nahi dut, hizkuntzak gure bizitzaren lehenengo aroan ikasten direla. Nik 40 betetzeko nengoela ikasi nuen euskaraz, eta hori ez da oso ohikoa. Baina gogo berezia nuen. Autoan batetik bestera nindoala egiten nituen etxeko lanak, gure herriko paisaia igarotzen ikusten nuen bitartean. Gero, gure alabekin euskaraz hitz egiten hasi nintzen, eta horixe bai izan zela gauza berezia, fantastikoa.

Eta euskarak administrazioan betetzen duen lekua-ri dagokionez, nola ikusten duzu gure hizkuntzak jorratu duen bidea?

Euskarak aurrera egin du herri administrazioetan, baina aurrerago egin beharko du eta, hain urruti ez dagoen egun batean, ez dugu kontu hauetaz hitz egin ere egingo, dena normala baino normalagoa irudituko zaigu eta. Ezin dut ulertu herri administrazio bat, edozein mailakoa dela ere, euskaraz zein gaztelaniaz herritarrekin erlazionatzeko gai ez dena.

Eta hemendik beste 25 urtera zein izango da, zure iritziz, euskarak eta euskal kulturak gurean beteko duten lekua?

Espero dut gizarte eleanitza izango garela, eta normal-normal hitz egingo dela euskaraz, gaztelaniaz, ingelesez eta frantsesez. Euskal Herriak hiru hizkuntza baititu, eta horietarik edozeinetan komunikatu ahal izango garela uste dut. Euskarak, azken finean, behin ere galdu behar ez zuen lekua eduki beharko du.

IVAPek 25 urte eta Gernikako Estatutuak eta demokrazia aldiko Eusko Jaurlaritzak urte bakan batzuk gehiago. Lan asko dago egina, eta, aldi berean, asko dago eginkizun. Zeintzuk dira egiteko ditugun zeregin edo erronka nagusiak?

Urte asko igaro dira, bai horixe. Gogoan hartu, adibidez, duela 25 urte zenbaitek esaten zituenak, eta orain esaten dituenak. Gernikako Estatutua, euskaldunok estatuarekin orain dela 25 urte egin genuen hitzarmena, ez da bete. Euskaldunek hartu

IVAP ez balitz

Hara, nik esango nuke IVAP ez balitz, asmatu egin beharko genukeela, eta berehala, gainera. Eta, bestalde, denbora asko izango genuen galdua. Dena egin liteke hobeto, baina IVAPek egiten duen lana nahitaezkoa dela iruditzen zait. Gizartearen beste zenbait esparruk bezala, berrikuntza du erronka. Izan ere, enpresek ez ezik, herri administrazioek ere berritu egin behar dute, eta egunero. Berritu eta, zuen baimenarekin esanda, gainerakoek baino hobeto jardun.

zuten erabaki demokratiko hura ez da errespetatu. Eta are okerrago, ez dago herri honi eman zioten hitza betetzeko borondatearik. Lan asko ditugu eginkizun. Eta eginkizunen gainean galdera egin didazunez, esango dizut egitekoen artean dugula ETArekin biolentzia behin betiko etenaraztea eta herri honetako herritarren borondate demokratikoa modu demokratikoan adieraztea. Gainera, berrikuntzaren eta aurrerapenaren erronkak ditugu zain. Izan ere, autogobernua ez da gure bizimodua hobetzeko besterik. Guk ez dugu autogobernua inorekin eztabaidatzeko nahi. Pertsonen bizimodua hobetzeko nahi dugu, haien etorkizuna, haien geroa.

Henrike Knörr euskaltzaina hil berria da. Utzidazu haren gizarte kezketarik bat hona aldatzen: Henrike zenari “eskandalagarria” iruditzen zitzaion gure naturaren eta paisaiaren “suntsiketa ankerra”. Zer datorkizu burura horrelakoak entzunda?

Gutziz ados nagoela Henrikek esaten zuenarekin. Gure baliabide naturalak zaintzea hil ala bizikoa da. Zertarako nahi dugu aberatsak izan, inguruan dugun habitata suntsitzen badugu? Ez dago animaliarik bere habitata suntsitzen duenik. Horretan, ergeletan ergelena da gizakia. Ni *garapen iraunkorra* deritzon horren militantea naiz. Bizi garen garaian, saihestezina iruditzen zait kontzeptu hori.

Bistan denez, gure Henrike zenak euskara ez ezik, bazuen beste ardurarik. Zein ditu Juan Jose Ibarretxe lehendakariak –hala politikariak nola pertsona zibilak–, kezka eta ardura behinenak?

Hamaika ere baditu!, gainerako euskaldunek bezala. Lehendakaria ere eguzkiak jotzen du, eta euriak bustitzen, beste guztiak bezala. Nire kezken artean dira gure alabei biolentziarik gabeko herria uztea, herri hobea, bisitan etortzeko ez ezik, bertan bizitzeko. Herrialde solidarioa, abegikorra, munduari eta eragin multikulturali irekia. Mundu hobea, azken finean, eta ezberdintasun txikiagoak izango dituen. Izan ere, mundu bidegabea bizitzea ez du merezi, hura aldatzeko ez bada, behintzat.

Kezka eta ardura horiek bideratzeko modurik ikusten duzu?

Bi bide baino ez ditut ezagutzen: konpromisoa eta lana. Balioak eta etengabeko ahalegina.

Mendebaldeko gizarteetan etengabeko transformazio prozesuari eutsi behar omen diogu, lehiakorrik izango bagara, bederen. Era berean, prozesu horren ondorioz, behin eta berriz aipatzen da kultura eta etnia anitzeko gizartearen sortuko dela. Nola ikusten du lehendakariak immigrazioaren auzia?

Ematen du jendeak ahaztu egiten duela, baina gure herria, historian zehar, emigratu behar izan duenetakoa izan da: ekonomia krisiak izan zirelako, jazarpen politikoak... Noranahi joanda ere, besoak zabal hartu gaituzte. Horretaz jabetzeko, ez dago AEBetara, Latinoamerikara edo Australiara joan besterik. Nik uste kontuan hartu beharko genukeela geure historia, beste batzuk gure herrira immigratzen ari diren honetan. Uste dut emigrazioa beharrezkoa dela eta, berez, ez dela ez arrisku eta ez mehatxu. Nik elkarrizketa multikulturalean sinesten dut, gaur egun ezagutzen ez ditugun gizarteak ez bezalakoak artikulatzeko gaitasunean. Bestalde, uste dut nazioarteko komunitateak eta herrialderik aberatsenak zorretan direla Hirugarren Munduarekin, eta honen garapen ekonomiko eta sozialarekin.

“Kontuan hartu beharko genuke geure historia, beste batzuk gure herrira immigratzen ari diren honetan”

Finlandia da Europa eta munduko erreferentzia hezkuntzaren kalitateari gagozkiola. Gure hezkuntzaren emaitzak estatukoaren batez bestekoen gainetik egon arren, ez dira hain apartekoak 15en Europar Batasunekoaren emaitzekin alderatuta. Zer hobetu behar dugu? Zein politika abiarazi behar dugu aurreneko postuetan kokatzeko?

Gure herrian kalitatezko hezkuntza dugu: urte batean bai eta hurrengoan ere bai, nazioarteko merezimendu eta sariak jasotzen ditu. Hori horrela izanagatik ere, ezin gara besoak gurutze geratu, jarrera pasiboan, geure buruen atsegingarri. Gauza asko hobetu behar ditugu. Gure erronka da belaunaldi bat barru Europan erreferentzia izatea, dela berrikuntza arloan, dela beste hainbat arlotan. Besteak beste, hezkuntzan.

Bestalde, azken aldion ekonomia moteldu eta batzuek hitzetik hortzera darabilte “krisialdi” hitza.

Politikaren gaitzak

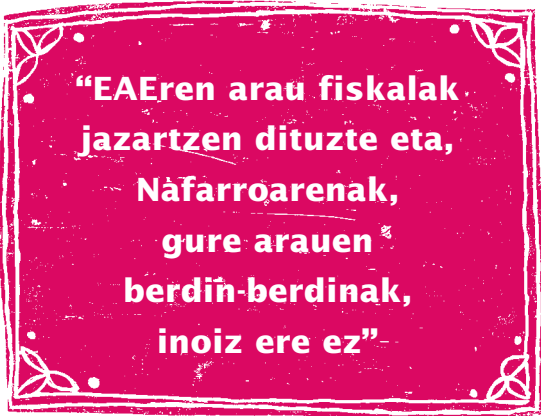
Zenbait aldiz esan dudanez, gogoeta lasai eta eraikitzaile txikieneko esparrua da politika. Borroka eta kalapita eguneroko ogi dira. Eta berdin esango nuke hedabideei buruz ere, politikarien eta herritarren arteko ekintza politikoaren hedatzaileak dira eta. Hala ere, guk era guztietako egitasmo sorta bultzatzeko ahalegina egin dugu, jakintza gurea eta berrikuntzaren lideratzeko asmotan. Politika, oro har, asko merezi ez duen espazioa da.

Zeintzuk dira gobernuak egindako aurreikuspenak? Zeintzuk egoera honi irtenbidea emateko hartu beharreko neurriak?

Gobernuak ehuneko 2,7an jarri du aurtengo ekonomia hazkundea, hau da, aurreikusitakoa baino hamarren batzuk beherago, eta inguruko ekonomiak haziko direna baino gorago. Nik ez nuke krisi hitza erabiliko, uste dut ez duela egungo errealitatea ondo definitzen. Aldiz, ekonomiaren moteltzea bai, badela esango nuke, eta horrek batez ere industria gutxiko ekonomiei eragingo diela.

Gai honi lotuta, zalantzak ditut herritarrok Kontzertuaren garrantziaz jabetzen ote garen. Argi dago geure ekonomia zuzentzeko funtsezko lanabesa dugula, baina lortuko ote dugu “blindatzea”?

Kontzertu Ekonomikoa herri honen eskubide historikoa da. Ez da inoren kontzesio eskuzabala, ez da pribilegioa ere, zenbait hori esaten tematzen bada ere. Defenditzen dutela diote, baina, gero, Errioxatik edo Gaztela eta Leondik gure kontzertuari erasotzen jarduten dute, desegiteko asmotan. Ez naiz kontu honetan askorik luzatuko, baina zera esan nahi dut: Euskal Autonomia Erkidegoaren arau fiskalak behin eta berriz jazarpen dituzte eta, aldiz, Nafarroak onartzen dituenak, gehienetan gure arauen berdin-berdinak, inoiz ere ez dituzte auzitara eramaten. Beraz, arazoa ez da arauaren edukia, beste zerbait baidarik, politikari are lotuagoa dagoena, legalitateari baino. Auzitegi Gorenak ere horixe berretsi du, alegia, Euskadik estatuarena ez bezalako fiskalitatea izan ezinik ez duela, eta seguru nago Europak berdintsu esango duela. Baina batzuei, PPri eta PSOeri, esaterako, bost inporta zaie. Oraindik orain, zer egin dute bi alderdiok Gorteetan? Eusko Legebiltzarrak Kontzertu Ekonomikoa “blindatzeko” aho batez onartutako akordioa “mokadu batean jan”, bertan behera utzi. Gainerakoan, Kontzertua gure autogobernuaren tresna garrantzizkoa da, dudarik gabe. Are gehiago, haren bizkarrezurra dela esango nuke. Estatuaren eta Euskadiren arteko harreman ekonomiko eta fiskalak arautzen ditu, eta oinarritzko printzipioa ezartzen du: alde bakarrek arriskua. Alegia, Euskadik etekina jasoko du bere fiskalitatea zuzen kudeatzeko gauza baldin bada; horretarako gai ez bada, gorriak ikusiko ditugu. Inor ez da gure okerrak zuzentzera edo ordaintzera etorriko. Eta gauzatu nahi dugun politika publikoa, gure baliabide publikoen araberakoa izango da.

Innobasque-ren aurkezpen ekitaldian izan zinen. Oraindik orain, berriz, gure aldizkarian izan dugu Pedro Luis Uriarte, solasaldi luzean. “Iraultza” hitza baliatu eta teknologia arloan are gehiago egin ezean dekadentzia aroan sartzeko arriskuan garelako aipatu du... Bat zatoz Uriarteren esanekin?

Gutziz bat. Berez, Pedro Luis Uriartek eta biok buruz buru jardun genuen lanean eta nik neuk eskatu nion iraultza horren ardura hartzeko. Berak lasai bizi ezinik ez zuen, eta, aldiz, hirugarren industria iraultza zuzentzeko poza eta adorea izan ditu; hirugarren iraultza honek berrikuntza arloan erreferentia izatera eramango gaitu. Bestalde, “iraultza” hitza ezin egokiagoa iruditzen zait kasu honetan. Nor ez da gogoratzen nolakoak ginen duela hamar urte, sakelako telefonorik gabe, Internet gabe, posta elektronikoa gabe? Aspaldiko kontuak direla ematen du, baina joan deneko hamar urtean gertatu diren aldaketak ditugu. Hurrengo urteetan aldaketak are bizkorragoak izango dira, eta gertu egon behar dugu haietaz baliatzeko, teknologia berriek gure aurrerapenaren eta ongizatearen lagun izan behar dutelako. Aldaketa horien aurrean jarrera pasiboa duenak porrot egingo du, endekatze aroan sartuko da.

Uste duzu teknologiari buruz Uriartek esandakoa gizarte osoari buruz ere esan litekeela, hau da, geure burua birdefinitu beharra dugula?

Birdefinitu beharra dugu, baina ez hemendik hamar urte barru datorrena gogoan izanda. Ez. Egunero birdefinitu behar dugu. Gaur egina, zaharkituta dago bihar. Bihar egingo duguna, antzinakoa da etzi. Aldaketak eta eraldaketak gure bizitzaren osagarriak dira, haiek gabe ezin gaitzke guztiz garatu, nahi bezala hazi. Bai, birdefinitu beharra daukagu teknologia berriei dagokienez, baina baita garapen jasangarriari, aldaketa klimatikoari, baliabide naturalen iraupenari edota orain arteko erregaien erabilerrari dagokienez ere... Adibidez, 80ko hamarkadako krisiaren ondoren, industria herria izaten jarraitu behar ote genuen izan zen galdera, eta baiezkoaren alde egin genuen apustu. Baina ordu arte ez bezala jardun beharra zegoen, eta ordu arte egiten ez genuena egiten hasi ginen. Altzairua, bestela egin behar zen, eta egiten ez genuena egiten ikasi genuen; horra, esaterako, industria aeronautikoa, nanoteknologiak, softwarearen industria... Ba ote dakigu antibirus enpresa nagusia euskalduna dela? Horixe da birdefinitzea.

Immigrazioa, etxebizitza, teknologia berriak, berdintasuna, biktimak, azpiegiturak, lan istripuak... ageri dira behin eta berriz hedabideetan eta neurri batean horietatik guztiek osatzen dute jaurlaritzaren agenda. Norainoko eragin eta indarra dute hedabide handiek politikarien agenda definitzeko eta lehentasunak zehazteko garaian?

Ez lukete zertan batere eragin. Baina ez naiz inozoa izango. Hedabideak asko aldatu dira, eta ez norabiderik onenean. Gaur egun, bakan dira egiazko informazioa eta gizartearen aniztasun politiko eta ideologikoa oinarri duten komunikazio espazioak. Politika mundua bezala, krisian daude. Joko zitala da: batetik, politikook hedabideei zer idatzi eta zer egin esanez ari gara; bestetik, hedabideak ekintza politikoan eragiten eta hura zuzentzen saiatzen dira. Harreman modu hori ez da geroan bideragarria, eta lehenago edo geroago, porrot egingo du. Gakoa, nire ustez, gizartearen erantzuna da, edota gure arteko bakoitzarena. Hedabideei egiten dituzten produktuak gure gustukoak ez direla jakinarazten diegun eran, ez ditugula erosten, edo ikusten, konturatzen direnean, orduan, berehala erreakzionatuko dute. Baina, gaur gaurkoz, direnean dira, ikusten ditugun saiok ikusten ditugu, eta moral eta etikoki gaitzesteko modukoak diren albistegi, eztabaida eta programak ikusten ditugu. Nik uste aho biko morala ere badugula, jendaurrean era horretako produktuak kritikatzeko jarduten dugu baina audientziak salatzen gaituzte, eta gustatzen ez zaigula jendaurrean esan bai, baina gero huraxe ikusten dugula erakusten dute datuek.

EAE – Euskal Herria

Euskal Autonomia Erkidegoa Euskal Herriaren atala da, Euskadiren atala. Nik ez dut dudarik horretan. Arrazoi kulturalak, historikoak, sozialak ditugu hori oinarritzeko. Horretan zalantzarik duenak Britainiar Entziklopediara jo besterik ez du. Zein da gure egitekoa? Beste bat gehiago izatea. Ez handiago, ez txikiago gara, ez hobekak, ez txarragoak. Beste bat gehiago. Nire ustez, nork bere garapen bidea eduki behar du eta, noiz edo noiz, gure bideak elkartzerara egiten badute, bat egiten badute, bata bestea errespetuz onartzea da gakoa.

Zein leku opa diozu Euskal Herriari munduan?

Euskadik, edo Euskal Herriak, euskal kulturak eta gure hizkuntzak, euskarak, munduan “berezko lekua” izatea gure esku dago, ez beste inoren esku. Eta nola agertuko den ere bai.

Besterik ez, lehendakari jauna, eta zorionak, Ogasun sailburu izan zinen garaian aurten 25 urte betetzen dituen IVAPen arduradun nagusia izan zinez. Eskerrik asko...

Ez horregatik. Egia esan, elkarrizketa honek egunerokotik zer-txobait ihes egiteko aukera eman dit...

**Miel A. Elustondo /
Administrazio Hizkeraren Atala**

Mundua on line

Euskal Herriko ahotsak

Proiektu honen helburu nagusia hau da: Euskal Herriko ahozko ondarea eta herri hizkerak bildu eta hedatzea; hau da, gure herrietako adineko jendea elkarrizketatu, euren euskara zein bizipenak jaso eta herritarren artean zabaltea. Grabazio dialektologiko eta etnografiko hauen bilduma Interneten bildu eta sailkatuko da.

Onokoak dira proiektuaren ezaugarriak azpimarragarrienak:

- Euskal Herri osoko datuak biltzen ditu.
- Publikoa eta doakoa da.
- Proiektu irekia da, eta interesa duen orok har dezake parte.
- Hainbat ikerlari eta proiektu biltzen ditu.
- Metodologia sistematikoa eta zehatza jarraitzen du.
- Informazioa herri eta gaika antolatuta dago.
- Era guztietako hartzaileak izan ditzake: ikerlariak, ikasleak, zaletuak, senideak, filologoak, historialariak, antropologoak, e.a.

Proiektuaren eta web gune honen ardura, Deba ibarreko *Badihardugu* euskara elkartearena da. Hala ere, Euskal Herriko edozein elkarte eta ikerlarik parte hartu ahal izatea da asmoa, eta, ondorioz, edonor izan daiteke proiektu honen partaide: elkarrizketak eginez, zintak bidaliz, entzundakoa transkribatuz, hiztun egokiak aurkituz... Epe luzeagoari begira, 2012. urterako euskal herri guztietako lekukotasunak jaso eta on line jarri nahi izango lituzkete.

Informazio zabalagoa helbide honetan aurkituko duzue: www.ahotsak.com

Luis Elizondo
luis@hegoa.info

Sagrario Aleman euskaltzain berria

Sagrario Aleman (Etxaleku, 1952) euskaltzain oso izendatu zuten maiatzaren 31n. *Berdetik horira* sarrera hitzaldian euskararen transmisio kateaz jardun zuen. Horrez gain, azken berrogei urteotako euskalduntze prozesuan Euskaltzaindiaren esku-hartzea izan zuen gogoan. Alemanen esanetan, aurrerakada agerikoa da eta jendea euskalduntzen ari da, “norbanakoaren ahaleginaz, baina lana arintzeko ahalik eta erraztasun handienak eman behar dizkiogu, zama guztia norbanakoaren bizkar utzi gabe”. Hartara, aitortu zuen euskalduntzea oraindik sendotu gabe dagoela Nafarroan eta foru erkidegoko gobernuari zuzendu zitzaion, diru laguntzen politika zehaztugabea behingoz alda dezan.

Euskadiko Liburutegia Koldo Mitxelenan kokatuko da

Eusko Jaurlaritzak, Gipuzkoako Aldundiak eta Donostiako Udalak akordio bat sinatu dute, Kultura Garaikidearen Nazioarteko Guneak Donostiako kultura azpiegitura publiko nagusiak (Tabakalera, Koldo Mitxelena Kulturunea eta Arteleku) berrantola ditzan. Gauzak horrela, Euskadiko Liburutegiaren egoitza Koldo Mitxelena Kulturunean izango da, aldundiak Eusko Jaurlaritzaren esku utziko baitu eraikina. Koldo Mitxelenako erakusketak Tabakalera inguruko dira eta Arteleku ere bertara eramango dute. Hala ere, Euskadiko Filmategiak ere bertan izango du egoitza.

Euskara 21, gogoetarako topagunea

Euskara 21 bloga Hizkuntza Politikarako Sailburuordetzaren ekimena da. Egin-eginean ere, *Euskara 21* bloga Euskararen Aholku Batzordeak eskatuta ari da garatzen. Batzordearen atal batek, XXI. mende hasierako hizkuntza politikaren oinarriak finkatu nahi dituenak, gizarte arloko 40 lagun biltzen ditu. Hala ere, jardunbidea arintzearen, atal berezi horren batzorde iraunkorra eratu da, 7 lagunek osatua. Horiexek hartu dute beren gain blogaren eztabaida-gaia den *Oinarriko Txostena* taxutzeko ardura.

Txosten hori oinarri, topagune honek lagundu nahi du mende berriko hizkuntza politikak nolakoa behar duen adosten. Hizkuntza Politikarako Sailburuordetzak, bada, gogoeta irekia proposatzen die gizarteko pertsona eta sektore guztiei. Hona hemen helbidea: <http://blog.euskara21.euskadi.net>

Agur eta ohore

“Errekan behera ura gero ta beherago bizitza hasburutik ibilian [joanean] dago, batzuen geldiro, besteena azkarrago, gehienena nahi baino askoz bizkorrago.”

BITORIANO GANDIAGA

Beti adoretu eta atsegin ezagutu genuen Axun Aierbe lankide ohia, IVAPen ez ezik, bestelako hamaika zeregin marduletan ere. Euskarari lotua beti. Alai, umore onekoa eta hitz jario errazekoa zen. Gazte hil da, gazteegi.

Henrike Knörr jakintsu eta langile nekaezina ere joan zaigu. Henrike irakaslea, idazlea, eragilea, erakundeen gobernu gizona eta goi mailako ikertzailea izan zen eta Araban nahiz Euskal Herri osoan euskararen katea bermatzen jardun zuen buru-belarri. Baina, ondo ezagutzen zutenek gogorarazten digutenez, Henrike, horrez gain, eskuzabala, umoretsua eta solidarioa ere bazen, pertsona on eta zintzoa, alegia.

Zuon itzala gure artean betiko; IVAPen izenean, bihotz-bihotzez, adiorik ez.

K.M eta M.K

“EZ DUT AURKITZEN neure burua”, esan berri zion senarrak. “Zer egingo dugu etxearekin?”

Isilune baten ondoren, “neu geratuko naiz” erantzun zion berak, eta begira geratu zen nola senar ohiak agur egiten zien bost urteko harremanari eta sei hilabeteko ezkontzari, babes ofizialeko etxe atarian.

Eta, orduan, garbiketa enpresa hartan hasi zen lanean. Hasieran, ordezkapenak egiten; eta, sei hilabetera, urtero berrituko zen kontratarekin. Arratsaldeetan osaba arkitektoaren estudioan jarraitu zuen, diru beltzez inoren planak irudikatu ahala, etsipenarekin batera egunari orduak xahutzen.

Soldata finko bat hipotekari eusteko gehi zortziehun euro fakturak ordaintzeko. Besterik ez zuen behar. Eta “non egiten duzu lan?” galdetzen ziotenean, lagun Anaren aholkuari jarraituko zion: “goizez bulegoan eta arratsaldez estudioan”. Hala, bere buruarekiko errukia gutxitu ahala besteen interesa sorraraziko zuen, nekez aurkitzen baita, hogeita bost urteekin, etxe propioa eta bizimodu antolatua daukan gazterik.

Horrela igaro zuen, ba, senarrik gabeko urtea, astegunak hamabi orduko lanaldietan eta asteburuak bankuaren habia betetzen, senar ohiaren itzala aldean zuela.

Jaurlaritzara joateko aukera iritsi zitzaion arte: hilean ehun euro gehiago eta komunik garbitu beharrik ez.

Lagun Anaren aholku berriari jarraitu zion berriro: “galdetu estudioan ea goizera pasa zaitezkeen”. Estudioan ez zioten oztoporik jarri eta, ondorioz, inoren planak diseinatzen ez ezik, goizeko kafeak banatzen ere hasi zen, irribarre eta esker onen truke, erdi goibel, erdi pozik.

Arratsaldeetan, berriz, ez zegoen beretzat ez arlorik, ez sailik, ez departamendurik. Belarriak musikaz itxi, begiak betaurrekoz gorde eta ekin beharriari: trapua pasa, paperontziak hustu, lurra garbitu eta, hamabost egunetik behin, landareak ureztatu.

Mahai hartan, baina, inoiz ez zuen ezer zikinik aurkitu. Egunero, post-it bat, hori bai, bizpahiru oharxorekin: “ez hautsik kendu”, “ez lanbasik erabili”, “ez urik bota landareei...” Eta berak agindua bete ohi zuen, hirugarren hilabete hasieran post-itak desagertu ziren arte. Ezeri ukitu gabe jarraitu zuen, badaezpada ere, eta hilaren erdi aldera, post-it pistatxo berri bat topatu, krabelin zuri baten ondoan: “utzi dena dagoen bezala”.

Biharamunean ere krabelinak han jarraitzen zuela ikusirik, ohikoz kanpo, ur pixka bat bota zion, eta post-it berdean jarri: “hiltzorian zegoen ia-ia: M.K”.

Biharamunean, post-it laranjan “eskerrik asko” irakurri zuen, eta hurrengo egunean ostirala ez ezik, gabon bezpera ere bazelako-edo, krabelin zuriaren ondoan beste gorri bat aurkitu, post-it hori batekin: “zure arretarengatik”.

Astebeteko oporren ondoren post-it horiaren lekuan fuksia bat jaso zuen: “bihar lanean geratuko naiz iluntzera arte: K.M”.

Eta M.K-k ohar fuksia gogoan zuela igaro zuen biharamun osoa, ohiko bost eta erdiak iritsi ziren arte.

Orduan, Jaurlaritzako enegarren pisura igo zen, enegarren bulegorantz abiatu eta enegarren mahaira hurbildu. Burua makurturik zeukan funtzionarioari begiratu eta, geldi-geldi geratu zen:

–...K.M...? –galdetu zuen, bere presentziaz ohararazi nahirik bezala.

Eta, orduan, funtzionario ezezagunak, mahaietik igo eta adatsa atzerantz botaz, agerian utzi zuen berrogeita hamar urteko emakume baten aurpegi erdi zimurtu, erdi harritua:

–...M.K...? –itaundu zuen, pareko garbitzaile bizar fina begizatzen zuelarik.

Hiruzpalau segundoren ondoren, barrez lehertzen hasi ziren biak; K.M eta M.K.

Astebetera, asteburuetan geratzen hasi ziren. K.M-k andre ezkutuen argazkiak aurkeztu zizkion M.K-ri. M.K-k, berriz, gizon biren ezkontzako albuma, K.M-ri.

Hiru urtera, bataren etxea saldu eta bestearena bankuari itzuli ondoren, duplex bat eraiki zuten, M.K-ren diseinu eta K.M-ren pentsio planarekin.

Bata goian eta bestea behean bizi dira, orain, baina pisu bien erdian badute sukalde erraldoi bat non igandero batzen diren, bataren eta bestearen lagun ezkutu eta agerikoekin.

Jaurlaritzan jarraitzen dute lanean, hori bai.

Yolanda Arrieta
Idazlea

ZUZENDARIAK MINTZO

IVAP, (joan deneko) 25 urtean zuzendari izan dituenen ahotsean

Hogeita bost urtean ikaragarri hazi da Herri Arduralaritzaren Euskal Erakundea (IVAP). 1983an, adibidez, artean Herri Arduralaritzaren Ikerketarako Euskal Erakundea zenean, bederatzi langile zituen, eta 27,2 milioi pezetako aurrekontua. Egun, 2008ko honetan, 23.627.000 euroko diru baliabideak ditu, eta 96 langile... Hogeita bost urte honetan hazi eta hazi egin da erakundea, eta egun betetzen dituen egitekoak betetzera iritsi ahal izateko hainbat urrats egin dituzte hamaika lagunek. Horiek horrela, tarte honetan IVAPen norabidea zuzendu duten andre-gizonekin mintzatu gara, institutuaren nola-halako historia berreraikitzeke asmotan.

Javier Berriatua izan zen IVAPen lehenengo zuzendaria. 1983ko irailaren 15etik 1985eko maiatzaren 23a bitarte bete zuen kargua. Madrilen bizi da orain Berriatua, eta harekin harremanetan jarririk, osasunak ez diola laguntzen jakin dugu. Ospitalera eguneroko behar izaten dituen joan-etorriek galarazi diote *Administrazioa Euskaraz* aldizkariarekin hitz egitea. Besterik ezean, Berriatuaren andreak esker ona agertu digu, bera oroitzea asko dela eta bihotzez estimatzen digula esanez...

1985-1988. Elisabete Bizkarralegorra

Ondoren, Elisabete Bizkarralegorrek bete zuen kargua, 1985eko maiatzaren 24tik 1988ko martxoaren 1era bitarte. Bere oroitzapenak aletzen hasi zaigu. “Uzturre zena etorri zitzaidan, IVAPeko zuzendaria izango ote nintzen galdezka. Lehenengo, izuak hartu ninduen, nik behar baino oinetako handiagoa ez ote zen izango kargua. Baina lanari ekin nionean, pozik heldu nion. Pozik, eta bakarririk! Juan Ramon Gebara zen Lehendakartzako sailburua... Sasoi hartan, IVAP Oñatin zegoen, eta hara joan beharra zegoen! Gogoan hartu orduko errepideak! Bestalde, Oñatin, batzuetan telefonoa ere ez zebilen. Lan egiteko modu traketza zen hura, eta ekainean IVAPera heldu eta Gasteizen ginen lanean abuztuan”. Zerbitzurik gehienak EAeko hiriburuan kokatzea operatiboago, eraginkorrago izan zen. Geroago, hogeita zazpi langile izatetik berrogeita lau izatera iritsi zen IVAP, zuzendari honen agintaldian.

Lurralde eta Hiri Antolaketaarako Euskal Eskola sortu zen Bizkarralegorren garaian. Era berean, Administrazio eta Lege arloko Itzultzaile Eskola... Zerbitzu Nagusien azpiko Informatika atala abiarazi zuen, teknologia berriei berebizi-

ko bultzada emanez, ordenagailuen erabilera sinestezina zen aldi! Halaber, gogobetzeari buruzko inkestak egin zituen, lehenbizikoz, IVAPeko langile guztien artean. Dakigunez, oso emaitza onak adierazi zituen inkestak, 1986ko lekualdatze lehiaketan IVAPen lanean ari zen langile batek ere ez baitzuen haietan parte hartu...

Abertzale porrokatua da Elisabete Bizkarralegorra, eta abertzaletasun horrexek eraman zuen zerbitzuko lanera. Gaur egun oraindik aitortzen duenez, “ohore handia dut Eusko Jaurlaritzan lan egin izana”. Bestalde, garrantzi handia ematen dio IVAPen egitekoari: “Langileen hautaketa eta prestakuntza, antolakuntzari eta kudeaketari buruzko ikerketa, hizkuntzaren eta administrazio hizkeraren normalizazioa... Jon Azua aipatu behar dut, bera baitzen lehendakariordea garai hartan eta berak bultzatu baininduen ikastaro bat egitera, ingelesez, Maastrichtera! Europako Herri Administrazioaren Erreforma lantzen ari ziren garai hartan eta han ikasi nuena ezin hobeto etorri zitzaidan arestian aipatu dizkizudan egitekoak betetzeko... Egitekoak direla eta, handiak genituen, baina lan taldea ere bikaina nuen: Begoña Uriguen libu-

ruzaina, Santiago Martinez, Rafael Jimenez Asensio... Koldo Etxebarria, Juan Landa... Maite Tolosa, denak oso onak. Eneko Oregi, Kaxildo Alkorta, “Berasa”, Marijo Arrieta, Jose Manuel Castells, Begoña Alberdi, Amaia Etxagibel, Lourdes Martinikorena, Jon Urrutia... nor bere sailean, langile eta laguntzaile paregabeak. Ni, berriz, talde bikain hura zuzentzen saiatzen nintzen. Hogei lagun ginen kargua hartu nuenean, eta berrogeita lau, berriz, utzi nuenean. Behin, *El Correo* egunkariko kazetari batek ‘IVAPeko agintari estua’ esanez aurkeztu ninduen artikulubatean. Nik lausengutzat hartu nuen hark emandako titulua”.

Elisabete Bizkarralegorrak badu, dena den, arantza: “Damu dut herri administrazioaren euskalduntzeari dagokionez urrats gehiago ez egina... Horixe. Eta, horrekin batera, udal legeria ez aitzinatua ere hor geratu zait, eginkizunetan. Kepa Larunbe nafar abokatuak oso asmo sendoak zituen arlo horretan, baina...”.

IVAPen lau urte egin zituen, bai eta lau haur ere. Zenbaitek gogoan du oraindik: laugarren umea izan eta hilabetera lanean

zen Elisabete Bizkarralegorra, tartean haurra edoskitzen! Bizipenak mila ditu... Beharbada horrexegatik ez du inoiz IVAPen aroa zeharo itxi. Gaur egun, zuzendaritza aspaldi utzita ere, *Herri Arduralaritzazko Euskal Aldizkariaren* erredakzio taldean segitzen du...

“Damu dut herri administrazioaren euskalduntzeari dagokionez urrats gehiago ez egina”

Bizkarralegorraren ondoren, Lehendakaritza, Lege Araubide eta Autonomi Garapen Saileko Udal Administrazioako zuzendari Pedro Luis Bazakok bete zituen IVAPeko zuzendariaren zereginak aldi batez.

1988-1991. Patxi Sierra-Sesumaga

Aurrerago, Patxi Sierra-Sesumaga izendatu zuten IVAPeko zuzendari. 1988ko urriaren 6tik 1991ko ekainaren 14ra bete zuen kargua. Hasi berritako oroitzapenak-eta. “Garai hartan IVAPen lanean ziharduten pertsonengan aurkitu nuen hurbiltasunak harritu egin ninduen, hango laguntasunak eta laneko giro onak. Eta hala da, oraindik ere harreman on-ona baitut sasoi hartako hainbat lankiderekin”. Zuzendaria zela, hainbat urrats egin zituen, batzuk besteak baino garrantzizkoagoak. “Gerora, Euskal Funtzio Publikoaren Legea onestek ekarri zuen lan guztia nabarmenduko nuke. Legeak IVAPi aukeraketa, prestakuntza eta euskalduntze arloetan garrantzi handia eman zion eta horrek beharrezko egin zuen arau sarea eraikitzeko lana latz egitea; legezko aurreikuspenak kudeatu eta burutu beharra zegoen, izan ere. Baina ez ginen bakarrik ari, jakina. Funtzio Publikoaren Sailburuordetzak eta Toki Administrazioaren Zuzendaritzak laguntza handia eman ziguten”.

“Itzultzaile Zerbitzu Ofizialaren sorrera ere azpimarratzekoa da”

Sierra-Sesumaga zuzendaria izan zen garaian, besteak beste, Itsas-arazoaren Administrazioarako Eskola IVAPi atxiki zitzaion;

Itzultzaile Zerbitzu Ofiziala sortu zen IVAPen barruan; Lehendakaritza, Araubide Juridiko eta Autonomi Garapenerako sailaren funtzio egiturak ezarri ziren... “Horiek ez ezik, Itzultzaile Zerbitzu Ofizialaren sorrera ere azpimarratzekoa da. Berez, hizkuntza juridiko-administratiboaren arloko premiei erantzuteko sortu zen; premia horiek nabarmenak ziren ALAIE itzultzaile eskola sortu zenetik bertatik... Beste arlo batean, nahi baduzu, hor da Leizaola sariaren sorrera ere, gaur egun zuzenbide publikoaren esparruan prestigio handiko saria. Eginak egin, prestakuntza arloan gehiago sakontzea eta ALAIEn egindako ikasketak ofizialki onartzeko ezintasuna egin gabeetan ditut...”. Ordurako, dena den, Funtzio Publikoaren Legearen ondoko garapenak iraultza zekarren IVAPera: langile kopurua eta aurrekontuak areagotu ziren: 525.000 pezetako aurrekontua eta 44 langile 1988an, eta, aldiz, 1.050.000 pezeta eta 81 langile, 1991n. “Ondoren, IVAPen sortu ziren egitura berriak diseinatuko ziren”.

Erakundea erakunde, lana lan, pertsonak irauten du Sierra-Sesumagaren bihotzean. “Ezin dut ahaztu Jose Ignazio Berasategiren heriotza. Nire agintaldiaren amaiera aldera izan zen. Pertsona bikaina, aitzindaria, etorkizuna ikusteko dohain berezikoa... IVAPek asko zor dio, euskalduntze eta itzulpen arloetan, batez ere”.

1991-1995. Pedro Luis Bazako

Garai horren ondoren, berriro Pedro Luis Bazakok hartu zuen, aldi batez, IVAP zuzentzeko ardura, eta 1991ko irailaren 9tik 1995eko martxoaren 5a arte bera izan zen erakundeko zuzendaria. “Erakundea garatze bidean zegoen, pertsonal gutxi eta eskumen handiak, langile gazteak, kualifikatu eta motibatuak... proiektua aurrera ateratzeko asmotan ziren. Lanean ere, are gehiago ginen lagun eta lankide, zerbitzuetan egituratutako taldea baino. Batak besteari laguntzen genion”.

Garatze bidean zegoena indartzen saiatu zen Bazako, hala erakundearen barne egiturari nola giza baliabideei eta materialei zegokienez. “Nik uste, hori lortu ere egin genuela, denon artean. Bigarren xede bat dela-eta, IVAP herri administrazio guztientzako erreferentziatzako erakundea izan zedin lortzen saiatu nintzen, eta haiek institutuaren estrategia eta helburuen formulazioetan parte har zezaten foru aldundien eta EUDEL-en bitartez”. Hori egin lortu zituela iritzi dio, baina badu iritsi ez zuen helbururik ere. “Ez nuen lortu, adibidez, IVAPek berezko egoitza izan zezan, eta 25 urte igaro diren honetan, oraindik ere behar duela iruditzen zait”.

Bazakok bere-bere iritzia du zuzendari zelarik onartu ziren eta, oro har, IVAPi dagozkion dekretuei buruz. “IVAPen lege lana behin ere ez da oso garrantzizkoa izan, ez da haren egitekoa. Besterik da zenbait proiektu arauemaileraren ikerketa eta erredakzioari dagokienez”. Dakigunez, horretan Funtzio Publikorako Zuzendaritzarekin eta Hizkuntza Politikarako Idazkaritza Nagusiarekin jardun zuen, batez ere, lanean. “Dekreturik inportanteena, beharbada, berari zegokiona izan zen, hau da, IVAP egituratzen duen dekretua. Haren bidez, indartu egin zen institutua, hierarkian maila goragokoa jaso zuen. Horrekin batera, euskara eta giza baliabideen zuzendariordetzak sortu ziren. Orain arte iraun duen egitura, hain zuzen”. Dekretuak onurak ekarri arren, Bazakoren ustez, hala ere, “oker larria da IVAP sailburuordetza baten mende egotea, eta ez sailburuaren mende zuzenean. Horrek, hain zuzen, sortzez zuen erakunde autonomo izaera galarazten dio, hein batean, bederen”.

Esan dugunez, IVAP bera indartzen saiatu zen Pedro Luis Bazako. Aldi berean, kalitatezko zerbitzuak eskaintzen herri administrazioetako langileei. Eta, betiere, erakundeak baliabide berriak izan zitzaizkien ahalegindu zen. “Ordukoa da erakundearen web orria, adibidez, herri administrazioen web orrietan lehenetakoak publikitate edukirik gabekoa. Eta *Administrazioa euskaraz* aldizkaria ere orduantxe birsortu zen, administrazio hizkera eta funtzionarioen euskalduntze prozesua bizkortzeko asmotan”.

“Hautatze probei dagokienez, IVAP erreferente izan zedin lortu genuen”

Ez du eginaren damurik. “Hautatze probei dagokienez, IVAP erreferente izan zedin lortu genuen: langileak hautatzeko prozesua gardentasunez, segurtasunez, berdintasunez eta eraginkortasunez egiten da. Prestakuntzari dagokionez, berriz, herri administrazioekin hitzarmenak egin genituen, bai prestakuntza planak diseinatzeko eta bai plan horretako formazio egintzak antolatzeko ere. Euskarari dagokionez, prestakuntza sistema eta hizkuntza eskakizunak sendotzen jardun genuen. Administrazio hizkera sakontzen ere saiatu ginen, eta itzulpenari dagokionez, lanean hasi ginen bateko eta besteko unibertsitateekin, euskarazko erreferentziatzako testuak izate aldera. Azkenik, ikerketaren esparruan, aurretik egiten ari zen lanari segitu genion, horretan lan ona egiten ari baitzen IVAP: autonomia gaia zuzenbide publikoaren ikuspuntutik sakon aztertzen, eta argitalpenak ugari eta kalitatez plazaratzen. Azpimarratzekoa da *Herri Arduralaritza*zko *Euskal Aldizkariaren* prestigioa, esaterako”.

Garai honetakoak dira, bestalde, IVAPen logoa eta erakundearen estilo liburua, gaur egun ere indarrean daudenak.

Eginak egin, izan ote zen egin gabekorik? “Egiteke utzi genuena ez da gogoan izaten. Hamahiru urte igaro eta gero, alde positiboa baino ez da gogoan gordetzen, zorionez”.

1996ko urtarrilaren 30ean Josu Erkoreka izendatu zuten IVAPen zuzendari. 2000ko otsailaren 1a arte bete zuen kargua. “Garai hartako lehendakariorde izendatu berriarekin, Juan Jose Ibarretxerekin, izan nuen elkarrizketa da nire lehenengo oroitzapena. Elkarrizketa luzea, bi ordu baino gehiago iraun zuen. IVAPen zuzendaritza eskaini zidan eta nik, neure aldetik, erakundearen geroari buruzko iritzi eta egitasmoak azaldu nizkion. Hainbat puntutan adostasuna lortu genuen”. Zuzendari berriari ez zitzaion garai erraza etorri. “Osakidetzako gertakizun usteletatik gendozen. Gertakizun horiek susmopean jarri zuten administrazioetako langileak hautatzeko garbitasuna eta behar-beharrezkoa izan zen hautaketarako arau eta teknika berriak diseinatzea. Administrazioetako giza baliabideen prestakuntzak ere bultzada handia behar zuen. Erakunde publikoak eraberritzeko prozesuan murgilduta geunden eta langileak prestatu beharra zegoen administrazioen erronka berriei erantzuteko. Euskararen normalizazioa, bestalde, urrats berrien zain zegoen, bai langileen euskalduntzean, baita IZOren eginkizunetan ere. Urte frankotan langileak euskalduntzen jardun eta gero, euskararen erabileraren txanda zen, eta horrek hizkera administrazioa normalizatzea eskatzen zuen. Honetan guztian, zer esan handia zeukan IVAPek eta ekimen ugari jarri zuen martxan. Hurrengo urteetan nabarmena izan zen arlo horietan gertatu zen hobekuntza”.

“Giza baliabideen hautaketa eta prestakuntzan arrazionaltasunez jardutea izan zen lehentasuna”

Josu Erkoreka lehentasunak markatzen saiatu zen. Horietan, bat nabarmena: “Giza baliabideen hautaketa eta prestakuntzan arrazionaltasunez jardutea, horixe izan zen lehentasuna. Azterketen irakurketa automatikoaren bidez, gardentasun bermea sartu

genuen administrazioetako langileen hautaketan. Prestakuntzaren arloan, berriz, metodologia berriak zabaldu genituen, beharraz aztertzeko”.

Egindakoen artean du Itzultzaile Zerbitzu Ofizialaren eginkizunak arautu zituen dekretua. Eta badu horretarako arrazoirik. “Itzulpen asko eta kalitate onekoak egiteaz gainera, nola edo halako agintea eman behar zitzaion IZOri hizkera eta erabilera administrazioaren esparruan. IVAPen sortze legeak bazeukan horri buruzko xedapenik, baina urteak aurrera joan arren, behar bezala garatu gabe zeuden xedapen horiek. Horretara etorri zen dekretua”.

2000. urtean utzi zuen Erkorekak IVAP. Gogoan du EAEko Administrazio Orokorra garai hartan egiten ari zen lana. “Lanpostuen egitekoen azterketa sakon batean murgilduta zegoen. Horrek, funtzio publikoaren aldaketa garrantzitsua ekarri behar zuen, zenbait arlotan. Horrela esaten ziguten diseinuaren egileek. IVAPentzat ere erronka berriak zabaltzen omen zituen. Argi zegoen aldakuntzak etorriko zirela, artean inork ez zekien arren aldakuntza horiek norako bidean jarriko zuten erakundea...”.

Solasa amaitu aurretik, ohar jakingarria egin digu Josu Erkorekak. “Hara, labur-labur esateko, IVAPen barruan beti izan da euskaldunen eta psikologoaren arteko tirabira. Erakundearen siglak finkatzeko orduan ere, ikuspuntu ezberdinak izan ziren bi taldeen artean. Euskaldunek HAAE jarri behar zela esaten zuten, gaztelaniaren mendekotasunean erori nahi ez bagenuen. “Baina ez dago hori ahoskatuko duenik!”, erantzuten zuten besteek. ‘IVAP’, ordea, mundu guztiak daki ahoskatzen (euskaldunek ere, euskaraz aritzen direnean, IVAP deitzen diote erakundeari). Orduan, euskaldunen batek euskarazko izena aldatzea eskatu zuen. ‘Herri Arduralaritzaren Euskal Erakundea deitu beharrean, zergatik ez diogu Administrazio Publikoetako Euskal Institutua deitzen?’, proposatu zuen. Akronimoa, APEI izango litzateke. Guztiz ahoskagarria. Azkenean, agerikoa denez, ‘IVAP’ gelditu zen denontzako. Eta asmatu egin genuelakoan nago”.

IVAPek egun duen zuzendaria da Jon Urrutia. 2000ko apirilaren 7an izendatu zuten erakundearen gidari. Ez zuen erakunde arrotza, IVAPen bertan ari baitzen lanean 1986az gero. Zuzendari izendatu orduko, urratsak egiten hasi zen... “Kudeaketari dagokionez, EFQM ereduaz azpimarratu nahi dut, ondorio eta guzti: plan estrategikoak lau urterik behin egin beharra; kudeaketa planak, urtero; gainera, aurrera eramanez behar dira aginte taulak, EFQMeko autoebaluazioak, gogobetetzeari buruzko inkestak –IVAPeko bezeroei eta langileei begira–, horien emaitzei erantzuna emateko hobekuntza planak, etab.”. Urrutiak gogoan du, konplexutasunagatik, Lan Eskaintza Publikoari zegokiona. “1990. urtetik egin barik zegoen, eta 2000. urtean lan eskerga egin behar izan genuen”.

Zuzendaria den garaian, hainbat lanabes eta bitarteko jarri ditu IVAPek abian. “Udalen kudeaketa lana erraztearren, lau urterik behin argitaratzen dugun Udal Gida; gure idazki ereduak eta administrazio hizkera finkatu nahian, IVAPeko estilo liburuak, bai euskarazkoa bai gaztelaniazkoa; langileen prestakuntzari begira, gaur egun ezinbestekoa den on line-ko prestakuntza eta Lakuan bertan lortutako gelategia... Gainera, IZOk egiten duen lana eta eskaintzen duen zerbitzua indartu dugu; horretarako, itzulpenen memoria sistema eta itzulpenen datu base dokumentala jarri ditugu martxan”.

Lau dekretu azpimarratu ohi ditu Jon Urrutiak bera zuzendaria denetik onartutakoan artean. Lehena, Itzultzaile Zerbitzu Ofiziala sortzen duen Dekretua. Bigarrena, IVAPeko egitura eta eginkizunak arautzen dituena. Hirugarrena, Eusko Jaurlaritzako langileen prestakuntza arautzen duen Dekretua. Eta, azkenik, euskarazko tituluen baliokidetzak finkatu eta Hizkuntzen Europako Erreferentzi Marko Bateratuan sartzen gaituen Dekretua. Eginak egin, zerrenda

egina du bete nahiko lituzkeen helburuen artean. “Aurten, lehenengoz, bezeroen premien eta itzaropenen inguruko ikerketa bat egin nahi dugu. Ikerketa hori eta beste bide batzuetatik lortutako zenbait informazio oso tresna baliagarriak izango dira, dudarik gabe, IVAPeko 2009-2012 Plan Estrategikoa prestatzeko. Era berean, espero dut C, D eta E kidegoetako lan eskaintza publiko handia aurrera eramatea. Bestalde, euskara beti izan da IVAPen lanaren ardatz garrantzitsuenetarikoa bat; hori dela eta, baliabide sendoak eskaini nahi ditugu Eusko Jaurlaritzako Hizkuntza Normalizatzeko Planaren zerbitzura, hala nola birziklatze ikastaroak, trebakuntza programa bat, ELET (Euskaraz Lan Egiteko Tresnak)...”.

“Gure bezeroen premiei eta etorkizuneko erronkei erantzuteko gauza izan behar dugu”

Epe laburrean lortzekoak ditu helburu Urrutiak. Hala eta guztiz ere, luzera begira jarri eta badi-tu betetzekoak. “Epe ertainean, hau da, 2-3 urteko epean, IVAPek Euskalit-eko zilarrezko Q-a lortzea nahiko nuke. Tresna horiek, lan egiteko bitartekoak hobetu, kudeaketa erraztu eta kalitatea hobetzeko aukera emateaz gain, berrikuntzak sortzeko prozesu dinamiko batean murgiltzen gaituzte bete-betean. Eta, epe luzeago bati begira, nire ustez, IVAPek eskaintzen dituen zerbitzuak aldatu beharko ditugu. Langileen denbora oraingo zerbitzuak ematera zuzendu ordez, zerbitzu berriak asmatzera bideratu beharko da”. IVAP, berrikuntza agente, alegia. “Horixe da, gure bezeroen premiei eta etorkizuneko erronkei erantzuteko gauza izan gaitzen”.

Garrantzitsuenak

- Elisabete Bizkarralagorrak IVAP zuzendu zuen garaiko lankideak aipatu ditu. Lankideak.
- Patxi Sierra-Sesumagak, IVAPen lanean hasi berri zen garaiko hurbiltasun, laguntasun eta giro ona. Eta Jose Ignazio Berasategiren heriotza sentitua. Lagunak.
- Pedro Luis Bazakok 1991n hildako Beraxaren heriotzaren samina darama bere baitan. Aldi berean, lankide guztien aldetik izan zuen laguntza, eta Alberto Makazagarena bereziki.
- Josu Erkorekak, euskaldunak eta psikologoak, erakundearentzako izen egoki bila. Lagunartea.

■ Jon Urrutiak, “IVAPen lanean emandako urte mordo honetan, garrantzitsuenak IVAPeko pertsonak direla adierazi nahi dut. Lehenengo hildakoak gogoratu nahi ditut: Endika Susilla, Jose Ignazio Berasategi, Maria Jesus Osteriz, Juan Carlos Encinas, Anton Kaifer eta Alberto Makazaga. Eta jubilatutakoak: Dionisio Amundarain, German Derteano, Joseba Barreiro eta Kaxildo Alkorta”. Pertsonak.

- Lankideak. Lagunak. Lagunartea. Pertsonak.

Miel A. Elustondo /
IVAPeko Administrazio Hizkeraren Atala

HABEren agiriak eta Europako Erreferentzia Markoa

HABEren kurrikulua eta Europako Erreferentzia Markoa

Badira zortzi urte HABEk *Helduen Euskalduntzearen Oinarriko Kurrikulua* indarrean jarri zuela. Garai hartantxe, 2001ean, Europako Kontseiluak argitara eman zuen Erreferentzia Markoaren lehen edizioa. Ordurako jabetuak geunden Europako Markoak ekarpen interesgarriak zekartzala hizkuntzaren ikas-irakaskuntzan eta ebaluazioan, eta beharrezko ikusi zen dokumentu horretaz era batera edo bestera baliatzea.

Hasteko, dokumentua euskaratzeari ekin zitzaion, eta lehen bertsioa Bartzelonan lehenik eta gero Madrilen aurkeztu zen 2001ean, Hizkuntzen Urte Europarrean, galego, katalan eta gaztelaniazko bertsioekin batera. Argitaratu, berriz, 2005ean argitaratu zuen HABEk, Hezkuntza Sailaren partaidetzarekin. Tarte horretan Europako Markoa, helduen euskalduntzearen kurrikuluarekin batera, erreferente nagusia izan da ikas-irakas nahiz ebaluazio prozesuaren ildo nagusiak zedarrizterakoan.

Europako Markoaren ezaugarriak

Europako Erreferentzia Markoak indarra hizkuntzaren erabilera jartzen du, hizkuntzaren erabiltzaileak zer egin dezakeen azpimarratzen du eta ekintzetan oinarritutako ikasprozesua aurkezten du. Ekintza horiek ikaslearen behar, motibazio eta ezaugarrietan oinarritzen dira. Dokumentuak eragile izan nahi du hizkuntzaren ikas-irakaskuntzan zerikusia dutenei pentsarazteko, eta baliabide iturri ere bai, ikaslearengan eta ekintzetan oinarritutako ikas-irakasprozesua planifikatzeko, prozesuan mugak ezartzeko eta ebaluatzeko.

Dena dela, liburua 2001ean argitaratu zenetik, epe laburrean, oso ezaguna egin da, batez ere hizkuntzak ikasteko *maila bateratuak* eskaintzen dituelako. Ezartzen dituen sei mailak (A1, A2, B1, B2, C1, C2) tresna berria dira azterketak eta probak prestatzeko. Ez da erabateko berrikuntza, lehenago ere erabili izan baitira eskalak ikasprozesuak mugatzeko, baina oraingo hauek azterketa enpirikoa dute oinarrian eta Europan hitz egiten diren hizkuntza guztietan erabiltzeko finkatu dira.

Maila bateratu horiek finkatzeko dokumentuak *deskribatzaileak* erabiltzen ditu (globalak eta espezifikokoak). Deskribatzaile horiekin eskalak osatzen dira, eta, maila bateratuekin gertatu den bezala, gero eta gehiago erabiltzen dira ikas-irakas helburuak ezartzeko eta baita ebaluaziorako eta ziurtagirietarako ere.

Europako Markoaren erabilera ebaluazioan eta azterketen arloan

Europako Kontseiluak Markoarekin lotuta bi lan interesgarri eskaini dizkigu, bata azterketen kalitatea ziurtatzeko eta bestea konparazioak eta azterketen arteko baliokidetzak ezartzeko.

Lehen 2002an argitaratu zen, *Language examining and test development*. M. Milanovic (Alte) Strasbourg.

Txosten horretan azterketen kalitatea hobetzeko laguntza ezin hobea eskaintzen da, eta bereziki edozein azterketak izan behar dituen oinarriko baldintzak aipatzen dira, hau da, fidagarritasuna (ebaluatzeko modu sendoa, ziuerra eta zuzena), baliaduntasuna (azterketa ongi eraikia eta ebaluatu beharrekoa ongi zehaztua izatea) eta bideragarritasuna (baliabide egokiak erabiltzea).

Bigarren lana 2003an argitaratua da, *Preliminary Pilot Manual for relating examinations to the Common European Framework of Reference*. Council of Europe.

Europar azken urteotan azterketak Markoarekin uztartzeko bideratu diren proiektu eta esperientzietan oinarritutakoa da eskuliburua. Oinarrian galdera hau du aztergai: Nire B1 zure B1 da? Konparagarriak dira gure azterketak?

Dokumentuan azterketak elkarren artean konparatu ahal izateko baldintzak eta prozedura zehatzak azaltzen dira. Uztartze lan hori egiteko azterketek zenbait baldintza bete behar dituzte: emaitzak fidagarriak izatea eta, zailtasun mailari dagokionez, azterketak egonkorak izatea.

Prozedurari dagokionez, azterketen arteko konparazioak egiteko lau atal bete behar direla azaltzen zaigu dokumentuan: hurbiltze fasea (Markoaren mailak aztertu), zehaztapenak aztertzea (azterketen ezaugarriak aztertu), estandarizazioa (ekoizpenen laginak eta puntuazioak konparatu) eta, azkenik, balidatzea (azterketen emaitzak aztertu eta konparatu).

Dena dela, azterketak konparatzeko aukera emateak ez du esan nahi hizkuntza edo maila bakoitzerako azterketa eredu bakarra izatea bultzatzen denik. Markoak dibertsitatea hartzen du kontuan, kalitatea hobetuz, baina berezitasunak ezkutatu gabe. Konparazio edo uztartze horien helburua izango da erakunde bakoitzak bere helburuetarako egokia den azterketa egitea, eta aldi berean Europako Markoa gida moduan erabiltzea.

Europako hizkuntza nagusi guztiek beren agiriak parekatu dituzte Markoak ezarritako mailen arabera. Gaztelaniak ere egina dauka, baita katalanak eta galegoak ere, eta, zorionez, berriki euskararen ezagutza egiaztatzen duten ziurtagirien arteko baliokidetzak finkatu da, Europako Markoa erreferentziaz hartuz eta bertara egokituz (64/2008 Dekretua, apirilaren 8koa).

Markoak oinarri zientifikoa eskaintzen du erabakiak hartzeko. Ziurtagirien arloan egokitzapenak egitea, orain arteko lanari jarraipena ematea eta lanaren kalitatea hobetzea izango ditugu helburu, eta horretarako eskaintzen zaizkigun tresnak erabiliko ditugu aurrerantzean ere.

**Juxto Egaña
Aintzane Ibarzabal**

Maiuskulak eta minuskulak: lehia zahar, bitxi, atergabea

Arazo tipografiko hutsa irudi luke, urrutitik begiratuta. Hurreratuta, berriz, itxuraz arazo formala, ia estetikoa, besterik ez denak erro luzeak ageri ditu: joskeran, semantikan eta ideologian murgiltzen diren erro sakonak. Arlo horretan erdararen (gaztelaniaren, gehienetan) kalko itsua egin nahi ez duen euskal itzultzaile edo idazleak baditu buruhaustekak irizpideak ezartzeko orduan.

Gai hori aztertzen jardun dugu, eta, laster kaleratuko den lan (luzetxo) batean, hainbat irizpide proposatzeko ahalegina egin dugu. Puntu asko dira eztabaidagai, eta joerak –eta, neurri batean, subjektibotasuna ere– ez daude aparte. Inguruko hizkuntza guztietan, behin eta berriro ikusten da hori; ez dezala inork pentsa gure auzo-erdaretan maiuskulen erabilera auzirik gabeko gaia denik. Urrutira gabe, hona hemen, gaztelaniaren kasuan, bi hizkuntzalari ospetsuren adierazpena:

“Entre los temas ortográficos, tal vez sea este uno de los más complejos, si no el que más (...) No hay unas reglas lo suficientemente claras para su aplicación, y cuando las hay deben tenerse en cuenta también las numerosas excepciones (...) Normas para la escritura de la mayúscula que se aplican con más o menos seguridad en determinadas ocasiones pierden esta propiedad y se convierten en dudas recurrentes en otros casos semejantes”.

(José Martínez de Sousa,
Diccionario de uso de las mayúsculas y minúsculas)

“La cuestión del uso de letra mayúscula en la inicial de ciertas palabras es la más caótica de la ortografía”.

(María Moliner, *Diccionario de uso del español*)

Artikuluxka honetarako, hizkera administratiboan maiz ageri diren bi kontu hautatu ditut; ziur asko, eztabaidagarri gertatuko dira.

Maiuskulen erabilera lanbide- eta kargu-izenetan

Askotan erabiltzen dira izendapen generikoak pertsonen izen berezien ondoren, pertsona horien lanbidearen, karguaren edo beste zerbaiten berri emateko. Izendapen lagungarri horiek letra xehez idaztekoak dira:

Honela esan zuen Jose Antonio Agirre lehendakariak:

Idoia Zenarrutzabeitia andrearen hitzaldian...

Esan genezake horretan badagoela adostasuna. *Jose Antonio Agirre Lehendakaria, Idoia Zenarrutzabeitia Andrea* moldeak ez dira ia inon ikusten; hau da, maiuskulen erabilera erreberentziatzeko hori baztertuta dugu euskaraz. Hala ere, kargu edo duintasunaren ohorezko trataerak edo protokolo-trataerak (eskutitzen goiburukoak, adibidez) letra larriz hasita idazten dituzte batzuek, trataeraren barruan kargudunaren izen berezia agertu zein ez:

Mercedes Guerrero Lehendakari Andre Txit Argia

Jose Luis Bilbao Eguren Jaun Txit Gorena

Alkate Andre Txit Gorena

Salbuespen hori egiteko benetako arrazoirik ez dago. Hobe da, beraz, horrelakoak ere letra xehez idaztea:

Mercedes Guerrero lehendakari andre txit argia

José Luis Bilbao Eguren jaun txit gorena

Alkate andre txit gorena

Baina nola idatzi karguaren izendapena hitz batez baino gehiagoz osatua denean eta izendapenaren parte bat erakunde edo kideko bat denean?

1. Miren Azkarate Kulturako sailburua
2. Miren Azkarate kultura(-)sailburua
3. Miren Azkarate Kultura-sailburua
4. Miren Azkarate Kultura sailburua

Ontzat ematekoak dira idazkera horiek guztiak?

Lehenengoa zuzena da; ez dirudi hor zalantzarik dagoenik:

Miren Azkarate Kulturako sailburua da.

edo, bestela:

Miren Azkarate Kultura Saileko burua da.

(*Kultura Saila*, berez, “Kultura” izena duen saila da, eta “Sail” hitza maiuskulaz idazten dugu izen ofizialaren parte delako. Hala ere, ez dugu beti horrela jokatzeko: nola idatzi behar dugu, “Hirigintza batzordea” ala “Hirigintza Batzordea”? Zer du “sail” hitzak “batzorde” hitzak ez duena? Horra hor beste gai bihurri bat, beste baterako).

Bigarren idazkera ere zuzena da. “Baina Kultura maiuskulaz idaztekoa da!” pentsa lezake norbaitek. Ikus dezagun, bada, zer dugun eskuartean:

Hitz-elkarteetan, letra larriaren erabilerari dagokionez, ezinbestekoa da aposizioa (*Uztapide bertsolaria*, *Ebro ibaia*...) eta mendekotasunezko izen-elkarteak (*behi-esne*, *leku-izen*, *eguzki-lore*...) bereiztea.

Aposizioak «dena delako izena duen zerbait» izendatzeko erabiltzen dira (*Uztapide bertsolaria* = “Uztapide” izena duen bertsolaria; *Ebro ibaia* = “Ebro” izena duen ibaia), eta ohikoa da dena delako hori izen berezia izatea eta, beraz, maiuskulaz hasita idaztea.

Mendekotasunezko elkarteetan, lehen osagaia mugatzailea da eta bigarrena mugakizuna (*behi-esne* elkarteetan, “behi” mugatzailea da eta “esne” mugakizuna: “esne” mota asko daude, baina “behi” hitzak mugatu, zehaztu egiten du zer esne-motaz ari garen). Bigarren osagaia da elkartearen burua (*behi-esnea* zer den galdetuz gero, “esnea” dela esango dugu, hau da, *behi-esnea* esne-mota bat da, behiaren esnea da), eta, lehenengo osagaia maiuskulaz hasita idatziz gero, ulertu behar litzateke maiuskula elkarteari dagokiola, hots, sintagma osoari. Adibidez, eklipseei buruz ari garela, *Ilargiaren eklipsea* idatziko dugu, baina, hitz-elkartera joz gero, *ilargi-eklipsea* idatziko dugu, ez **Ilargi-eklipsea*; izan ere, **Ilargi-eklipsea* idatziz gero, adieraziko genuke maiuskulaz idaztekoa dela hitz-elkartearen emaitza, eta hori ez da hala, *ilargi-eklipsea* eklipse-mota bat baita, eta *eklipse* hitza, elkarketaz zehaztua zein ez, ez da izen berezia.

Horregatik, bigarren idazkera zuzena da:

Miren Azkarate kultura-sailburuak hala adierazi du.

Esaldi horretan, *kultura-sailburua* formaren ordez, *kultura sailburua* aldaera ere –marratorik gabekoa, alegia– zuzena da, jakina, Euskaltzaindiak marratxo nahiz bereiz idazteko aukera eman baitu horrelakoetan.

Aurreko arrazoibidetik berez dator beste ondorio bat: hirugarren idazkera –**Kultura-sailburua*– ez da egokia, mendekotasunezko hitz-elkarte hori ez baita maiuskulaz idaztekoa (**Kultura-sailburua* sailburu-mota bat da; sailburu hitza kargu-izena da, eta karguak ez dira maiuskulaz idazten). Arrazoi beragatik, aukerakoa den marratxoa ez erabiltzea erabakiz gero, **Kultura sailburua* ere ez da egokia. Eta inork ezin du esan **Kultura sailburua* zuzena dela aposizioa delako, ez baita egia: **Kultura sailburua* ez da “Kultura” izena duen sailburua.

Horiek horrela, idazkera hauek dira hobestekoak:

Kulturako sailburua edo kultura-sailburua
eta ez: Kultura-sailburua edo Kultura sailburua.

Justiziako ministroa edo justizia-ministroa
eta ez: Justizia-ministroa edo Justizia ministroa.

Estatuko idazkaria edo estatu-idazkaria
eta ez: Estatu-idazkaria edo Estatu idazkaria.

Zergen izenak

Nola idatzi behar da BEZ sigla duen zergaren izena? *Balio Erantsiaren gaineko Zerga* ala *balio erantsiaren gaineko zerga*? Hego Euskal Herriko administrazioetan lan egiten dutenek, ziur asko, ez dute zalantzarik egingo: *Balio Erantsiaren gaineko Zerga*. Izan ere, horixe da Espainiako Administrazioaren ohiko erabilera. Eta eremu horretatik kanpo? Gaztelaniaz, gauzak ez daude batere garbi. Hona hemen Espainiako ortotipografia-adi-turik ospetsuenak, José Martínez de Sousa, zer dioen 2007an argitaratutako *Diccionario de uso de las mayúsculas y minúsculas* liburuan:

“**impuesto.** (...) Los nombres de los impuestos deben escribirse con minúsculas iniciales: el impuesto de tráfico de empresas; *el impuesto sobre la renta de las personas físicas*; *el impuesto de bienes inmuebles*; *el impuesto sobre el valor añadido*. ? En los textos oficiales y semejantes suelen aparecer con iniciales mayúsculas, pero no parece una grafía justificada”.

Katalanez ere minuskulaz idazteko gomendioa egiten du Generalitateak: *impost sobre el valor afegit (IVA)*; *impost sobre la renda de les persones físiques (IRPF)*.

(Iturria: *Abreviacions*, Secretaría de Política Lingüística; Barzelona, 2005).

Bide batez, horren harira, hona hemen Generalitateko Kultura Sailak zer dioen *Majúscules i minúscules* lanean (1992) (azpimarra nirea da):

“Les sigles sempre s’escriuen amb majúscules, encara que el nom sencer s’escriu amb minúscules. El poder d’atracció de les sigles probablement és la causa de moltes majúscules que no pertoquen (...)”.

Frantsesez ere, (gehien-gehienetan) minuskulaz idazten dira (gehienetan, zeren frantsesez ere badira zalantzak): *taxe sur la valeur ajoutée (TVA)*; *impôt sur le revenu des personnes physiques (IRPP)*.

Gauzak horrela, badirudi, irizpide orokor moduan, zergen izenak minuskulaz idaztea proposatzea dela logikoena. Horrek zer esan nahi du? Hego Euskal Herriko euskarazko testu administrazioen orain arteko tradizioa bertan behera utzi behar dela? Administrazioarako irizpide bat eta hortik kanpo beste bat erabili behar dela?

Bestela, zer egin behar da? Espainiako administrazioarekiko mimetismo hori besterik gabe ontzat eman eta, gainera, administrazioaren esparrutik kanpora ere eraman?

Idatzi dut hasieran gai eztabaidagarriak zirela. Eztabaidatu dezagun.

Alfontso Mujika
Elhuyar Fundazioa

25. urteurreneko ospakizunak: hiru jardunaldi, zazpi hizlari

Berrikuntza, gogoeta ardatz

IVAPen 25. urteurrenaren kariatara, eta ospakizun eginez, zenbait ekitaldi antolatu ditu aurrean Herri Arduralaritzaren Euskal Erakundeak. Aipatzekoak dira, besteak beste, apirilatik maiatzera bitarte eratutako jardunaldiak.

Hiru saio izan dira, berez, berrikuntzaren inguruan gogoeta eragin asmokoak. Lehena, apirilaren 3an egin zen, Gasteizko Goiuri Jauregian, “Berrikuntza pertsonen kudeaketan” izenburupean. Juanjo Mena orkestra zuzendaria eta Koldo Saratxaga enpresa aholkularia izan ziren egun hartan hizlari.

Bigarren saioa apirilaren 17koa izan zen, Bilboko Guggenheim museoan, “Berrikuntza Herri Administrazioen teknologian eta kudeaketa moduan” lemapean. Egun hartan hiru lagunok izan ziren hizlari: Francesc Morata, Luis Maria Ullibarri eta Daniel Innerarity.

Azkena, maiatzaren 8an, Donostian egin zen, Kutxaren Ekitaldi aretoan. Egun hartan Eusko Jaurlaritzaren Hizkuntza Politikarako sailburuorde Patxi Baztarrika eta Anjel Lertxundi idazlea aritu ziren. Hauek “Berrikuntza eta euskara Herri Administrazioetan” izan zuten hizketa gaia.

Jardunaldiok iraganik, eta IVAPen 25. urteurrena ospatzeko ekitaldiak burutzeko asmotan, bestelako bilkura egin zen ekainaren 18an, Gasteizko Artium museoan. Aldez edo moldez hogeita bost urte honetan Herri Arduralaritzaren Euskal Erakundearen lana bideratzen jardun duten pertsonak bildu ziren han, Ibarretxe lehendakaria buru zelarrik.

“Berrikuntza pertsonen kudeaketan”

Ia hamar urtez Bilboko Orkestra Sinfonikoaren zuzendaria izan den Juanjo Menak ireki zituen jardunaldiak. Hitzaldia- ren gaiari lotu eta Bilboko orkestran bizi izan dituenak kontatu zituen, zuzendari izendatu zutenetik kargua utzi bitarte orkestraren barru-barrukoak entzuleari azalduz.

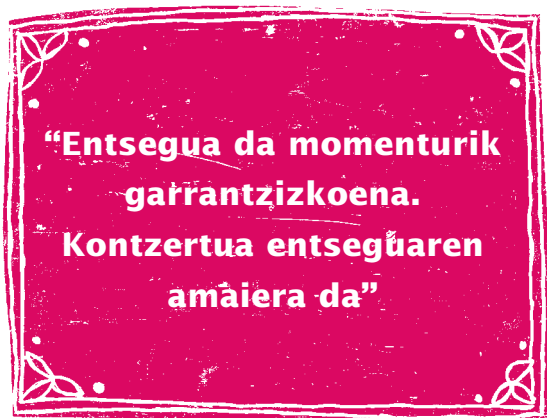
Menak lehenengo-lehenengo adierazitakoaren arabera, orkestra zuzendariak hamalau-hamasei aste egin ohi ditu

urtean bere musikari taldearekin. “Lana trinko eginez gero, hogeï aste ere izan ohi dira. Bada, nik, Bilboko orkestraren zuzendaria izan naizenean, 40 aste ere egin izan ditut lanean. Denak ere ez Bilboko orkestrarekin, beste zenbait orkestra zuzenduz, nazioartean batik bat. Eta, kanpoan ikusi eta ikasitakoa etxera ekartzen saiatu naiz”.

BOSEko zuzendari ohiak 1999. urtea ekarri zuen gogora, Bilboko orkestra zuzentzen hasi zen garaia, alegia. “Gaztea nintzen, eta energia eta ilusioz beteta nengoen. BOS, aldiz, greban zegoen. Are gehiago, greban sartu eta biharamunean izendatu ninduten zuzendari”. Juanjo Mena zuzendari nagusia izan zen, alderdi tekniko eta artistikoak gidatu behar izan zituen. Hasteko, barne araudia aztertu behar izan zuen. “Araudia guztiz zaharkituta zegoen. Ezer egiteko ere, musikariek negoziatu beharra zegoen. Ez zen logikoa. Espainiako orkestra guztien barne araudiak aztertu nituen, geurea egokitu nahian. Garai hartan, asko lagundu zidan Humberto Cirardak”. Lan eguna zehaztu behar izan zuten, entsegu egun eta orduak, norberaren ikasketa orduak, bira egunak, oporrak, baimenak, eszedentziak, pertsonal artistikoa sailkatu... Musikariak zuzendu aurretik, langileen kudeaketan jardun behar izan zuen... “Erregimen hierarkiko zehatza egin behar izan nuen, era guztietako batzordeak osatu. Bitartean, musika ikasi beharra zeukaten musikariek, taldeko entseguak ez ziren nahikoa, nork bere etxean hainbat orduz ikasten jardun beharra zeukan”.

Juanjo Menak arlokako lan saioak antolatu zituen. Batean, zura; bestean, haize tresnak. “Izan ere, ezinezkoa da orkestran jotzen ari diren instrumentu guztiak batera entzutea. Ez da posible. Nik, arlokako lanak ez ezik, banakakoak ere landu nituen: musikari bakoitzari ahalik eta etekin handiena ateratzen saiatu nintzen”.

Taldeari zor zaion errespetua aipatu zuen Menak, musikarien lana etengabe hobetzeko ahalegina azpimarratu, akatsak zuzentzeko borondate irmoa. “Entseguak duen garrantziaz galdetu izan didate inoiz. Entsegua da, izan, momenturik garrantzizkoena. Kontzertua, berriz, entseguaren amaiera da. Kontzertua ez da, soil-soilik, entseguaren emaitza. Ez. Zori

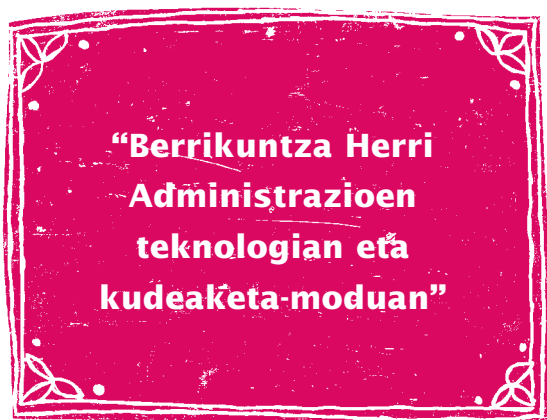
kontua ere bada. Istant bakoitza sortzen dugu. Horrelaxe esan ohi zuen Karmelo Bernaola irakasleak ere: 'Istanta lantzen dut'. Eta, atera kontuak, zuzendari gogorragoa naiz entseguan, kontzertuan baino”.

Juanjo Menak beste hainbat gai ere landu zituen hitzaldian. Tartean, BOSen zuzendaritzari eskainitako denbora handia –40na aste lehenengo lau urteetan–, liderraren inguruko gogoeta, nazioarteko orkestrak zuzentzerakoan izandako bizipenak eta beste.

Juanjo Mena orkestra zuzendariaren hitzaldiaren ondoren, enpresaburu zailduak, Koldo Saratxagak, jarraitu zuen. Saratxagak 2000. urtean Europako EFQM saria jaso zuen, Irizar autobus enpresaren zuzendari zelarik egindako lan onarengatik, eta 2001ean, berriz, Euskadiko Enpresaburu Onenaren saria.

Garai batean Irizar Kooperatiba Elkarteko burua izanak berrikuntza izan zuen aztergai, baina berari dagokion arloari aplikaturik. Ondorioz, enpresari begira jardun zuen Koldo Saratxagak. Esan zuenez, “enpresek eta herri administrazioek hobetzeko duten bide bakarra zera da: beren proiektuak pertsonengan oinarritzea eta lan harremanetarako era berria ezartzea, ez-hierarkia abiapuntu harturik. Ilusioa da zutarrri, eta pertsonen izaerak ulertzea, ez dago eta langile guztiak berdinak balira bezala jokatzetik”.

Harreman modu berri horretan, Saratxagak proiektu partekatuak bultzatzen ditu enpresetan. Horretarako, lehenengo, langile guztiakin hitz egiten du, “bidaia nirekin batera egin nahi duten jakiteko, kontuan harturik betiere langileak beraiek direla protagonista”. Horrela ekiten dio Saratxagak antolaera aldatzeari, pertsonengan eta ez-hierarkian oinarrituz, bieran, “hasierahasieratik hartu behar dira aintzakotzat langile guztiak, ez du balio erabakiak goienetan hartzeak”.

Koldo Saratxagaren aburuz, hitz egiten ohitu beharra dago, komunikatzen, partekatzen. Tamalez, ordea, ez dago horretan erakusten digunik. “Gizarteak ez du halako baliorik, oro har, eta unibertsiteetan ere ez dira irakasten”.

Enpresa aholkulari ezagun honek adierazi zuenez, enpresa arduradun gehienek ez dute zailtasunik, ikuspegi intelektualari dagokionez, pertsonengan oinarritutako kontzeptu berri eta berritzailea ulertzeko, baina besterik da hura praktikan jartzea. “Orduantxe ageri dira zailtasunak. Ulertzen duten teoria hori praktikan ezartzea da koxka. Izan ere, kontrakulturarantz goaz, eta mendeetan iraun duen kultura aldatzea lan gaitza da. Lan gaitza, baina, aldi berean, zoragarria, eta beharrezkoa”.

Hiru lagun izan ziren hizlari bigarren jardunaldian: Francesc Morata, Luis Maria Ullibarri eta Daniel Innerarity. Hurrenkera horretan hitz egin ere zuten.

Francesc Morata, Zientzia Politikoetako irakaslea da Bartzelonako Unibertsiteate Autonomoan, eta estatuek duten botereari buruzko gogoeta sakona egingo du. Hain zuzen, Maila Anitzeko Gobernantza (MAG) mintzatu zen.

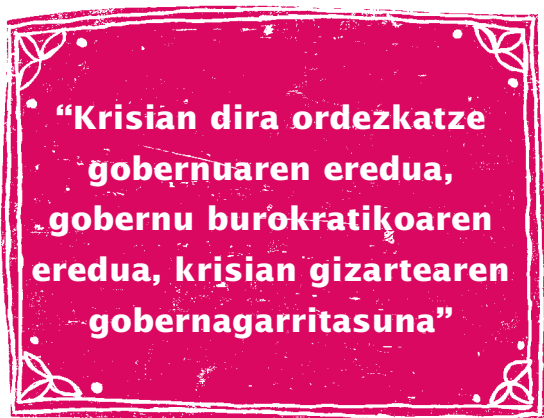
Moratak estatuaren definizioa hartu zuen abiapuntutzat, haren barruko balio tradizionalak eta legitimitate demokratikoa azaldu zituen lehenengo eta, ondoren, estatu eredu horren krisia landu zuen. “Batetik, globalizazioa dugu, interdependentzia areagotu duena. Bestetik, teknologia berriak, mugak galarazi dituena. Gainera, ongizatearen estatuaren berregituraketa, identitateen (ber)indartzea, subiranotasunaren deuseztatzea, eta European sartzea eta estatuaren berrantolatzea dira gaur egungo estatuaren krisia ekarri duten eragileetako batzuk”.

Horiek horrela, demokraziaren aldaketaz jardun zuen, “gobernutik gobernantzara” igaro garelako adierazteko asmotan. “Gizarte aldaketak abiadura handian gertatu dira –ingurumenean, elikagaietan, teknologietan, energia arloan eta osasungintzan, esaterako–, eta gero eta gehiago diren eskaerei aurre egin ezinik, krisian da politika bera ere. Gizarte askoz ere konplexuagoa da gaur egun, gizarte ezberdintasunak ere handiagoak dira”. Moreta irakaslearen azterketaren arabera, agerian dira tradiziozko araubide hierarkikoaren muga eta ezintasunak eta paradigma tradizionalen krisia. “Krisian dira ordezkatzeko gobernuaren ereduak, gobernu burokratikoaren ereduak, krisian gizartearen gobernagarritasuna”.

Francesc Moratak, beraz, gobernu eredu berri baten aurrean gaudela azaldu zuen, maila anitzeko gobernu eredu bat, gizartearen jardunbidea arautzeko balioko diguna. “Gobernantza, alegia, gobernu estilo berria, goitik beherako eta zeharretarako elkarreragitean oinarri duena, lidergoarekin batera koordinazioa eta elkar laguntza ere guztiz aintzakotzat hartzen dituen”. Gobernantza, erakundearen gaitasunak eraikitzea litzateke, hau

da, ikasprozesu bat, non ideia berriak erakundeetan errotuko diren; beharren arabera, bestalde, erakunde berriak sortuko dira. “Bestela esanda, zera litzateke gobernantza: gizarte estamentuetan diren gaitasunak antolatu, estimulatu eta kudeatzea”.

Hitzaldiaren azken atalean, Moratak Europar Batasuna jarri zuen gobernantza adibidetzat: “Gobernu partekatuz osatutako sistema, sistema juridiko komuna duena, erakundetze zatikatua,

politika egitea helburu duena, maila anitzeko sistema –nazioz gaindiko ekitaldiak, estatu mailakoak, estatu azpikoak, adituak, lobby-ak...–, legitimotasunetik gehiago duena errendimendutik baino”.

Amaieran esan zuenez, MAG ez da teoria hutsa, nazio-estatuen inguruan gertatzen ari diren barne eta kanpo aldaketak aztertu ahal izateko kontzeptu baliagarria baizik, eta erakundeen garrantzia azpimarratu zuen. “Gizarte prozesuak oso dira garrantzitsuak, baina are garrantzitsuagoak dira erakundeak, haiek eragiten eta baldintzatzen baitute egintza politikoa”.

Francesc Morataren ondoren, *Innobasqueko* zuzendaria den Luis Maria Ullibarrik hartu zuen hitza. Bere buruari egindako zenbait galdera hartu zituen abiapuntutzat, gogoeta eragin nahian. “Eta, *Innobasquek*, ba ote du esatekorik arlo honetan? Baietz esango nuke nik, herri administrazioek egiteko garrantzizkoa dute-eta Euskadiren bigarren iraultza sozio-ekonomikoan, *Innobasquek* bultzatu nahi duen horretan. *Innobasquek* ekarpen txoa egin nahi dio administrazioaren berrikuntzari, arlo publikoaren kalitatea eta eraginkortasuna berrikuntza eragileak baitira herrialde batentzat, zeinahi dela ere”.

Lehenengo galdera hori eginik ere, Ullibarrik gehiago ere bazituen. Hurrena, administrazioari berari loturik dagoena. Alegia, “berrikuntza dela-eta, administrazioak ba ote du egitekorik? Dudarik gabe, bai, administrazioa berrikuntzaren subjektu eta objektua delako”. Ullibarriren esanetan, administrazioak gizarte balio eta jarrerak eragiten ditu. Hobe du, beraz, eredugarri jardun. “Politikariak, adibidez, esaten dutenaren arabera jokatzeko al dute? Denok dakigunez, beti ez”.

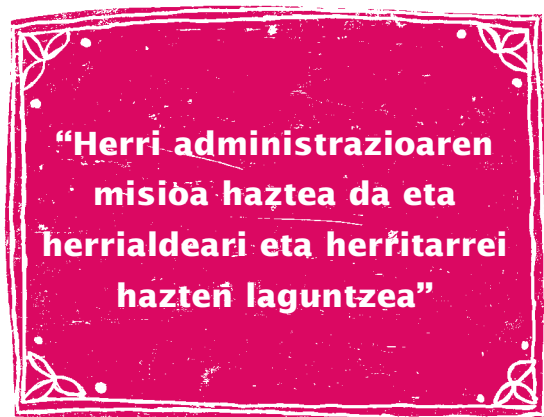
Ullibarrik, ondoren, berrikuntzari izatekotan inguruak duen garrantzia azpimarratu zuen. “Pertsonen balioak zutarriztat har-

tzen dituzten zuzendaritza moldeek laguntzen diote berrikuntzari. Emakumeen lidertza ere kontuan hartu beharreko eragilea da, dudarik gabe”.

Innobasqueko zuzendari honek bere buruari galdezka jarraitu zuen. Hurrengo ere ez zen alferrik galtzeko modukoa izan. “Administrazioa eta berrikuntza, bateragarriak ote dira?”. Eta erantzuna ez zen baiezko biribila izan, “nolakoa den administrazioa” baizik. Ullibarriren arabera, administrazioak ez du eraginkortasuna lehenesten. Bestalde, burokrazia eta hierarkia ditu ardatz. Antolamendu zurruna da, lege, araudi eta prozedura jakinak ditu bete beharrekoak, eta, aldiz, berrikuntza, are gehiago da ohiko arauak apurtzea, legeak estu betetzen jardun beharra baino. “Administrazioan ez da langileen inplikazioa bultzatzen. Funtzionarioek biziraupena ziurtaturik dutenez, zertan nekatu, zertan ezer aldatu? Fiskalizazioak, berriz, ez du berrikuntza laguntzen, guztiz alderantziz baino, eragozpen handia da. Sarri, administrazioak herritarra baino gorago ezarri ohi du bere burua, agintekeria, eta, bistan denez, jarrera horrek ez dio berrikuntzari laguntzen”.

Administrazioaren berrikuntza eragozten duten faktore asko ageri ziren, beraz, Ullibarrik egindako zerrendan. Berrikuntza ez da ezinezkoa, baina zailtasunak ez dira gutxi...

Horiek esanagatik ere, *Innobasqueko* zuzendariaren hurrengo galdera: “Eta, hortaz, zer dela-eta berri behar da ezer administrazioan? Ba ote da beharrik?”. Erantzunak ere eman zituen

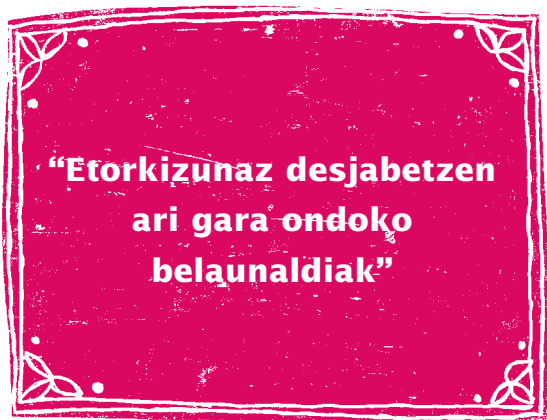
Ullibarrik, administrazioak berrikuntzaranzko urratsak egin ditzan. “Administrazioak eraginkorrago izateko berri behar luke. Teknologia berrikuntza dakar, baina, izatez, besteren osagarria baino ez da. Langileen inplikazioa erraztu eta bultzatu behar litzateke, sareak osatuz. Administrazioaren beraren misioak berrikuntza sustatu behar luke”.

Horrela bada, berrikuntza galarazten duten inertiak jarri zituen alde batean, eta motibazioen inbentarioa bestean, bai eta esan ere balantzaren bi aldeetan saiatu beharra dagoela.

Hitzaldiaren amaieran mezu positiboa zabaldu nahi izan zuen Ullibarrik: “Herri administrazioaren misioa haztea da eta herrialdeari eta herritarrei hazten laguntzea”.

Aurreko bi hitzaldi trinkoen ondotik, Daniel Innerarityk esaldi bakarrean laburtu nahi izan zuen bere mintzaldia: “Geroarekiko harreman onak izan behar ditugu. Gauza txikietan irabazi behar dugu, ez proiektu handietan”. Filosofo honen irudiko, geroarekiko ikuspegi laburrekoak gara, epe laburreko lan eta eginkizunetan murgildurik bizi gara. “Batetik, orainaren tirania bizi dugu; bestetik, ez dugu kontuan hartzen etorkizuneko belaunaldiek horren ondorioak nozituko dituztela; etorkizuna orainean sartu behar dugu”.

Innerarityk salatu zuenez, gizarte demokratikoak orainaren tirania ezarri du. “Dena da oraingoa edota gaur egungoa”. Denbora inperialismoaren arabera baliatzen dugula adierazi zuen, “denboraren legez kanpoko erabilera egiten ari gara, etorkizunaren kontura bizi gara, berehalako gogobetetasuna dugu helburu”. Horren kausak ere zehaztu zituen filosofoak. Haren arabera, gizartearen denboraren azkartzea, hauteskunde aroen aldikotasuna, demografia joerak, eta presio taldeen gaitasuna dira oraina hipotekatzen ari diren eragile nagusiak. “Oraina dugu denbora agerraldi bakarra. Herri subiranotasuna, adibidez, lau urterik behin bozka ematea baino ez da. Politikariak aldian aldiko boto emaileen bozkaz baliatzen dira, artean boto emateko adinean ez direnen geroa erabakitzeke. Alegia, jaio ez direnen etorkizuna, oraindik boto emateko gai ez direnen etorkizuna moldatzen ari dira gaur egungo boto emaileak. Aurrekontuak zehazterakoan –iraunkortasunari dagokionez, adibidez–, gizarte politika zehazterakoan, ingurumenari buruzko erabakiak hartzerakoan, etorkizunaz ari gara”.

Daniel Innerarityk belaunaldien arteko gatazkaz ere jardun zuen. “Gizarte sistema geure buruei begira egina dugu. Baina, benetan, geure buruei ala gure seme-alabei begira zuzendu beharko genuke gure ahala? Biziak jarri ditugu alde batean, eta inon ere ez oraindik jaio ez direnak. Hein handi batean, etorkizunaz desjabetzen ari gara ondoko belaunaldiak. Belaunaldi arteko justizia eraiki behar dugu, gizarte kontratu berria behar da, etorkizuneko politika bat”. Eta zeinen esku dago etorkizuna kontuan hartuko duten politika egitea, erakundeen esku ez bada? Innerarityren iritziz, luzera begirako irizpideak ezarri behar dira politikan, ardura ideia, eta prospektiba. “Etorkizuna gaur egungo politikan sartu behar da. Hura iragartzerik ez bada go ere, inkestak, azterketak, analisiak... behar ditugu, etorkizu-

na aurreikusten saiatzeko, etorkizuna oraingo, gaur egungo bizi-moduan txertatzeko. Etorkizuna hobetzeak oraina hobetzen lagunduko digu”.

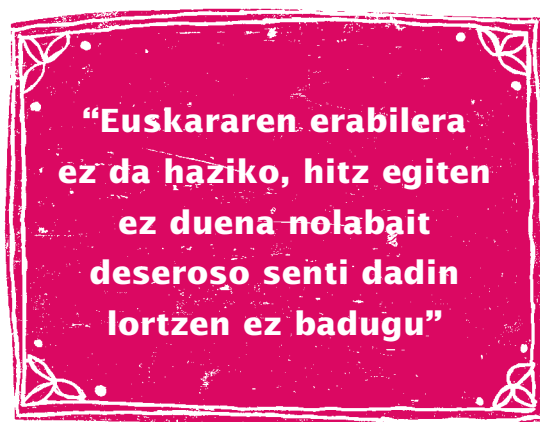
Jardunaldien hirugarren egunean, Hizkuntza Politikarako sailburuorde Patxi Baztarrika eta Anjel Lertxundi idazlea izan ziren hizlari. Patxi Baztarrika mintzatu zen lehenengo, “Erabilera helburu, atxikimendua zubi, adostasuna elikagai” lemapeko hitzaldian.

Berrikuntza ardatz zuelarik, euskararen inguruan nagusitu den diskurtsoa berriro beharra aldarrikatu zuen Baztarrikak, gizarte kohesioa horrela bakarrik lortuko dela esanez.

Hizkuntza Politikarako sailburuordeak hamar ataletan banatu zuen hitzaldi trinkoa. Bertan, euskararen aldeko hizkuntza politika zuzentzen duten hatsarreen nondik eta norakoak landu zituen.

Atarikoan, Baztarrikak ukatu egin zuen euskara hiltzorian, desagertzeko zorian dagoenik. Hizkuntza aniztasuna munduan arriskuan badago ere, euskararen egoera ez dator bat desagertzeko zorian dauden hizkuntzenarekin. “Horrek ez du esan nahi, hala ere, euskararen geroa ziurtatuta dagoenik. Euskarak baditu indarguneak, eta baditu ahuleziak ere”.

Globalizazioaren eta eleaniztasunaren garaian bizi garela gogorarazi zuen Baztarrikak. “Hiru hizkuntza ez ezik –euskara, frantsesa eta gaztelania–, hor dugu orain ingelesa ere. Ez dugu horregatik etsi behar. Eleaniztasuna aberastasunaren sinonimoa da, etorkizunean elebakartasuna ez dugu aski izango”. Eta etorkizun horretan gaztelaniak ere dagokion lekua izango du, gainerako hizkuntzen ondoan.

Jakina da erabilera dela Patxi Baztarrikak zuzentzen duen sailburuordetzaren erronka handiena eta, hain zuzen, erabilerrari eskaini zion gogoeta ataletako bat. “Ezagutzatik erabilerrara”, esanez, Baztarrikak euskara gure ondarearen osagarririk funtsezkoentzat jo zuen, baina eguneroko bizimoduan erabiltzeko dela azpimarratuz. “Horixe da gure helbururik behinena, euskararen erabilera. Euskara erabiltzeari uzten diogun egunean, akabo izango da gure hizkuntza ‘maite eta zoragarria’”. Galde-

ra berez dator, eta halaxe formulatu zuen sailburuordeak. “Eta nola lortu euskaraz dakienak euskaraz hitz egitea? Pertsuasioa da bidea, ez inposizioa. Dena den, euskararen erabilera ez da haziko, hitz egiten ez duena nolabait deseroso senti dadin lortzen ez badugu”.

Baztarrikak adierazi zuenez, euskara gizartea kohesionatzeko osagarri ezinbestekoa da. “Behar-beharrezkoa dugu adostasun soziala, politiko eta kulturala euskararen inguruan. Kohesioa lortzekotan, egokiagoa da ikuspegi kultural eta ekologikoa baliatzea, identitatearekiko loturak eginez aritzea baino”. Nahitaezkoa izango da, euskararen inguruan adostasun zabala lortu nahi bada, identitate guzti-guztiak errespetatzea.

Hitzaldian landu zituen gaien artean elebitasun pasiboa ere ageri zen. “Gizarte elebidunak herritar elebidunak behar ditu, baina baita elebidun pasiboak ere”. Baztarrikak elebitasun simetrikoa nahiago duela adierazi zuen, baina zenbait belaunalditan elebitasun pasiboa ere ontzat jo beharko dugula azpimarratu zuen. Honenbestez, “elebitasun pasiboaren onarpen soziala egin beharra dago”.

Hizkuntza Politikarako buruak hitzaldia hasi zuen leloarekin bukatu zuen bere jarduna, ideia sakona azpimarratzeko asmotan: “Erabilera helburu, atxikimendua zubi, adostasuna elikagai”.

Hizkuntza Politikarako sailburuordearen ondotik, Anjel Lertxundi idazleak hartu zuen hitza. Hark hamar puntutan banatu zuen hitzaldia eta idazleak, aldiz, zazpitan. Behin baino gehiagotan, bi hizlariak antzeko hitz, ideia eta iritziak plazaratu zituzten. “Adostasuna”, “atxikimendua” eta “motibazioa”, adibidez.

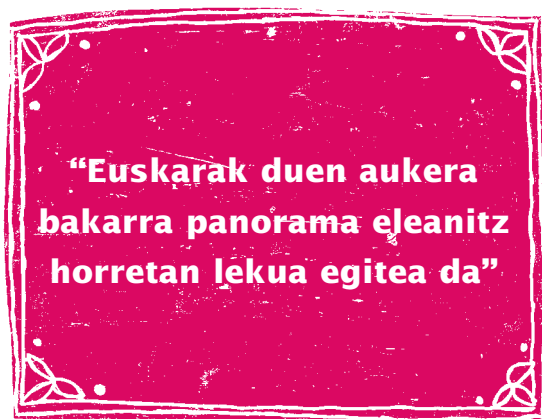

Ezinbestean, formulazio politikoagoa izan zuen beti Baztarrikaren hitzak eta hizkuntzari berari begirakoa, aldiz, Lertxundirenak; tarteka, bederen.

Anjel Lertxundik gogora ekarri zuen diktadura garaian, gurasoek euskaraz egiten zutela eta seme-alabei ere euskaraz egiteko eskatzen zietela. “Euskaraz!” esaten ziguten. Testimonioa ematen ziguten, beraiek ere euskaraz egiten baitzuten. Dei isila zen, pertsonala”. Jarrera horretatik abiatuz, Lertxundik adierazi zuenez, “alferrik da hiztuna makilatzea, berez behar du”. Gogoia, alegia. Edota motibazioa. “Ez, hiztuna makilatzeak ez du ezertarako balio. Legeak, makilak, beharrezkoak dira, baina

motibaziorik gabe ez dugu ezer lortuko. (...). Motibazioak ez du zertan politikoa izan. Era askotako motibazioak izan litezke”. Izan ere, euskaraz bizitzeko dauden askotariko moduak eta jarrerak aldarrikatu zituen idazleak.

Hitzaldiaren ataletako batean, Lertxundik administrazioak erabili ohi duen hizkeraz jardun zuen. Haren iritziz, administrazio hizkera artifiziala da, anbigua eta abstraktua aldi berean. “Administrazio-hizkera euskara burokratiko da” esan zuen, eta hizkera horren puntu ilun zenbait jorratu zituen. “Hizkera burokratikoak bere burua elikatzen du”, eta erregistro askoren artean bat baino ez du erabiltzen, eta erabilarazten. Hizkera burokratiko horrek, Lertxundiren esanetan betiere, kode sekretua gordetzen du. Bestalde, gaztelaniaren ispilua da euskara

burokratikoak. “Hizkera burokratikoak horretarakoxe balio du, hizkera burokratiko izateko, ez du beste ezertarako balio. Hizkera horren ezaugarria lautasuna da, monotonoa izatea, unibokoak, kolore bakarra, elkorra eta lehorra. Ez du arlorik bereizten”. Idazleak adierazi zuenez, erro luzeak ditu hizkera burokratiko horrek gure artean, eta olagarroaren pare hedatu ditu garroak behar ez zuen mailetara ere. Besteak beste, hedabideetara, komunikazioa galarazteraino.

Lertxundik *macarthismo prezektiboa* salatu zuen, eta arauen aitzia, “naturaltasun pedagogikoa” behar dugula adierazi zuen.

Hitzaldiaren azkenean, “Hasierak amaiera ekartzen du” esan eta belaunaldietan gertatuko aldaketa aipatu zuen. “Gure gurasoak elebakarrak izan ziren. Gu, elebidunak. Gure seme-alabak eleaniztunak izango dira. Elebakarra izateko obsesioak ez digu balio. Euskarak duen aukera bakarra panorama eleanitz horretan lekua egitea da”.

Horrela burutu ziren IVAPen 25. urteurrena ospatzeko antolatutako jardunaldiak. Hiru saio, zazpi hizlari, nork bere ikuspegitik berrikuntzari buruzko gogoeta eginez...

Jon Arizkun
Kazetaria

Skydate

BADAKIT EZ DELA konparaziorik onena, baina ba ote dago txakurrarena baino irudi hoberik, beti zain, beti zaintzen? Nagusia etxetik irten aurretik, garajea hasten gara autoan beste txakur klase bat ibili ote den usnaka, txizaren ordeztu bere marka propioa utzi ote duen. Eta a ze dardarizoa une horretan bizilagunen batek garajeko atea zabaltzen baldin badu. Lehen begiratu aski behar izaten dugu eskua pipara eramateko edo “Egun on” moduko bat murduskatzeko. Adeitasunik ez. Distantzia. Konfiantza, ezta geure buruarekiko ere. Salatari asko dabil bazterretan. Eta autopean ezer ez dagoela ziurtatutakoan, birritan igotzen gara nagusiarengana: eskaileretatik aurrea –igo eta jaitsi–, eta igogailuan hurrena.

Nagusiak daraman txakurra ez, baina nagusia daraman txakurra gara gu. Hura unibertsitatera edo Legebiltzarera eramanez, eta atea zeharkatzen ikusi arte lasaitua hartzen ez duena, egunero bidea aldatuz, beti frekuentzia inhibitzaila martxan, aldioro pipa aldean. Nagusi deslaia zaindu behar duen txakur fidela izan behar dugu, txakur isila. Eta nagusia lanean ari den bitartean, geldi egonean egoten gara gu, orduak eta orduak zain, zaintzaile. Nagusiaren bizimoduak esamesaka hasten gara orduan eta beti pentsatzen dugu nola arraio egin dezakeen mundu honek aurrera, halako jendilajearekin, baina, esaera zaharrak dioten bezala, “Txakur fidelak mihia txulora”; azken tiro praktikak ere aipatzen ditugu, azken armak, azken espioitza tresna sofistikuak; hala-kok hartu duen depresioa ere ekartzen dugu hizpidera –denen usteen kontrara, lan presioagatik ez, baina neskak abandonatu duelako; eta, neskak aipaturik, ezin uka horixe dela gure gairik gogokoena: zer egin, bestela, esate baterako Legebiltzar parean geldi egonean gauden bitartean –nork uko egin halako hezurri?–, eta han ibiltzen gara paseatzaileei nota jartzeko, ipurdien sailkapena egiten, sakelakoaren mezu lizunak erakusten... eta Danieli adarra jotzen.

Badakit ez dela konparaziorik onena, baina txakurraren ordeztu, ahate itsusiaren irudia erabiliko nuke Danieli deskribatzeko. Gurekin egon arren, gogoia beste nonbait izaten du. Irakurri ere egiten du! –liburuak esan nahi dut...–, eta noski, etorria izan arren, ez du harremanik kafeetako zerbitzariarekin edo ume zaintzaileekin, eta, ororen buru, ez du bustitzen. Gizajoa oraindik idealista samarra da –ikasketak izateak beharbada hori dakar. Eta Danieli ez dagoenean, bera ekartzen dugu hizpidera, eta beti ibiltzen gara hari zer egingo, zirria nola sartuko. Hala bada, aurreko gabonetan erregetarako opari bat egin genion denon artean. San Valentin ondoko astebururako Vienarako hegazkin billete bat erosi genion. Berak ez zekien, baina hegaldi berezia zen hura, hegaldi erromantikoa edo: 10.000 metroan egitekoa zen hitzordu auskalotsu horietako bat, *skydate* bat: bidaia, lau izarreko hotela, ibilbide turistikoa eta *party*-a modako batean. Neskak bakarrik eseriko ziren, eta hegaldian aurrera hamar gizon hurbilduko zitzaizkien, ez izena ez lanbidea aipatzerik ez zegoen bosna minutuko elkarrizketak egiteko eta, gero, gero gerokoak...

“Hoa, hoa. Moztu itzak sudurtzuloetako ile horiek eta txakur jantzita joan”, esan genion aitzakiak hasi bezain laster. Eta Danieli Vienara joatea lortu genuen eta handik ahoa bete irribarre etortzea. “Nola du izena?” galdegin genion, guk ere garaienaren sentsazioa genuela. “Enma”. Baina Danielek ez zuen ezer jakin behar. Topa egin genuen Enmaren alde berak gonbidatutako xanpainarekin eta, aukera izatera, tiro ere egingo genuen airera. Baina Danielek ez zekien, oso merkea atera zitzaigun bidaiatz gain –140€–, askoz garestiago atera zitzaigun puta bat ordaindu genuela: Enma, izan ere ziur baiken aukera guztiak emanda ere ez zuela ligatuko, hain da, hain zen oilobustia, eta guk larrualdi on bat oparitu nahi. Eta Danielek ezin zuen jakin Enmak dena grabatu behar zuela, eta imajina horiek gure denbora pasa aparta izango zirela denboraldi batean –eta, ororen buru, karta hori gure esku izatea beti ona izango zen: koherentezia zen Danieli, eta esaera zaharrak dioten bezala, “Txakurak fidelak behar du, ez tontozoperoa”.

Badakit ez dela konparaziorik onena, baina ba ote dago txakurrarena baino irudi hoberik, beti zain, beti zaintzen? Ez Danielek ez guk ez genekien bien bitartean beste txakur batzuk beste hegaldi bat prestatzen ari zirela, eta a ze dardarizoa jakitean Danieli eta bere nagusiari hamabost metroko jauzia eginarazi zirela auto zartatuaren barnean. Beste bat... Txakur abandonatua, txakur txirtxilatua. Hutsaren hurrengo izaki, egunkarietan apenas agertu zen haren izena. Benetan harritu egiten naiz ikusirik mundu honek nola egiten duen aurrera. Halako jendilajearekin.

Patxi Zubizarreta
Idazlea

Etxebizitzak goia jo du

Etxebizitzaren burbuilak azkenean eztanda egin duela dirudi eta sektoreak beharrezko erregulazioa egin bitartean herritar asko kezkatuta daude. Hau da marka! Etxeen prezioak etenik gabe gora egiten zuenean, gaizki, eta orain, prezioek goia jo eta jais-ten hasi omen direnean ere, txarto, merkatua gelditu delako. Adreiluaren krisiak zein eragin izango du Euskal Herrian? Etxebizitza eskubidea bermatuta al dago gurean? Euskal erakundeen politikak bide egokiari jarraitzen al dio? Gaiaren inguruko hausnar-keta egiteko eskatu diegu hainbat adituri.

Garbiñe Biurrun Epalea

Orain dela urtebete, herritar batzuek jendaurreko adierazpen bat egin genuen etxebizitzaren inguruan, hainbat gogoeta zabal-tzeko.

Gure abiapuntua honakoa zen: etxebizitzaren auziak zuen larritasunaz geneukan kezka. Gaine-

ra, etxebizitza duin baterako sarbidea bermatuta izatea arazo honen konponbidea zela sinetsita geunden; hortaz, gure iri-tziz, erakunde publikoek arlo honetan ezarri beharreko lehenetsunak eta apustu politikoak sendoak izan behar zuten.

Oro har, orduan eskatutakoari eusten diogu, baina egia da egoera aldatzen ari dela, eta onerako esango nuke. Nire uste-tan, gaur egun, etxebizitza duin bat lortzea errazagoa da orain dela urtebete baino, eta espero dut hemendik urtebete-
ra are errazagoa izango dela. Aldaketa horren ondorioz, etxe-bizitzaren inguruan beste eztabaida bat sortu dela esan dezakegu: gaur egun, eraikuntza arloko enpresak ari dira diru laguntza publikoak eskatzen –zorionez, administrazio publi-koek ez dute haien aldeko neurririk hartu–. Bestalde, etxebi-zitza libreen prezioak jaitsi dira, eta, azkenik, etxebizitza publikoaren esparrua zabalduz doa, batez ere, alokairu sozia-laren bidez.

Hala ere, hainbat neurri guztiz kaltegarriak dira: ez dira inola ere mugatu herritarrok zorpetzeko ditugun mailak eta, are-a-go, maileguak itzultzeko epeak nabarmen luzatu dira, krisia estali nahian, baina hau ez da Euskal Autonomia Erkidegoa-ren eskumena, estatuko gobernuarena baizik. Hau da, zorpe-tzeko aukerari mugak jarri beharrean, maileguen baldintzak arintzen dira, merkatua kontrolatu nahian.

Bi hitzetan, politika publikoen emaitzak ikusten dira, nahiz eta oraindik lan handia egin behar den arlo honetan.

Eusko Jaurlaritzaren etxebizitzari buruzko politika estatuko aurrerakoiena da eta, hainbat puntutan, eredugarria. Hala ere, oraindik pauso handiak eman behar dira. Batez ere, Etxebizi-tza Legea onartu behar da eta, bertan, hainbat oinarritzko neu-
rri, eskubide... jaso, hori guztia benetan bermatu ahal izateko. Adierazpen hori lege horren edukiari buruzko hain-bat hausnarketa egiteko plazaratu genuen, hain zuzen. Eta, nahiz eta lege egitasmo hori ezinbestekoa den etxebizitza duin bat edukitzeko eskubidea eta etxebizitzaren merkatua arautzeko, badago beste tresna bat helburu hori lortzen nabarmen laguntzen duena: Lurzoruari buruzko Legea; izan ere, horren bidez, etxebizitza duin bat lortzea errazagoa da, politika publikoak indartu egin direlako, eta etxebizitza publikoaren kopurua ere bai.

Adierazpen horretan, laburki esanda, gogoeta batzuk egin nahi genituen: gogorazi nahi genuen etxebizitzarena gizarte izaerako oinarritzko eskubidea dela, pertsonaren duintasunari eta beraren garapenari estu lotuta dagoena; politika publiko sendoak guztiz beharrezkoak direla arazoa konpontzeko; horretarako, aurrekontu eta baliabide gehiago ezinbestekoak direla; eta dirutza publikoa etxebizitza publikoa sustatzera bideratu behar dela. Gauzak horrela, gure ustez, zerga kenka-riak eta etxebizitza erosteko laguntza fiskalak murriztu edo ezabatu behar dira, alokairu sozialen apustu garbia eta irmoa egin, etxebizitza hutsen aprobetxamenduaren aldeko politika zorrotza martxan jarri, udal mailatik hasita herritarron parte-hartze zuzena bultzatu eta, azkenik, bestelako neurri berezien artean, herritarron zorpetze mailak mugatu.

Badakigu zerga kenkariak eta laguntza fiskalak murriztea edo ezabatzea neurri eztabaidagarriak direla. Baina uste dugu dirutza publikoa etxebizitza publikoa zuzenean sustatzera bideratu behar dela, Europako herrialdeetan egiten den moduan. Bestela, gizartearen esparru ahulenak kanpoan gel-dituko lirakeke. Hau dena, hiru hitzetan labur daiteke: iraun-kortasuna, oreka eta duintasuna.

Javier Buron Etxebizitza sailburuordea

Euskal Autonomia Erkidegoan higiezinaren sektorearen egoera, nahiz eta aldakorra izan, ezin esan larria denik. Gure erkidegoan etxebizitza berrien eraikuntza lehen egoitzari lotua dago –krisiak kalterik gutxien egin dion azpisektorea– eta, gainera, etxebizitzaren eraikuntza Espainiako estatuan

baino zentzuzko eta orekatuagoa izan da azken hamabost urteotan, etxebizitza kopuruari nahiz tipologiai dagokienez. Adibidez, 2007an eraikitzen hasi ziren hamar etxetatik lau babestuak izan ziren, gutxi gorabehera.

Baina egia da beharrezkoa eta atzeraezina dela higiezinaren sektorearen norabide aldaketa estrategiko bat, bai lan egiteko moduan bai handik atera nahi dituzten irabazien zenbatekoari dagokionez. Etxebizitza Sailak sektoreari ulertarazi nahi dio etxebizitza babestuak sustatzea krisialdi garaietarako apustu segurua dela. Era berean, oso beharrezkoa da erakunde publikoek eta eragile ekonomikoek alokairu babestuaren inguruko hausnarketa egitea, herritarrentzat egoitza aukera egokia izan daitekeelako baita sustatzaileek negoziarako izan dezaketen era alternatiboa ere; gainera, hori horrela izanik, etxebizitza bizileku gisa erabiliko litzateke eta ez inbertsio bide modura. Azkenik, sektoreak Europar Batasunean zalantzarik sorrarazten ez duten bi lan ildo barneratu behar ditu: etxebizitzak birgaitzeko lana sektore honen berezko negozio aukera bat dela eta I+G+b (Ikerkuntza+Garapen+berrikuntza) arloan inbertitu behar dela.

Euskadin etxebizitza politikak emaitza positiboak dakartza. Alokairuaren ideia sustraitzen ari da gazteen artean, bizi proiektu autonomoa hasteko hipoteka baino aukera egoki eta erosoagoa izan baitaiteke. Lehen inork heltzen ez zion arazoa orain lehen mailako gizarte eztabaidagaia da. Horri esker erakundeek, batez ere udalek, inoiz baino konpromiso handiagoa hartu dute etxebizitza babestuak sustatzeko lanean. Euskadiko etxebizitza babestuaren kuota Espainiako estatuan baino bost bider handiagoa da. Lurzoruari buruzko Legearen arrakasta nagusietako bat honaxekoa izan da: udalei nabarmen handitu diela etxebizitza babestuetarako gordetzen duten lurzoru erreserba, horrela lurzoruaren espekulazioari mugak jarritz. Horrek etxebizitza babestuaren eskaintza handitzea ekarriko du datozen urteetan, etxebizitza askearekin lehiatzeko mailan jarri arte. Legeak hirigintza egiteko era berri bat ezartzen du, etxebizitza eskubide bezala sustatuz eta ez inbertsio moduan.

Arazoaren beste adar bat finantza erakundeak dira. Hipotekei muga jartzea gobernu zentralaren eskumena da, eta hori egiteko aukera polita galdu berri du, familien zorpetze mailari mugarik jartzen ez dion Hipoteka Kredituei buruzko Legea onartzean.

Nolanahi ere, argi dago hainbeste urtetan izan dugun arazo larri hau ezin dela epe laburrean konpondu. Urte askotan eta neurrigabe burutu diren politika neoliberalek oraingo egoera ekarri dute, oinarrizko eskubide konstituzional bat herritarren gehien-goak erdietsi ezin duen luxua bihurtuz. Politika interbentzionistak eta ezkerrekoak, herritarren interesak kapitalaren gainetik jartzen dituenak, norabide hau alda dezaketen bakarrak dira.

Errealistak eta apalak izan behar dugu, baina, nire ustez, etorkizunean arazo hau konpontzeko oinarriak jartzen ari gara.

Juan Antonio Arieta-Araunabeña Legebiltzarkidea

Azken urteotan etxebizitzaren eraikuntza Espainiako estatuairen ekonomia bultzatzaile nagusia izan da eta hortik dator, beharbada, etxebizitzaren merkatuak ekonomian duen eragina. Euskadin txikiagoa. Dena dela, higiezinaren burbuila baten murgilduta geundela kontuan hartu beharra dago; hortaz, merkatu hori nolabait garbitzen bada, une honetan ekonomiaaren egoera errealagoa dela esan daiteke. Eta hobetu ere hobe liteke. Herritarroi dagokigunez, bestalde, makroekonomia-aren gaiez harago, etxebizitzaren auzi honek alde bikoitz batetik eragiten digu: batetik, epe laburrean lanpostuak gal daitezke (hala ere, eraikuntza sektoreari dagokionez, Euskadin, behintzat, lanpostu horiek berreskuratu ahal izango dira), eta, bestetik, zeharka bada ere, etxebizitzetarako maileguren kostua handituko da.

Legeek, berez, ez dituzte arazoak konpontzen. Hala ere, Lurzoruari buruzko Legeak potentzialtasun handiak ditu, nahiz eta udalen plangintzak egokitzeko epe jakin bat behar den. Beraz, denbora gehiago igaro arte, ezin neur liteke legearen eraginkortasuna. Dena dela, zenbait udalek beren potentzialtasunak aprobetxatzen hasiak dira, Tolosa kasu, eta, beste hainbatek norabide berean dihardute lanean.

Argi dago gaur egun arte herritarrek etxebizitzaren auzian dituzten arazoak ez direla konpondu. Arazoa sustraitik konpontzeko eta benetako beharrezko zeintzuk diren zehazteko, tokian tokiko etxebizitza plangintzak gauzatu behar dira (kantitatea, tipologia, etxebizitza hutsa, arazoizko prezioa, etab.), eta, era berean, plangintza urbanistikoei benetako premia horiek asetzeko lanari erantzun behar diote nahitaez. Horrela, etxebizitzaren prezioa egonkortuko da eta familia unitateak ez du etxebizitza horretaz baliatzeko diru sarreren %30 baino gehiago ordaindu beharko. Halaber, irizpide horiei jarraituz, alokairu sozialeko etxebizitza publikoa ere eratu behar da. Gakoa hauxe da: etxebizitza berria gorde behar da etxebizitzarik ez dutenen herritarrentzat.

Proposatu beharreko alternatiba guztiak egoki diseinaturiko plan zehatz batean txertatu beharko lirateke. Bestelakorik proposatzea adabakiak ipintzea besterik ez litzateke. Hau guztia abian jarritz gero, benetan behar den etxebizitza eraikitzeko lurzorua baino ez da erabiliko, ez gehiago ez gutxiago. Guk hauxe eskatzen dugu: Etxebizitza Legeak hau guztia jaso dezala.

Begoña Minaur
Kazetaria

Blogak: administrazio inguruan ere bai

Dagoeneko jende askok ezagutzen ditu blogak. Izan ere, Technoratik dioenez, munduan 112,8 milioi blog daude. Horien artean, gehienak japonieraz (%37) eta ingelesez (%36). Gaztelaniaz, berriz, guztien %3. Eta euskaraz? Bost mila blog inguru zenbatu omen dituzte euskaraz.

Dena den, oraindik ere blog bat zer den ez badakizu, labur-labur esango dizut. Blog bat web gune berezi bat da. Blogetan edukiak edo sarrerak kronologikoki ordenatzen dira. Normalean egile bakarra dute, baina gehiago ere izan ditzakete. Blogak maiz eguneratzen dira eta bertan idazteko estiloa zuzena izaten da. Gehienek iruzkinak bidaltzeko aukera ematen dute, egilearen eta irakurleen arteko solasaldiak ahalbidetuz.

Gai, interes, zaletasun edo jakin-min bereko blogek *blogosfera* delakoetan parte hartzen dute. Horretan datza, hain zuzen ere, blogen bidezko solasaldi honen joritasun handiena. Argi dago blogosfera horien eremuetan hartu-eman ugari eta aberatsak sortzeko aukera handiagoak daudela, blog bakar bateko iruzkinen bidez baino. Horregatik, uste dugu, fenomeno honen gakoa, blogetan baino gehiago, blogosferetan dagoela.

Beharbada, ez da blogosferaren ikuspegi ezagunena, baina blogak administrazioetara ere heldu dira. Geratzeko asmotan, gainera. Izan ere, administrazioetan solas egiteko bidea ematen duten gai ugari izaten dira. Eta blogak, argi dago, horretarako tresna egokiak dira.

Hori dela eta, gaztelaniaz, bederen, administrazio publikoa gai nagusitzat duten blog multzoa sortu da, batzuek “blogosfera publikoa” deitu duguna.

Zertarako erabil daitezke blogak administrazio publikoetan?

Eremu eta kasu bakoitzean, blogek eta haien arteko solasaldiek helburu desberdinak eduki ditzakete. Blog eta blogosfera bakoitza berez mundu bat da. Administrazio publikoarekin duten loturari dagokionez, blogak ondoko talde edo kategorietan multzoka daitezke helburuen arabera:

■ Lidergo blogak

Administrazio eta zerbitzu publikoetako arduradun politiko edo teknikoek sortutakoak dira.

Haien helburua arduradunen eta herritarren arteko komunikazioa eta hartu-emanak erraztea da, zerbitzuetako erantzuleak eta erabiltzaileak elkarri hurbilduz. Gainera, blogen bidezko harremanak eroso eta egokiak izan daitezke.

Blog hauen bidez, arduradunek beren politika, egitasmoak, erabakiak, balorazioak, lorpenak, eta abar jakinaraz ditzakete. Eta, era berean, herritar eta erabiltzaileek beren iritzia, eskaera, iruzkin, iradokizun, zorion edo kexak helaraz diezazkiekete.

Erresuma Batuko *Civic Leadership Blogging* ekimena aipa dezakegu blog eredu honen erreferentzia gisa. Ekimen hau orain dela urte batzuk jarri zen martxan, eta bertan mota honetako blogak sortzeko jarraibideak eskaintzen ziren. Proiektu honen helburua lidergo blogak sustatzea zen.

■ Proiektu blogak

Administrazioaren jarduera jakin bati buruzko informazioa eman eta herritarren iritzia jasotzea dute helburu.

Talde honetan sailkatzen diren blogak epe mugatua duten jardueri buruzkoak dira, horien iraupena edozein delarik ere. Jarduera motak oso desberdinak izan daitezke, hala nola herri lan bat gauzatzea, lege bat onestea edo plan estrategiko bati ekitea.

Blogaren bidez proiektuaren arduradunek jardueraren ikuspegi interesgarrienak helaraz diezazkiekete herritarrei eta, aldi berean, azken horien erantzuna jaso. Esan nahi baita, proiektuaren ibilbide osoan herritarrekin etengabeko harremani eusteko modu erraz eta eraginkorra da.

Eusko Jaurlaritzak blog mota honen eredutzat har daitezkeen blogak sortu ditu. Esate baterako, Kultura Sailak Gazteriaren Legearen inguruan informazioa zabaltzeko bloga jarri zuen martxan, legearen onarpen prozesuan gazteekin harremanak izateko, legearen zenbait atali buruz eztabaidatzeko eta gazteen parte-hartzea sustatzeko. Bestalde, berriagoa da euskararen etorkizunari buruz eztabaidatzeko Hizkuntza Politikarako Sailburuordetzak abiarazi duen *Euskara21* izeneko bloga (http://blog.euskara21.euskadi.net/?lang_pref=eu). Talde honetan sailka genezake, halaber, Lehendakartzak sortutako *Konpondu* ekimenaren bloga, herritarrek bake prozesuan zuzenean parte har dezaten.

■ Ezagutza blogak

Administrazio publikoaren gaiei buruzko iritzia, ezaguera eta esperientziak hedatu eta elkartrukatzea dute helburu.

Blog hauek gehienetan administrazio publikoari lotutako gaietako adituek, ikertzaileek edo interesdunek sortzen dituzte. Pertsona horiek eremu akademikoaren, lanbide esparru pribatuaren edo administrazioaren barneko teknikariak izan ohi dira.

Kategoria edo talde honetan sar daitezke herri langileek, kanpoko profesionalek edo adituek administrazioari buruz atontzen dituzten blogak. Adibidez, artikulu hau idazten duen honek *Administraciones en red* bloga elikatzen du, Alberto Ortiz de Zarate lankidearekin batera. Halaber, talde honetan sar daitezke gorago aipatutako blogosfera publikoan parte hartzen dugun gehienon blogak.

▪ **Komunikazio blogak**

Blog hauen helburu nagusia administrazio publikoen jardueri buruzko informazioa ematea da.

Blog hauek administrazio sailtako prentsa kabineteetarako tresna ezin hobeak dira. Izan ere, horien bidez informazio eta prentsa oharrak aise helaraz dakizkieke herritarrei. Eta, aldi berean, blogaren iruzkinen bidez, informazio hauen harrera iker daiteke. Tamalez, administrazio publikoaren prentsa kabinetek ez dute sarriegi erabiltzen tresna egoki hau.

Erakunde blogak sortzeko jarraibideak

Blogak, gehienetan, pertsonak sortzen dituzte. Dena den, enpresek eta erakundeek ere sor ditzakete blogak. Alorza nire blogki-deak liburu bat idatzi du enpresek blogak sor ditzaten: *Manual de uso del blog en la empresa*. Era berean, zenbait erakundeek blogak sortu ditu. Esate baterako, “Proiektu blogak” atalean aipatu ditugunak erakunde blogak dira. Egia esan, horrelako blogak arrakasta txikia izaten dute, baina ez du nahitaz horrela izan beharrik. Kontua da gauzak ondo egin behar direla edo horretan saiatu, behinik behin.

Erakunde blogak arrakasta izan dezan, nire ikuspuntutik, ondo-koak dira aintzat hartu beharreko zenbait kontu:

- **Blogaren helburua:** zertarako nahi dugu bloga? Erantzuna argi ez badaukagu, hobe bloga ez egitea. Aurreko atalean aipatu dugu blogak administrazio publikoan izan ditzakeen zenbait erabilpen. Bloga berez ezin da inoiz helburua izan, komunikazio estrategia baten barnean erabil daitezkeen tresna bat baizik. Estrategia horretan erabiliko diren beste tresnen inguruan ere hausnartu beharko da, adibidez nola bideratuko den tresna guztien arteko koordinazioa.
- **Blogaren kudeaketa:** mezu argia igorri eta herritarren erantzun baliagarria jaso nahi badugu, orduan blogean idazten duenak irizpide egokiak izatea garrantzi handikoa da. Ez du balio, askotan egiten den bezala, gaiarekin zerikusirik ez duen pertsona berri bat kontratatzeak lehenengo lanegunetik erakundearen ahotsa izan dadin. Horrelaxe jokatzeko porrotarako apustu segurua da. Eta, noski, blogari bizirik eutsi nahi badiogu, maiztasunez idatzi eta iruzkinei erantzuna eman behar diegu.

- **Blogaren tresna eta diseinua:** hau, egia esan, ez da alderdirik garrantzitsuenak. Sarean blogak egiteko plataforma ugari daude, musu truk eskuragarri eta blog batek behar duen guztia dutenak. Baina erakunde publikoek ez dituzte plataforma horiek sekula erabiltzen. Nahiago dute beren sistemak antolatu. Dena den, software librez egindako tresna aproposak eskuragarri daude Interneten. Beraz, sistema propioa eratzea erraza eta merkea izan daiteke.

Blogak ba al dute etorkizunik administrazio publikoan?

Blogak oraindik beren ibilbideari baino ez diote ekin, bai administrazio publikoan bai bestelako eremuetan ere. Administrazioak aldatzeko duten ahalmena oraindik ikusteko dago; hori miatu beharreko lurraldea da.

XXI. mendeko gizarteak korapilatsuak dira, beharrianak gero eta elkarlotuago baitaude. Hortaz, hainbat eta hainbat eragilek parte hartu behar dute, gizartearen arazoei irtenbidea emateko. Gaur egungo gizarte konplexuek dituzten erronkei eusteko, administrazio publikoek harremanezko administrazio bihurtu behar dute; herritarrei entzun eta haiekin hitz egiten duten administrazioak izan behar dute, lankidetzan jarduten dutenak, arazo publikoak kudeatzeko lanean enpresak eta irabazi-asmorik gabeko erakundeak uztartzen dituztenak eta, azken finean, sarean funtzionatzen dutenak, elkarrekin eta gizartearekin.

Blogak, besteak beste, solasaldi eta sare horiek ehuntzeko modu bat dira. Gaur egungo gizarteak behar duten sare funtzionamendu hori bideratzeko, administrazioen esku dauden tresnetariko bat dira blogak.

Blogen indarra *web 2.0* delakoaren beste tresnekin batera bil daiteke, hala nola foro, wiki, giza sare eta abarrekin; hartara, gizarte softwarea arma indartsu bihurtzen da harremanetarako joera duten administrazioen esku.

Era berean, tresna horiek guztiek ahalbidetzen dituzten harreman birtualak aurrez aurreko harreman fisikoekin uztartzen jakin behar da, arrakasta lortu nahi badugu. Izan ere, aurrez aurreko harremanek dituzten aberastasun eta ñabardurak nekez lor daitezke modu birtualean. Harremanezko administrazioen erronka, azken batean, baliabideok modu burutsuan uztartzeko lana izango da.

Etorkizuneko harremanezko administrazioak sortu eta sendotzeko elementu nagusia izango dira blogak, dudarik gabe. Eta etorkizuna hementxe dago. Besterik ez da behar: geroari aurre hartzen asmatzea eta hori egiteko gogoia izatea.

Iñaki Ortiz

Administrazioa Eraberritzeko Bulegoaren teknikaria eta *Administraciones en red* blogaren koeditorea

IVAP, 25 URTEKO IBILBIDEA

Dagoeneko mende laurdena bete da Herri Arduralaritzaren Euskal Erakundea (IVAP) sortu zenetik. Proiektuaren oinarria 1983an abiatu zen; orduan, bederatzi lagun hasi ziren lanean Oñatiko Unibertsitatearen eraikinean, eta lehendabiziko aurrekontua 27,2 milioi pezetakoa izan zen. Gaur egun, IVAPek EAeko hiru hiriburuetan ditu egoitzak, aurrekontua 23,6 milioi eurokoa da eta egoitzotan, guztira, 96 lagun ari dira lanean.

Azaleko datu horiei erreparatuta atzeman daitekeenez, 25 urteko ibilbide honetan IVAPen zeregin, egiteko eta baliabideak errotik aldatu dira. Urteurren honen karietara, bada, erakundearen berri zehatza eman nahi izan dugu, gure barrenak agerian jarri eta errailetan zer gordetzen den erakutsi nahian.

IVAPen egitekoak

Herri Arduralaritzaren Euskal Erakundea erakunde autonomoa da. Ogasun eta Herri Administrazio Sailaren mende dago, Funtzio Publikoko Sailburuordetzaren barruan.

Urte hauetan guztietan, IVAP herri-administrazioen giza baliabideak eta antolamendua etengabe hobetzen ahalegindu da, administrazio eraginkor, efizientea eta elebiduna ezartze aldera. Hori helburu, askotariko lan arloak landu behar izan ditu, besteak beste langileen hautaketa eta prestakuntza; legeria, antolaketa eta hizkuntzari buruzko aholkularitza; itzulpengintza nahiz hizkuntza-normalizazioa; eta antolakuntzari nahiz kudeaketari buruzko ikerkuntza.

Egindakoaren erakusgarri, honatx zenbait datu: IVAPek prestakuntza-ikastaroak eman dizkie 50.000 laguni; langileak hautatzeko 2.000 hautaketa-prozesutan baino gehiagotan hartu du parte; 3.300 ikastaro, jardunaldi eta mintegi antolatu ditu; 26 milioi hitz baino gehiago itzuli ditu; 23.000 pertsonatik gora izan ditu euskara-ikastaroetan; 40.000 egiaztagiritik gora eman ditu hizkuntza-eskakizunetan; 13.500 harpide ditu *Administrazioa Euskaraz* aldizkarian eta 400 *Herri Arduralaritzako Euskal Aldizkarian*; 400 liburutik gora argitaratu ditu; eta bere web-gunean 700.000 bisita inguru izaten ditu urtean.

Lan horri aurre egiteko, IVAPek hiru atal nagusi ditu:

- a. Giza Baliabideetarako Zuzendariordetza.
- b. Euskarako Zuzendariordetza.
- c. Idazkaritza Nagusia.

Giza Baliabideen Zuzendariordetza

Giza Baliabideen Zuzendariordetza gaur egun 18 pertsonak osatzen dute; Prestakuntza Zerbitzuan zortzi ari dira lanean eta Hautaketa Zerbitzuan hamar.

Prestakuntza Zerbitzua

Zerbitzu honen egiteko nagusiak euskal herri-administrazioan ari diren langileen prestakuntza eta hobekuntza dira.

Zerbitzuaren jarduna oinarritzen da administrazio orokorrak bertako langile guztiei begira urtero egin ohi duen zeharkako eskaintzan; eskaintza hori, hain zuzen, prestakuntza-plana lantzeko borondatea adierazi duten sailekin eta erakunde autonomoekin ezarritako alde biko akordioen bitartez egiten du.

Gainerako administrazioei dagokionez, lankidetzaren hitzarmena izaten da eremu honetan IVAPen eta erakunde horien artean harremanak bideratzeko erabiltzen den formula.

Kasu guztietan analisisa erabiltzen da tresna gisa, egoeraren diagnosia egiteko, prestakuntza-plana lantzeko (eskuarki hiruzpalau hilabeteko epea hartzen du) eta prestakuntza-ekintzen lehentasun-hurrenkera ezartzeko.

IVAPek prestakuntza-planak diseinatzen edo kudeatzen zuzenean parte hartzen ez duen kasuetan, prestakuntza-ekintzak homologatzeko bidea gaitu da, prozedura simple baten bidez, parte-hartzaileek ekintzon ziurtagiriak eskura ditzaten.

Prestakuntza modu hauetara eman ohi da: on line, bertaratu eta bietara. Horri dagokionez, nabarmendu behar da gaur

egun ofimatikako prestakuntza osoa on line eskaintzen dela eta pixkanaka-pixkanaka ikastaro gehiago ari gairela eskaintzen modu horretan.

Adibide gisa, hona hemen 2007. urteko jarduera osoari buruzko zenbateko batzuk:

- a) Ikasle-kopurua: 8.758
- b) Ikastaro-kopurua: 544
- c) Homologazio-ziurtagirien kopurua: 227

Etorkez hurbilari begira beharrezkoa da orain dela gutxi izan diren gertakari batzuk aipatzea, eragin zuzena eta nabarmena izango baitute Prestakuntza Zerbitzuaren egitekoan. Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio orokorrean Antolakuntzaren eta Giza Baliabideen Eredu Berria ezarri zen eta, ondorioz, 2007ko otsailean argitara eman zen administrazio honetako langileen prestakuntza planifikatzeko eta antolatzeko irizpide orokorrak finkatzen zituen dekretua. Horren arabera, prestakuntzak helburu izan behar du zereginak egoki gauzatzeko trebetasunak eskuratzea, bai eta, aldi berean, pertsonen lanbide-garapena ahalbidetzea ere. Halaber, garatu beharreko hainbat egiteko ezartzen dizkio IVAPi, prestakuntzaren arloan eskumena duen organoa denez. Bestalde, dekretu horretan ageri diren hainbat elementu berrik, hala nola karrerarako prestakuntzak edo eskumenaren aitopena eta ziurtagiriak, Prestakuntza Zerbitzua bestelako zereginak hartzera behartzen dute eta, kasu batzuetan, beste egiteko batzuei ekiteko modua aldatzera.

Hautaketa Zerbitzua

Euskal Funtzio Publikoari buruzko uztailaren 6ko 6/1989 Legeak IVAPi esleitzen dio hautaketa-prozesuetako elementu bateratzailea izatea, kalifikazio-epaimahaitan nahitaez parte hartu behar duelako eta, aldi berean, administrazioek langileak erakunde autonomo honen bidez hautatzeko aukera dutelako.

Horregatik, IVAPek administrazio orokorrak deitutako hautaketa-prozesuak kudeatzen ditu eta gainerako administrazioekin lankidetzan jarduten du, epaimahai kalifikatzaileetako kidea izateko, bai eta aholkularitza eta lankidetzaren emateko ere. Administrazio orokorraren kasuan, Hautaketa Zerbitzuak oso-osorik kudeatzen ditu hautaketa-prozesuak, arlo honetan ardurak dituzten beste administrazio-unitate batzuekin koordinatuta, hala nola Funtzio Publikoaren Zuzendaritzarekin.

Beste administrazio batzuekiko lankidetzari dagokionez, nabarmentzekoak dira sinatutako hitzarmenak edo azken aldian hainbat entitatekin erabakitako kudeaketa-gomendioak, hala nola Osakidetzarekin, Euskal Herriko Unibertsitatearekin (administrazio eta zerbitzuetako langileak), Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Sailarekin (irakasleak), Haurreskolak partzuergoekin...

Hautaketa Zerbitzuak ez dio arreta ematen sektore publikoari soilik; erakundearen web-gunearen bitartez Euskal Autonomia Erkidegoko eta Nafarroako Erkidegoko administrazioek deitutako lan-eskaintzen berri ere ematen die herritarrei. Adibidez, lan-eskaintzen informazio-zerbitzuak 2007ko amaieran zuen harpidedun kopurua 18.000 pertsonakoa zen.

Azkenik, Antolakuntzaren eta Giza Baliabideen Eredu Berria ezartzeak aldaketak ekarri ditu. Izan ere, eredu horrek pertsona

lanpostura ongi egokitzean eta ezberdintasuna kudeatzean oinarritzen du hautaketa. Horregatik, ezinbesteko deritza lanpostuen monografiatan "profila" sartzeari. Ezaguerekin, gaitasunek, trebetasunek eta nortasun-ezaugarriek osatzen dute "profil" hori. Aldagai horietako bakoitzaren ebaluazio espezializatua eta aldagaien arteko elkarreaginak dira hemendik aurrera langileen hautaketarako aldatuko direnak eta IVAPek bere egiteko eta baliabideak eskakizun berrietara egokituko ditu.

Euskarako Zuzendariorde

Bi zerbitzutan banatuta dago Euskarako Zuzendariorde: Euskalduntze Zerbitzua, 26 pertsona osatzen dute, eta Itzultzaile Zerbitzu Ofiziala (IZO) 19k.

Euskalduntze Zerbitzua

Euskalduntze Zerbitzua Euskadiko administrazio publikoen zerbitzura dauden langileen hizkuntza-gaitasuna bultzatu, antolatu eta ebaluatzeko ardura duen organoa da.

Hiru ardatz nagusiren inguruan erabaten da Euskalduntze Zerbitzuaren jarduna: batetik, langileen hizkuntza-prestakuntza; bestetik, administrazio-hizkera landu, finkatu eta zabaltzeko lana; eta, azkenik, hizkuntza-eskakizunak (HE) ebaluatzeko zeregina.

IVAPek hainbat prestakuntza ekintza antolatzen ditu; batzuk, hizkuntza bera ikasteko eta berreratze ikastaroak dira, zenbait mailatan eta modu sistematikoan antolatuak, ikasturteroko deialdien bidez. Beste batzuk berriz, bereziak dira, administrazioko dokumentuetan eta jardunbideetan darabilgun euskara aztertu eta hobetzeko pentsatutakoak.

Ohiko hizkuntza-prestakuntzari dagokionez, HE guztietarako ikastaroak antolatzen ditu Euskalduntze Zerbitzuak, hainbat maila, modulu eta trinkotasunetakoak, lanorduetan eta lanorduz kanpokoak, aurrez aurrekoak eta autoikaskuntza sistemen bidezkoak. Prestakuntza mota honi lotuta, aldizkari honetan bertan Xabier Larrañaga lankideak idatzitako artikulua irakurtzea gomendatzen dizuegu, "IVAP 25 urte hizkuntzaz prestatzen" izenekoa, oinarritzko informazioa ematez gain, irakurketa gozagarri egiten duen hainbat osagai ere baditu eta.

Baina ohiko hizkuntza-prestakuntzaz gain, berriazko prestakuntza-ikastaro eta produktu berriak diseinatzen eta abian jartzen ari gara aspaldi honetan IVAPen: birziklatzeko ikastaroak, administrazio-hizkerari buruzko ikastaro berriak, jendaurerako harrera euskaraz egiteko ikastaroak, lanpostuko trebakuntza eta Euskaraz Lan Egiteko Tresnak (ELET) izeneko aplikazio berria. Horien berri labur baina zehatzagoa irakur dezakezue Juan Isasik 7. orrialdean idatzitako artikuluan.

Administrazio publikoaren esparruan darabilgun hizkera berezia eta terminologia landu, finkatu eta zabaltzeko eginkizunari erantzuteko lagungarriak diren baliabideak edota tresnak sortu eta eskaintzen ditu IVAPek, besteak beste, esku artean duzuen *Administrazioa euskaraz* aldizkaria bera (1993an argitaratzen hasi zenean, 4.000 inguru harpidedun zituen eta gaur egun ia 13.500), liburuak (*Hizkera Argiaren Bidetik* 1994n argitaratua, *Argiro, idatzeko proposamenak eta ariketak* 1997an, *Galdezka, euskarazko zalantzei erantzunez* 2003an eta *IVAPeko estilo-liburua* eta *Libro de estilo del IVAP* 2005ean), eta *Duda-Muda*

1983

konsulta-zerbitzua, administrazio- eta lege-arloko terminologiari eta hizkerari buruzko zalantzak argitzeko.

Ebaluazioari dagokionez, IVAPek bi prozesutan egiaztatzen ditu HEak: batetik, administrazioan lanean diharduten langileentzat aldiro antolatzen diren ohiko deialdietan, eta, bestetik, erakundeek lanpostuak betetzeko deitzen dituzten hautaketa-prozesuetako azterketetan. Bi bide horiek erabilia, dagoeneko 40.000 HE baino gehiago egiaztatu ditu IVAPek.

Datu hauek errealtate bat islatzen dute. Gauza objektiboa da milaka HE egiaztatu direla, eta horrek adierazten digu, teoriarik behintzat, langile asko gai direla herri-administrazioetan beren jarduna ele bietan egiteko. Administrazioen erroka izango da, beraz, kostata lortutako jardun elebidunerako ahalmen hori gauzatu eta errealtate bihurtzea. IVAPek, bere eskumen eta funtzioen esparruan, erabilera normalizatzeko bidezkoak izan daitezkeen laguntza eta baliabideak jarriko ditu betiere, administrazio elebidunarekiko konpromisoa bere egiten duelako.

Etorkizunari begira, jardun-ildo berriak zabaldu dira dagoeneko Euskalduntze Zerbitzuan; izan ere, aurtengoa argitaratu da 64/2008 Dekretua, apirilaren 8koa, euskararen ezagutza egiaztatzen duten titulu eta ziurtagirien arteko baliokidetzak finkatu eta Hizkuntzen Europako Erreferentzi Marko Bateratura egokitzea. HEak egiaztatzeke ebaluazio-sistema marko honetara egokitzeke lanean ari da Euskalduntze Zerbitzua.

Itzultzaile Zerbitzu Ofiziala (IZO)

Itzultzaile Zerbitzu Ofiziala da IVAPeko Euskalduntze Zuzendariordeak bigarren atala. Jakinaenez, Euskararen 1982ko Legeak ezarri zuen organo hori sortzeko beharra, itzulpenen zehaztasuna eta legezko baliokidetasuna bermatzeko zerbitzu publiko gisa, herritarren eta herri-erakundeen zerbitzura. Horrela, Itzultzaile Zerbitzu Ofizialak izaera bikoitza du: alde batetik, itzulpen- eta interpretazio-zerbitzuak eskaintzen dituen lantalde bat da eta, bestetik, administrazioaren atal bat, bere eskumenak dituen itzulpenak ziurtatzeko, lege eta administrazio arloko terminologia finkatzeko eta itzulpen-lana koordinatzeko.

IZOk, beraz, administrazioen, herritarren eta eragile juridikoen itzulpen-, interpretazio- eta terminologia-beharrak asetzeko euskararen normalizatzen laguntzeko helburua du, euskararako eta euskaratik gaztelaniarako kalitatezko itzulpen eta interpretazio-zerbitzuak eskainiz, itzulpenen zehaztasuna eta baliokidetasun juridikoa bermatuz, terminologia juridiko-administratiboa landu eta finkatuz, testu juridikoen itzulpena eta zabalkundea bultzatuz, eta itzulpeneko teknologia berriak sustatuz eta zabalduz.

Gaur egun sei milioitik gorako hitz kopurua itzultzen du IZOK baliabide propio eta itzulpen-enpresa hornitzaileen bidez, urtean 100 bat interpretazio-saio egiten ditu eta 500 bat termino berri landu. Horrez gain *Duda-Muda* konsulta-zerbitzuaren bidez 600-700 kontsultari erantzuten dio urtero.

Ordenagailu bidezko itzulpen lagunduari buruzko teknologia berrietan IZO aitzindaria izan da Autonomia Erkidegoko herri administrazioetan; horietan guztietan itzulpen-memoretan oinarritutako sistemak sartu, itzulpenen datu-baseak sortu eta erabiltzaileen eskura jarri ditu.

Jaurlaritzaren administrazioaren barnean EJIS sarea sortu du (Eusko Jaurlaritzako Itzultzaileen Sarea), sail eta erakunde autonomoetako itzultzaileei tresna horiek jarriaz, sare informatiko propioarekin itzulpen-memoriak partekatzeke moduan.

Idazkaritza Nagusia

Idazkaritza Nagusian hogeita zazpi lagun ari dira lanean, ondoko zerbitzuetan banatuta: Zerbitzu Orokorretan, Azterlan eta Argitalpen Zerbitzuan eta Lurralde eta Hiri Ikasketarako Euskal Eskolan.

Zerbitzu Orokorrek IVAPeko zeharkako organoa da; hau da, besteak beste IVAPeko langileen kudeaketa, erakundearen aholkularitza juridikoa, baliabide ekonomikoen kudeaketa, administrazioaren kontratuak eta herritarren harrera eta erregistroa bere gain daude, baina zerbitzu honetan bi atal hauek aipatzekoak dira bereziki: liburutegia eta informatika arloa.

Liburutegia erakundearen dokumentazio-zentroa da, IVAPI dagozkion honako eremuetan espezializatua: herri-administrazioa, administrazioeko langileen hautaketa eta prestakuntza, euskararen itzulpena, hirigintza eta ingurumena. Erakundearen beharretara egokitua dago batik bat, baina, era berean, interesatuei aukera ezin hobea eskaintzen die agiri-aberastasunari probetxua ateratzeko eta hainbat jakintza-arlotako funtsen berri izateko.

Erakundea abian jarri zenean ekin zion liburutegiak bere ibilbideari. Gaur egun Bilbon eta Vitoria-Gasteizen ditu egoitzak eta bilduma garrantzitsuak dauzka, hala nola monografiak (25.000 liburu) eta aldizkako argitalpenak (250); gainera, horri baliabide digitalak gehitu behar zaizkio. Ematen dituen zerbitzuen artean, honako hauek nabarmendu daitezke: monografiak katalogoak eta IVAPek edo IVAPen laguntzaz argitaratutako aldizkari artikuluak on line atzitzea, mailegu pertsonalak eta liburutegi artekoak, erreprografia, informazioaren gaikako hedapena egiteko zerbitzua (erakundeko langileei zuzendua), aurkibideen buletina, eskuratutako argitalpen berrien buletina (hilero argitaratzen da liburutegiaren web-orrian), liburuen aurkibideak, erreferentzia, bilaketak...

Azken finean, erakundeak, ezarritako helburuekin eta Euskadi Informazioaren Gizartean planarekin bat, sarean duen presentzia sendotu nahi du, erreferentziako zentro espezializatu esku-ragarria eta agerikoa bihurtzeko lanean ari da eta IVAPen modernizazio-ibilbidean eragile aktibo gisa hartzen du parte.

Informatika arloari dagokionez, IVAP ez da, ez, ikusle soila izan informazioaren teknologien aldaketan aurrean. Aldaketa horretan parte hartzen ahalegindu da beti, eta horregatik izan da euskal erakundeen artean web-gune bat izaten lehenengoetakoa; 2000ko Lanpostu Eskaintza Publikoa ere Interneten bidez kudeatzen ausartu zen, eta gaur egun erreferente bat da azterketak informatika erabiliz zuzentzeko orduan.

Labur esanda, beraz, etenik gabe aldatuz joan da arlo hori, pixkanaka, planifikazio bati jarraituz. Lehenengo pausua izan da, eta orain ere horrela da, gure eguneroko lanean aplikazio informatiko egokiak izatea, IVAPeko arlo guzti-guztiak kudeatzeko: euskalduntzea, hizkuntza-eskakizunen egiaztatzea, prestakuntza, autoprestakuntza, itzulpengintza, hautaketa, administrazio-hizkera, liburutegia, zerbitzu orokorrak, argitalpenak... Aipatutako aplikazio horiek, gainera, uanean uneko egokitzapen operatiboak eta teknologikoak behar dituzte. Horrekin batera, saiatu gara gure zerbitzu-hartzaileak diren pertsona eta erakundeekin tresna hauek partekatzen eta elkarrekin kudeatzen, bai Internetek, bai Intranetek eskaintzen dizkiguten baliabide teknologikoak erabiliz. Bidea emankorra izan da, eta gaur egun hori errealitate sendoa dela esan dezakegu.

Hurbileko etorkizunari begira, 2008an beste bi sistema jarriko ditugu Interneten: *Hautanet* eta *Dudanet*. Lehenengoa hautaketa-prozesuetako epaimahaien izendapenak eta aholkularitzak on line bideratzeko erabiliko da, eta, bigarrena, administrazio-hizkerari buruzko zalantzak kontsultatzeko eta argitzeko. Hurrengo urteetarako ere badugu zeregina, guztion artean e-administrazioa lor dezagun (edo, guk deritzogun moduan, e-IVAP). Dagoeneko lanean ari gara, eskabideak on line tramitatu ahal izateko: hizkuntza-eskakizunen egiaztapenak, euskarrikastaroak, prestakuntza-ikastaroak, sinadura elektronikoa duten espedienteen jarraipena (ONA txartela)... Hori guztia, betiere, etengabeko hobekuntza eta berrikuntza ardatz hartuta, herritarren premiei ahalik eta ondoen erantzuteko.

Azterlan eta Argitalpen Zerbitzuko etorkizunari dagokionez, gure zuzenbide eta administrazioari buruzko ikerkuntza sustatzen jarraitu beharko dugu, argitalpenen bidez, diru-laguntzen bidez edo horiei buruzko topaguneen bidez. Bestalde, datozen urteetan argitalpenerako teknika berriek ireki dituzten bideak landu behar ditugu, administrazioaren erabiltzaileei erabilgarritasun eta eskuragarritasun egokia eskainiz.

Amaitzeko, Lurralde eta Hiri Antolaketerako Euskal Eskola aipatu behar dugu. Eskola IVAPek Bilbon duen egoitzan dago. Eskolak lurralde- eta hiri-antolaketari buruzko ikasketak eskaintzen ditu, zientzia nahiz zabalkunde mailan. Ateak zabalik ditu herri administrazioko profesionalentzat nahiz gai horiekiniko zaletasuna duten gainontzeko profesionalentzat.

Berrikuntza eta kalitatea

Arestian aipatu bezala, aurtengoa urte berezia da IVAPen bizitzan. Izan ere, 25 urte betetzeaz gain, aurtun 2005-2008ko Plan Estrategikoa zabaldutako aldi estrategikoa itxiko dugu, 2009-2012ko aldi berriari bide emateko.

Izan ere, 2001. urtean IVAPen zuzendaritzak apustu bat egin zuen, erakunde osoa hartuko zuen etengabeko hobekuntzako proiektu bati ekiteko, hain zuzen. Horrela sortu zen *Kalitatea* izeneko proiektua. Lortu nahi ziren bost helburuak honako hauek dira:

1. Prozesuak sistematizatu, erantzukizunak argitu eta egin-kizunak estandarizatu.
2. Prozesuen eraginkortasuna eta efikazia hobetu.
3. Etengabeko hobekuntzarako tresnak eman erakundeari.
4. Kalitatearen kultura ezagutu eta ezarri.
5. IVAPek erantzun egokia eman Jaurlaritzara Eraberritzeko Planari.

2001etik 2007ra arteko epean, IVAPen 54 prozesu identifikatu eta 41 prozesu dokumentatu ditugu.

Prozesu bakoitzean, Hobekuntzako PDCA zikloa (planifikatu-egin-egiaztatu-doitu) ezartze aldera, 11 arlo eta zerbitzuko batzorde eratu ziren, eta, horiez gain, baita Zuzendaritza batzordea ere. Horietan sustatu eta ebaluatu dira prozesu bakoitzarekin zerikusia duten hobekuntza-ekintzak.

2006ko Kudeaketa Planaren Ebaluazioaren esparruan, aurrerapauso bat egin zen prozesuak kudeaketaren metodologian, eta IVAPen kudeaketa guztiak 17 batzorderen bidez antolatu ziren.

Hori guztia, EFQM Bikaintasun Ereduaren "babespean", 2001. urteaz geroztik, IVAPek EFQM eredu hartu baitzuen gidari.

2007an, 2. EFQMaren autoebaluazioari egin genion aurre; gure ustez, lortu ditugun 300 puntuek argi erakusten dute IVAPen kudeaketa izaten ari den bilakaera mailakatua egokia eta ona dela.

Gainera, kasu honetan, autoebaluazioak 2008an ekin behar diogun gogoeta estrategikorako *input* moduan balio behar du, areago kontuan hartzen badugu aurtun 2005-2008ko Plan Estrategikoa itxi eta 2009-2012ko Plan Estrategikoa zehaztu beharko dugula.

Eta hori guztia eguneroko lanaz gainera egin dugu. IVAP osatzen duten pertsonen balioaz harro sentitzeko modukoa, benetan.

Denbora: sobran ez badugu, ez dezagun alferrik gal!

GAUR EGUN, ez da harritzekoa jendeari honelakoak entzutea, ermeguka: “Ez dut denborarik!” “Lanpetuta nabil!” “Zenbat lan daukadan!”... Beraz, badirudi “denbora-eskasia” gabiltzala denok.

Eta zenbat eta zenbat zuzendari aritzen den gauera arte lanetik irten ezinik; edo asteburuetan lana hartu eta etxera eraman beharra izaten dute, oporrak osorik hartu ezinik ibiltzen dira, lasaigarriak hartzen dituzte edo estu eta larri bizi dira, ustez eman behar duten guztia eman ezinik.

Bada gauza larriagorik, hala ere. Beste arduradun batzuk, adibidez –eta hau ere ezin ezkutuan gorde–, “gustura baino gusturago ibiltzen dira estu eta larri, ezertarako denborarik gabe”. Zeregin nahikorik izango ez ote duten pentsatze hutsak izutu egiten ditu. Agenda bileraz, despatxuz, bidaiatz, gonbidapenez eta halakoz bete-bete eginda eduki beharra izaten dute, beren buruei zein garrantzitsuak diren erakusteko.

Tira, halakoak “gaixotzat” har daitezke, baina, mutur horietara iritsi gabe ere, baliteke guk geuk ere sarri askotan denbora geroz eta laburragoa ez ote den irudipena izatea. Ez dugu denborarik. Bada hainbat gauza egin nahiko genukeen baina egin ezin duguna, denbora faltaz.

Denbora falta dugun irudipen horrek ito egiten gaitu askotan, iritsi ezinik. Gainak hartuta ibiltzen gara, eskuetatik joanda, baina denbora badoa, atzera bueltarik gabe, eta amaitzen denean amaitu da.

Egia da, bai, denbora bitxia dela, mugatua, urria, dirua edo beste edozein gauza preziatu bezalaxe, atzera bueltarik gabea, ezinezkoa baita mobiola baten antzera berriro errepikatzea, geldiezina, bere ibilian norabide bakarra baitu, eta ez dago ibili hori etengo duenik. Eta, gainera, ezin luzatu da, ezta aparteko kopururik lortu ere, ezta erosi ere, ezta soberran dagoena aurreztu ere, larriagoa baita. Ezin da gerorako metatu, ezta inori uzteko eskatu ere.

Baina, oso gutxitan iruditzen zaigu gure denbora gure jabetzapekoa dela, eta, jatorrian, horrexegatik sentitzen dugu denbora falta dugula.

Jarritako denbora ez bada nahikoa gure zereginak amaitzeko, gehienetan, gogorrago ekiten diogu, azkarrago, edo lana

hartu eta etxera eramaten dugu, edo errua besteei aurpegiratzeko diegu.

Hala ere, batzuek beti egiten dute aurrera eta hainbat eta hainbat gauza egiten dute, baina beste batzuk, ordea, hortxe ibiltzen dira ezer amaitu ezinik. Zergatik? Zein da batzuen eta besteen arteko aldea? Zer egin behar da, hortaz, denboraren urriak ito ez gaitzan? Horrelako itolarririk ez badugu nahi?

Fina denak hutsik egin gabe ateratzen du lana, lan gogorra eta konplexua izanagatik ere. Badituzte ohitura batzuk, trebezia batzuk ere badituzte garaturik, eta ondo asmatzen dute denbora nola erabili.

Edonola ere, denbora gaizki badarabilgu, funtsean, ez da muga horien erruz. Hitz egin dezagun garbi: denbora gutxi badugu, edo alferrik galtzen badugu, gu geu gara errudunik handienak.

Denbora kudeatzea norbera kudeatzea da, ustekabeak kudeatzea eta, batez ere, garrantzia duen horretan lan egitea.

Lehen-lehenik, kontuan izan behar dugu arazorik handiena ez dela urritasuna, erabilera baizik. Kontua da gogoan izatea benetan egin nahi edo behar dugun hori egiteko beti badela denbora: garrantzia duten jardueretarako, balio erantsi handiena dakarten horietarako.

Askotan, estutasuna guk geuk sortzen dugu, helburu argi eta zehatzik ez dugulako, gutxieneko plangintzarik ez dugulako, ondokoak azpiratzeko edo itotzeko joera dugulako, edo gure lankideen esku ezer uzteko gai ez garelako. Beste batzuetan, berriz, lankideek sortzen dute estutasuna. Hala-koetan, behetik gora dator larrialdia, batean eta bestean ate joka, errazkeriaz edo ezintasunez guregana iritsi arte. Azkenik, estutasuna baliteke gure kanpoko edo barruko harremanek sortzea, hala nola bezeroek, hornitzaileek, beste sail batzuetako lankideek eta abar.

Ez gaitzala, beraz, “atzorako lanen” estutasunak harrapa, inola ere ez. Berehala egin behar omen diren lanek “harrapatu”, eta zeregin garrantzitsuak alde batera utzi? Kontu handiz ibili, horrelakorik gerta ez dadin. Benetan garrantzia duten gaietan badihardugu, gure ahaleginaren %20 nahikoa da gure emaitzen %80 lortzeko. Ez ahaztu.

	+ GARRANTZIA -	
+ ESTUTASUNA	EGITEA	ESKUORDETZEA
-	PRESTATZEA PLANIFIKATZEA	BERTAN BEHERA UZTEA

Garrantzia zerk duen, zerk presa, horixe bereizten jakitea da bizkorra izatea: nagusia eta osagarria, bihia eta lastoa, norberak egin behar duena eta besteen esku utzi behar duena bereizten jakitea.

Nahikoa denborarik ez dugula iruditzen bazaigu, arrazoi batzuk gure baitakoak izango dira, eta beste batzuk kanpokoak.

Denbora-faltaren irudipen hori gure erruz dugunean, arrazoiak, gure baitako arrazoiak alegia, hainbat dira. Besteak beste:

- Ez dugu helbururik zehaztu edo ez ditugu nahikoa ondo zehaztu.
- Ez dugu lehenasunik zehaztu.
- Ez dugu jarduera-programa bat eta jarduera horietarako denbora-banaketa zehaztu.
- Aurreikusitako programa ez dugu bete.
- Biziegi eta kontrolrik gabe lan egiten dugu.
- Besteen esku ez dugu ezer uzten edo ez dugu utzi beharrekoa uzten.
- Etenak onarturik dauzkagu.

Baina egia da, era berean, badirela beste arrazoi batzuk, gurekin zerikusirik ez dutenak, eta gure ezintasunen erruz sortzen direnak bezain larriak ez izanagatik ere, askotan, denbora alferrik galarazten digutenak, eta ez gutxi. Horra hor, esate baterako, eta usuenak aipatzearren, prestatu gabe edo helbururik gabe egiten ditugun bilerak –berdin deia bilera-buruak edo bilera-lagunek egin badute ere–, nahikoa prestatu gabeko lankideekin edo arduradunekin egiten ditugun despatxuak, bisitak, bidaiak, laneko bazkariak, hartu-emanetarako ekitaldiak, aldizkari eta txosten arteko eta halako paper-lanak eta abar.

Horregatik, denbora hobeto erabili nahi duen orok oinarri-oinarritzkoa du denbora planifikatzea eta programatzea. Gure denbora hobeto erabili ahal izateko moduko ohitura egokiak hartzea lagungarria izango da bai gure kudeaketa-gaitasunak indartzeko bai gure lana errazago eta erosoago egin ahal izateko.

Zein alde dago denbora planifikatzearen eta programatzearen artean? Erraza da, hara: denbora planifikatzea da zer egin behar den erabakitzea, eta denbora programatzea, berriz, noiz egin behar den erabakitzea.

Garrantzitsuena planifikazioa da, hau da, egiteko dauzkagun gauzen zerrenda bat beti begi aurrean izatea, garrantziaren edo lehenasunaren arabera txukun-txukun antolaturik. Programazioa, hau da, agenda, kudeaketa-tresna bat da, erabilgarria oso, zer noiz egingo dugun erabakitzen laguntzen diguna, baina funtsezkoena zer den ahaztu gabe: zer egin.

Jarraian, gomendio-zerrenda bat duzue. Denbora programatzeko oso baliagarriak dira, ziur:

- Laneguna hasi baino lehen, laneko programa beti prest eduki.
- Lortu nahi diren helburuen arabera programatu jarduerak.
- Programazioa idatziz egin, beti.
- Jarduera bakoitzerako nahikoa denbora utzi, beti; baina ez gehiegi.

- Eskura dugun denbora guztia ez programaziora bildu.
- Ahal dela, zerikusia duten ekintzak eta gaiak taldeka batu.
- Gure programazioan, egunero-egunero, minutu batzuk gogoeta egiteko eta pentsatzeko utzi.
- Ahal dela, jarduerak norberaren gorputzaren erritmoaren arabera programatu.
- Eguneko jarduera-programa beti begi aurrean eduki.

Eta amaitzeko, artikulua nolabait bukatzearen, labur-labur, kontuan izan beharreko giltzarriak jaso ditugu. Zerrendari dekalogo-itxura eman diogu, eta “Denbora kudeatzeko hamar manamenduak” izena du. Hauexek dira:

1. Helburuak jarri eta jardueren lehenasuna zehaztu. Emaitzarik onenak lortzeko moduko gaiak aukeratu.
2. Gure denbora egunero-egunero planifikatu eta programatu behar dugu. Bezperatik idatzita utzi hurrengo egunean lortu nahi ditugun helburu zehatzak.
3. Berehala egin beharrekoa zer den eta garrantzia zerk duen bereizi.
4. Arretarik handiena jarduera garrantzitsuetan jarri. Gure zereginari dagozkion berezko gauzak egin.
5. Benetan garrantzitsuak ez diren gauzei ezetz esaten ikasi.
6. Antzeko jarduerak taldeka batu, denbora aurreratzearen.
7. Etenak gure onerako erabiltzen ikasi.
8. Ezer askorako balio ez duten ohiturak alferrik ditugu. Bilerak ez prestatzea, alferrik luzatzea, laguntzaileei edonoz eta garrantzirik gabeko kontuekin kasu egitea, ustekabeko bisitak...
9. Lanak besteen esku uzten ikasi.
10. Egunero-egunero, minutu batzuk gogoeta egiteko eta gauzak aztertze erabili.

Labur-labur, denbora behar bezala kudeatu ahal izateko gauzarik garrantzitsuenak azaltzen saiatu gara, baina jakina, ohiturak aldatzeko, lehen-lehenik: gaizki egiten dugun horretaz jabetu beharra daukagu, nola zuzendu jakin, zuzentzeko gogoia izan, eta ekin, harik eta beste ohitura bat hartu arte. Ea ba, eutsi eta aurrera.

Juan Luis Urcola
(jurkola@euskalnet.net)
Aholkularia eta zuzendari-prestatzailea

Bilboko Arte Eder Museoa: ehun urte artea zabaltzen

Bilboko Arte Eder Museoa menduena betetzen du aurten. 1908an sortu zen museoa, XX. mende hasierako gizartean artea zabaldu eta Euskal Herriko artistei beren lanean sakontzeko eredu historikoak eskaintzearen. Sortzaileekin izan dituen harreman sakonak museoaren nortasunaren ezaugarrietako bat izan dira; ez da harritzekoa, beraz, menduena ospatzeko euskal artisten gida eta erakusketa berezia antolatu izana. Dagoeneko mende bat biziraun duen abentura honetan zehar ibilbide bat egitea proposatzen dizuegu, museoko zuzendariaren, kultur arduradun baten eta bi margolarien eskutik.

Bilboko Arte Eder Museoa aurten buru-belarri dabil mendeurrenaren ospakizunetan. Urtebetetze biribil hau tamainan ospatu nahian-edo, museoak punta-puntako erakusketak prestatu ditu. Adibidez, urteari hasiera emateko Picasso, Kandisky, Miró, Dalí eta Chagall maisuen lanak ikusgai izan dira urtarrilean eta otsailen, *XX Artea Bilduma* erakusketari esker. Arte bildumagile anonimo batek utzi zuen erakusketa aberats eta baliotsu hau. Izan ere, museoaren nortasun ezaugarri nagusietariko bat horixe da, Euskal Herriko artezale eta bildumagile pribatuekin dituen harreman estuak, alegia. Euskal artistek ere leku garrantzitsua izan dute museoaren historian. Horien eskutik ekingo diogu geure ibilbideari.

Arte Eder Museoa menduena ari da ospatzen eta tarte honetan, otsailaren 11tik maiatzaren 25era bitartean, aurtengo bigarren erakusketa nagusia izan da ikusgai: *Euskal Artistak: Bilboko Arte Eder Museoa Bilduma*. Javier Viar museoko zuzendariak azaldu zuenez, erakusketa hau hurbileko artistei egiten zaien aitortpen eta omenaldi gisa ikus daiteke.

XIX. mende erdialdeko Eduardo Zamacois margolariaren lanek eta Juan de Barroetaren paisaiek ematen diote hasiera erakusketari. Hurrena agertzen dira Dario de Regoyosen inpresionismoaren modernizazioa, Aurelio Artetaren kostunbrismoa, Jose María de Ucelayren surrealismoa, Jorge Oteizak ekarri zuen mugimendu konstruktibista, Chillidaren unibertso poetiko aparta, 1966ko Euskal Eskolaren Taldeko Jose Luis Zumeta edo Rafael Balerdiren lanak, Andres Nagelen pop artea, Dario Urzay eta Jesus Mari Lazkanoren erreallismoa edota Txomin Badiola, Pello Irazu eta Daniel Tamayoren mundu garaikidearen irakurketa.

Nola margotu negar malkoak?

Erakusketa honek zirkulu esanguratsua marrazten du artearen esperientzian: egun Museoko aretoetan margo eta eskulturak ikusgai dituzten artista askok museoan bertan hasi zuten beren ibilbide artistikoa, bertako artelanak aztertuz eta aurretik izandako artisten esperientziaz baliatuz. Jesus Mari Lazkano margolariak (Bergara, 1960), adibidez, museoko hormen artean asko ikasi zuela aitortzen du. “Ibilbide aukeratuak egiten nituen, neure margoetan topatzen nituen arazo zehatzei konponbidea bilatzeko; adibidez, nola margotu izan dira zeruak historian zehar? Nola margotzen da negar malko bat?”, azaltzen du artista bergararrak.

Horixe izan zen, finean, 1908an sortu zen museoaren helburuetako bat: euskal gizartea eta kultur mundua astintzea eta modernizatzea, sortzaileei beren trebakuntzan aurrera egin ahal izateko eredu historikoak eskainiz. Manuel Losada margolaria izan zen lehen zuzendaria eta Bilboko Arte eta Ofizio Eskolan izan zuen museoak lehen egoitza. Museoak euskal erakunde eta artezaleen dohaintza ugari jaso eta horrek bildumen norabidea zehaztu zuen. Museoak ia hasiera-hasieratik landu zituen arte garaikidearekiko harreman estuak eta, bertoko artistek eskatuta, 1924an Arte Modernoaren Museoa sortu zen, Aurelio Arteta margolariaren zuzendaritzapean. 1939an bi bildumak batu egin ziren.

Hamar mende arte

Bisitariak hamar mendetako altxorrek aurki ditzake museoaren geletan, XII. mendeko margoetatik Peter Blake (Londres, 1932) artista ingelesaren pop erretratuetaraino egindako bidea, hain zuzen. Hainbat eskola eta estilo biltzen dituzte

museoaren ondarea osatzen duten zazpi mila lanek. Bildumak bi ardatz nagusi ditu: alde batetik, antzinako artea, eskola espainiarraren protagonismoa eta eskola flandestar nahiz holandarreko eredu azpimarragarriak erakusten dituena; eta, bestetik, arte moderno eta garaikidea. Nazioarteko azken lan horiek testuiguru bikaina eskaintzen diete Euskal Herriko artistei.

Museoa eraz ikusteko, ezinbestekoa da El Greco, Moro, Murillo, Zurbarán, Ribera, Goya, Meléndez, Arellano, Paret, Benson, Mandijn, De Vos, Van Dyck, Gentileschi, Bellotto, Ribot,

Guiard, Regoyos, Zuloaga, Arteta, Gauguin, Cassatt, Ensor, Sorolla, Solana, Tàpies, Oteiza, Chillida, Caro, Saura eta Bacon-en tamainako artisten lanez gozatzeko denbora hartzea. Arduradunek azaltzen dutenez, museoak bere bilduma aberasten eta handitzen jarraitzen du gaur egun ere. Halaber, ehun urte igaro eta gero, museoak euskal artea bultzatzen duen eragileetarikoa bat izaten jarraitu nahi du; ez da batere harrizkoa, hortaz, bere aretoetan eskola ikasleak zein etorkizunean artista garrantzitsuak izan litezkeenak pilotzea artelanei so.

Javier Viar **Bilboko Arte Eder Museoko zuzendaria**

Museoa Bilboko kultura eta gizartea modernizatzeko asmoarekin sortu zen eta hastapenetik bertoko artistekin harreman estuak izan zituen. Gaur egun zertan sumatzen da bokazio hori?

Museoaren historia osoan harreman estuak izan dira euskal artistekin eta hori berori erakundearekiko eta artearekiko interesari bizirik eusteko zutabeetako bat izan da. Erakunde bizirik eta orainari lotuta egon da beti, baita garai latzenetan ere.

Museoa Euskal Herriko kultura munduko eragile garrantzitsuenetako bat da; izan ere, museoak sortu zenetik, ia euskal artista gehienek artea ezagutzeko erreferentziatzat hartu dute. Bestalde, gure kultura plastikoaren eta nazioarteko artearen arteko zubi nagusietako bat da, bertan bi bokazioek bat egiten dutelako: euskal artea jaso eta bultzatzea eta munduko artea geurera ekartzea.

Mende honetan zeintzuk izan dira unerik gogorrenak: gerra, krisi ekonomikoak, gizartearen interes falta...? Eta hunkigarrienak?

Agian unerik gogorrenak Guda Zibileko garaiak izan ziren, Arte Eder Museoko bilduma Bilboko gordailura eraman zutenean, eta Arte Modernoko Museoko bilduma Frantziara. Egia da, halaber, frankismo garaian erakundearen interes eza latza izan zela eta horrek benetako eskasia ekarri zuela. Unerik hunkiga-

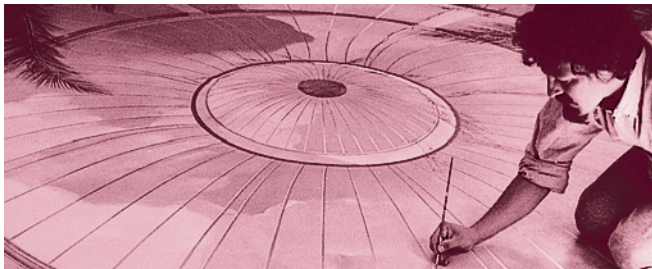
rirenak erosketa eta dohaintza garrantzitsuenei lotuta daude, bai eta museoak egin ahal izan dituen erakusketa onen antolakuntzari ere.

Zure iritziz, zein da museoaren nortasunaren oinarria? Zeintzuk ezaugarri ditu interesgarritasunari arazorik gabe eusteko Guggenheim Museoaren pareko erraldoi baten ondoan? Elkarbizitza aberasgarria al da?

Bilboko Arte Eder Museoak oso nortasun zehatz eta bereizita du Guggenheim Museoaren aldean, arrazoi ugari direla medio: historia, bildumaren nortasuna, kultura orientazioa, bisitarien ezaugarriak... Elkarbizitzari dagokionez, nire ustez, oso aberasgarria da Bilbo eta inguruarentzat nahiz atzerriko bisitariarentzat, bai kultura eskaintza honek daukan erakargarritasunarengatik, bai bertoko biztanleei dakarkien kultura aberastasunarengatik. European ez da maila honetako bi museo dituen gure neurriko hiri askorik.

Museoa ezagutzen ez dutenek, bai eta inoiz lan horietaz gozatzeko aukera izan dutenek ere, zer dela eta etorri behar dute mendeurrenako ospakizun hauetara?

Batetik, artearen historiari dagokionez, gurea hamar mendetako ibilbide kulturala eskaintzen saiatzen den museo bizia delako, eta, bestetik, euskal artearen bildumarik onena izateaz gain, gure historia kulturalaren alderdi asebetegarrietako bat eza-gutzera ematen duelako.

Jesus Mari Lazkano

Margolaria

Nolakoa izan zen museora egindako lehen bisitaldia?

Bergararra naiz eta ez dut zehatz-mehatz gogoratzen nire lehen-dabiziko bisitaldia zein izan zen, baina bai autobusean etortzen ginela aitarekin museoan eta Bilbon egiten ziren zenbait erakusketa ikustera. Beranduago, Arte Ederretako ikasketak hasi nituenean, nekez ematen nuen astebete baino gehiago Museora etorri gabe. Sotoetan erakusketa alternatiboak egiten genituen. Nire hastapenetan bultzada handia izan zen, museotik margotzeko gogo biziarekin ateratzen nintzen, bertan ikusitako artista handien lanak berdindu nahi nituen. Ibilbide aukeratuak egiten nituen, neure margoetan topatzen nituen arazo zehatzei konponbidea bilatzeko; adibidez, nola margotu izan dira zeruak historian zehar? Nola margotzen da negar malko bat?

Euskal Herriko artista gisa, museoak gure kultura sustatzeko egiten duen ekarpenarekin pozik al zaude? Zertan hobetu beharko litzateke?

Nire ustez, egindakoa funtsezkoa da, aurkeztu, sailkatu eta gordetzeko lanari termino klasikoetan ekarri dionagatik. Zinez, museoa euskal artearen erreferentzia da. Aurrerapauso asko egiten ari da. Hala ere, gutxi ikertutako arlo eta artista ezezagun eta marjinaleri buruzko ikerketa, sailkapen eta lan topaketak sustatu beharko lirateke, eta, batez ere, dokumentazioan inbertsioa egin. Euskal Herriko arteari buruzko ezagutza guztiaren korpusa zentralizatzeko leku bat eraiki beharko litzateke, denbora, gai edo euskarri mugarik gabe: katalogoak, erreferentzia biografiko eta bibliografikoak, galerietako erakusketak, artisten dossierrak, eta abar; berdin haien lanak museoan egon edo ez.

Zer sentitzen duzu zeure lana Euskal Herriko artisten bildumaren barruan ikustean, mendeurreneko erakusketa handi honetan?

Orain dela 20 urte jaio zen lan bat berriz ere aurrez aurre izatea oso kilikagarria da. Gaztetan hasitako margoa bizitzan zehar bukatu ezinik zabiltzala ikusten duzu. Artearen mundu honetan hasi baino ez zarela egin. Bestalde, nire margo lana testuingurutik at dagoela eta joeren bilakaera ordenatuan ez dela integrazten baieztatu baino ez du egiten.

Museoak nonahi eraikitzen diren garai hauetan, zein da zure ustez arteak euskal gizartearen duen benetako garrantzia?

Erabat marjinala da. Museo asko egoteak ez du esan nahi gizarteak horietatik ikasten duenik. Arteari ematen zaion arreta guttiz azalekoa da eta abagunekoa, kulturari berniz arin bat emateko adinakoa, ez gehiago. Hala ere, egia da belaunaldi berriek, arte garaikideari begira, gertuago dagoen ikus-mintzaira dutela, eta ulertzeko bide erraz eta irekiagoa dute. Arlo horretan museoetako arlo pedagogikoak eta bisitaldi gidatuak ezinbesteko lana ari dira egiten eta, beraz, bultzatu beharreko esparruak dira.

Iñaki de la Fuente

Margolaria

1966. urte inguruan aita eta biok Bilboko ahateen parkean zehar ibiltzen ginen paseatzen. Bera eriondo, eta ni ia gaixo. Gogoratzen ez dudan arrazoiren batengatik (euria egiten hasi zen agian), museora sartu ginen; bera ez zen sekula itzuli eta ni ez naiz handik irten.

Garai gris eta doilor haietan ni bezalako mutil koskor bati bisita honek kolorez betetako mundu batera sartzeko leihoa irekizion; amets bat izan zen. Eta horretan lan egitea erabaki nuen. Denbora batez museoa leku erakargarri eta bitxia izan zen niretzat, eta oraindik ere halakoa dela uste dut. Hara joaten nintzen artea eta haren historia ezagutzera.

Neure burua “artista nerabetzat” nuenean Zuloagaren zeruekin, Tàpies-en artelanekin eta beste batzuekin liluratzeaz gain, areto horietan neure lanen bat esekita edukitzearekin egiten nuen amets.

Ni bezalako artista autodidakta baten kasuan, nire ikasketa-prozesuaren zati handi bat areto horietan garatu zen; hortik museoak nire lanaren bilakaeran izan duen garrantzia.

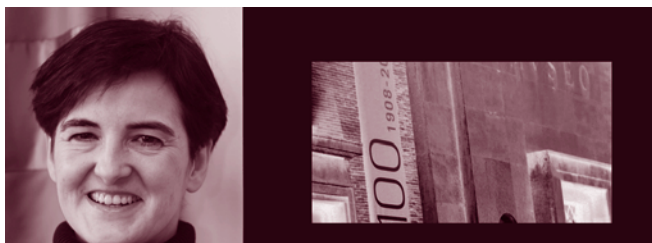
Gainera, euskal artisten elkarte eta errebindikazio saiakera historiko asko museoak bilera horietarako utzitako lekuetan izaten ziren. Gogoan dut nola Euskal Artisten Elkartek antolatutako *Ekintza Museoan. Bilbao 1985* ekimenaren barruan Jorge Oteizaren eskultura bat ebatsi eta sinbolikoki Bilboko herriari eman genion, zinegotzien bidez.

Nire ustez, bertan ditugun museoaren artean arte ederretakoa osoenatariko bat da. Lanen kalitate eta kantitateari erreparatuta (nahiz eta hutsune nabariak egon), ezinbesteko aukera eskaintzen du hemen egin den eta egiten ari den artea zein mundu osoa ulertzeko.

Nik artegintzan lan egitea eta museoak oraindik ere niretzat interesgarriak izatea, baina, oso gauza desberdinak dira. Urteen kontua izango da, agian. Dena dela, sekula ez dut ondo ulertu museo batek taberna nahiz dendaz hornitutako ontzi erraldoi baten zeregina betetzea, nahiz eta gero eta politagoa izan eta, Guggenheim ikusi ostean, nahitaez bisitatu beharreko tokia bihurtu. Nik museo ireki, interaktibo eta garden batean sinesten dut. Ez dakit zer gertatzen den erosketa eta trukaketa politikarekin. Ez dut ulertzen zergatik ez den museo irekiagoa, interaktiboagoa, gardenagoa, Bilboko eta Euskal Herrikoagoa, eta, azken finean, geureagoa. Nire ustez, hor kanpoan dagoen munda atea benetan irekitzeko asmoa eta gogoia falta da.

Bukatzeko, nire ustez, arteak euskal gizartean duen pisua –espekulatuzaile kultural eta erromantiko batzuk alde batera utzita– futbolak, janariak eta eguraldiak sortzen duten interesarekiko alderantzizko proportzioan dago.

Nik neure ametsekin jarraitzen dut.

Arantza Arzamendi Kultura Ondarearen zuzendaria Eusko Jaurlaritzaren Kultura Saila

Museoak gizartea aldatzeko tresnak izan al daitezke?

Azken urteotan kultura ekipamenduen kontzeptu berriak sortzen ari dira; liburutegi eta museoek eskaintzen dituzten zerbitzuetan aldaketa nabarmenak ditugu. Museoak ondasunen gordailu eta babeslekua izatetik, kultura eta proiektzio gune izatera igaro dira, zeregin didaktikoa betetzen dute eta sormena bultzatu. Museoek, erakusketez gain, ikerketa eta gozamen intelektual eta artistikoaren ingurukoak ere eskaini behar dizkiete hiritarrei. Era horretan, museoak partaidetza kultural eta zientifikoa sustatzen duten espazio bilakatzen ari dira eta, horretarako, bertan gordailatutako ondasunak uztartu behar dira kultura balioekin, betiere oinarri eta funtsak ezagutarazteko jarduerak osagarriak baztertu gabe.

Euskadiko Museoei buruzko Legeak museoak kultura sortu eta aktibatzekeo tresna bihurtzeko helburua agertzen zuen; horrek zein eragin izan du Arte Eder Museoaren jardunean? Ekimen berriak jarri al dira abian?

Museoei buruzko Legeak abian jarri dituen ekimenetatik museoen arteko sare informatiko bat osatzearena aipatuko nuke.

Ekimen hau ez dago museo bakar bati zuzendua, baizik eta sistema osoari. Kultura Saila proiektu horretan ari da lanean, eta helburu nagusien artean museoen arteko informazioa partekatzeko aukera emango du, bereziki, bildumen kudeaketari eta dokumentazioaren antolaketari dagokienez. Horrez gain, herritarrek eta profesionalek informazioa Internet bidez eskuratzeko daukaten abantaila ere azpimarratu behar da.

Euskal Herriko museo beteranoetako bat da Arte Eder Museoa; beste museoentzat erreferentzia dela esan daiteke? Edo museo bakoitza mundu bat da?

Zalantzarik gabe Arte Eder Museoa erreferente garrantzitsua da, bereziki, arte moderno eta garaikidearen alorrean. Hain zuzen, azpimarratu beharrekoa da ehun urteko historian gizartearekin izan duen lotura estua, bai eta garaikidetasunerako joera ere.

Begoña Miñaur
Kazetaria

IVAP 25 urte hizkuntzaz prestatzen

Administrazioko langileentzako euskara ikastaroak antolatzeari, sustatzea, bideratzea eta finantzatzea IVAPen hasiera-hasieratik egin izan den jarduna da.

Nolabait esateko, IVAPek euskararen inguruan egin izan dituen lanen artean, dekanoa dugu administrazioetako langileen hizkuntza-gaikuntza, itzulpengintzarekin batera.

IBILBIDE HORRETAN hamaika gorabehera, zailtasun, poztasun, aurrerapen eta kezka izan dela, ez dago esan beharrik. Horiek denak artikuluxka honen muga laburretan biltzea, ordea, ez da erraza. 25 urteko jardunaren errepasso osoa ezin tarro txiki honetan sartu.

Halere, zertzelada batzuk aipatu nahi ditugu, handik eta hemendik: historiatik apur bat, asmoetatik beste apur bat, anekdotariotik ale batzuk, eta esperantzatik bai, hortik dezente.

Sartu jo gabe

Ez gara IVAPen historiaren hasieran kokatuko, baizik eta apurtxo bat beranduago, 1988. urtearen inguruan.

Ordurako IVAP Gasteizera etorrita zegoen, Adriano VI kalera. Euskalduntze Zerbitzuko atean urteetan egon zen paper bat, txintzetaz zintzilik: *Sartu jo gabe*. Bere soilean, ederto laburtzen zuen hitz joko hark atearen bestaldean zegoen guttia: hitz jolasa, hizkuntzaren zukuia, ibili dabilen hizkuntza. Euskararen mundutxo bat.

Lehenengo aldiz sartzen zirenei sarrera goxatzeko eta, bide batez, adarra jotzeko aukera ederra ematen zuen papertxo hark. Barrura sartu eta berehala izango zen norbait, “*Zer, jo al duk?*”. “*Jo zer, atea? ez, ez diat jo*” eta orduan algara: “*atea ez, motel... bestea, bestea...!!*” Eta inguruko denak barreka, “*hi, honek ere ez duela jo gaur!!*”.

Beti tronpa hotsa inguruan. Neskei ere, antzera. Udaletako makina bat euskara-teknikari eta itzultzaile gogoratuko da papertxo harekin. Ez pentsa, hura erreferentzia izan zen denbora luzean, *Sartu jo gabe*.

Gerora, noizbait, kendu egin zen paper hura, edo erori akaso. Politikoki oso “korrektoa” ere ez omen zen hitz jokoa eta, paper horitu haren orde, txapa modernoagoa jarri zen, urrez horitua.

224/89 Dekretua. “Hizkuntzkizunak”

Garai haietan *perfila* hitza oso modan zegoen. 1986ko 250/86 Dekretuaz geroztik, esan liteke administrazioa eta euskara lotzen zituen hitzik behinena zela *perfila*, hau da, hizkuntza-eskakizuna; edo, bertsio azkar-trabatuan, “*hizkuntzkizuna*”.

Egun osoa ematen genuen hizkuntzkizunak gora eta hizkuntzkizunak behera. Bai Jaurlearitza, eta bai beste erakundeetan ere. Denok perfilak jartzen, edo jarri nahian.

Hasieran esan bezala, ordurako ere IVAPek euskarako prestakuntza bideratzen zuen. Baina Eusko Jaurlearitza langileei bakarrik zuzendutako prestakuntza zen hura. IVAPek taldeak antolatzen zituen Jaurlearitza langileekin, gehienbat Gasteizen, eta Mikel Zarate euskaltegiko irakasleak arduratzen ziren eskolak emateaz.

Idea bat egiteko, ikasle kopurua 350 ingurukoa izaten zen, eta dozena bat talde inguru osatzen ziren ikasturte bakoitzeko. Zerikusirik ez geroko datuekin, baina, bere tamainan, buruhausterik ez zen falta. Horietan famatuenetakoak, eskolak emateko lokalak aurkitzeko arazoak ziren. Gasteizen, adibidez, makinatxo bat lokal parrokiak ezagututakoak ziren orduko ikasleak.

Baina 1989. urtean aldaketak gauzatzen hasi ziren. Maiatzaren 17an Eusko Legebiltzarreko Herrizaingo batzordeak Ebazpena onartu zuen, Eusko Jaurlearitza eskatuz finantzaketa-formulak aztertu zitzala, toki-administrazioko hizkuntza-normalizazioaren prozesuaren kostuetan laguntzeko.

Horixe izan zen, zehazki, IVAPek toki-administrazioei zuzendutako ordezkapen dirulaguntzak ematearen legezko sorburua.

Eta ebazpen haren atzetik gauzatu ziren, behingoz, ordura arte zirriborroetan baino ezagutzen ez genituen bi arau oinarri-oinarrizko: bata, uztailean onartu zen Euskal Funtzio Publikoari buruzko 6/89 Legea; eta bestea, urrian onartu zen 224/89 Dekretu kasik mitikoa.

Haren ondorioz, IVAPen eta HABEren arteko hitzarmena izenpetu zen, administrazioetako langileen hizkuntza-prestakuntzan elkarlanean aritzeko. Eta ondoren, EAEko udal gehienek, foru aldundiek eta gainerako erakunde askok, EHUK esate baterako, lankidetzaren hitzarmena izenpetu zuten IVAPekin, euren langileen hizkuntza-prestakuntza bideratzeko eta finantzatzeko.

Aspaldiko kontuak dira horiek, baina aipatu beharrekoak nire ustez, orduan ezarri baitziren gaur egun ere neurri handi batean indarrean dirauten oinarri eta planteamendu asko.

Ikastaroen uholdea

Handik aurrera, jauzi izugarria eman behar izan genuen. Erakundeetan normalizazio planak onartu ahala (“*perfilen planak*” deitzen genien), langileak gaitzeko beharrak izugarri hazi ziren eta, oso denbora laburrean, ikasle kopuru ia menderaezinetara pasatu ginen:

ikasturtea	90/91	91/92	92/93	93/94
ikasle kopurua	4.248	4.574	3.873	3.948

Ikasle kopuruak ez ezik, erakunde kopuruak ere berehala egin zuen gora: udalak, foru aldundiak, mankomunitateak, EHU, Osakidetza, tamainaz txikiagoak ziren beste hainbat erakunde, Eusko Jaurlaritzako sailak eta erakunde autonomoak... denak sartu ziren IVAPen hizkuntza-prestakuntzaren esparruan.

Horiek guztiak alde batetik. Eta, beste aldetik, IVAPekin elkarlanean, HABE; eta HABErekin batera, euskaltegiak. Ez dugu zehatz aztertu, baina, segurutik, ez da egongo EAEn euskaltegiarik noizbait IVAPeko ikasleren bat matrikulatu ez duenik.

Harrezkeroko historia ezagunagoa da. IVAPek EAeko herri-administrazioetako langileen euskalduntzea sustatzen, antolatzen eta finantzatzen jarraitu du. 1990. urtean argitaratu zen lehen lankidetzaren hitzarmena. Hari 1992. urtekoak eman zion segida; eta hari 1998koak, eta hari gaur egun indarrean dagoenak, 2005ekoak.

Denborarekin, lantalde osoa eratu zen Euskalduntze Zerbitzuan, hizkuntza-prestakuntza bideratzeko. Apurka, 4. hizkuntza-eskaintzuna prestatzeko ikastaroak ere antolatzen hasi ginen (hasieran, eman ere egiten genituen 4. HEko eskolak).

Teknologia berriak ere iritsi ziren helduen irakaskuntzara, eta ordenagailu bidezko prestakuntza sartu genuen gure ikastaroen eskaintzan. Lehenengo ikastaroak 96/97 ikasturtean antolatu genituen Jaurlaritzako langileekin, Benetan metodoan oinarrituta. Gaur egun, 4. HEko ikastaroak ere on lineko modalitatean egiteko aukera eskaintzen dugu, 2006/07 ikasturteaz geroztik.

XXI. mendearekin batera, kalitate kontuak ere zabaltzen hasi ziren gure artean, eta horren ondorioz, etengabeko hobekuntza edota prozesuen kudeaketa bezalako kontzeptuak aplikatzen hasi ginen. Bide horretan barrena, gaur egun FQM modeloen murgilduta gaude buru belarri.

Eta horretan-horretan, milaka langileren prestakuntzaren ardura eramaten jarraitzen dugu, HABErekin eta euskaltegiekin elkarlanean, ia denak EAEn, baina baita EAetik kanpoko lurretan ere, Eusko Jaurlaritzaren kanpoko ordezkarietzan: Bruselan, Madrilan, Argentinan, Mexikon, Txilen...

Hona hemen, adibide gisa, 06/07 ikasturteko ikasle kopuru batzuk:

	IKASLEAK
<25 ordu astean	3.520
25 ordu astean	825
Barnetegia	42
Auto-ikaskuntza	269
4HE	139
Guztira	4.795

Etorkizunak zer ekarriko du?

Helduen hizkuntza-irakaskuntza etengabe egokitzen eta eraberritzen ari da, hemen eta munduan. Begi bat horra begira eduki behar da uneoro. Bestea, berriz, gure zertarakoari begira izan beharko genuke, administrazio langileen hizkuntza-prestakuntza gero eta eraginkorragoa izan dadin lortzeko.

Gertuagotik begiratuta, lerro hauek idaztearekin batera Jaurlaritzaren Gobernu Batzordeak dekretu berria onartu du, euskararen titulu eta ziurtagiriak baliokidetzeko eta Europako Erreferentzia Markoak ezarritako printzipio eta mailakatzeak ezartzeko. Hor ere izango da zer landu.

Eta, betiere, euskararen normalizazioerako administrazioan egiten ditugun ahaleginen iparra begi-bistatik galdu barik: euskaraz lan egingo duen administrazio elebiduna lortzea. Horra gure esperantza, eta ahaleginen arrazoia.

Gorazarrea

Joxe Inazio Berasategi "Beraxa" eta Joxe Mari Etxaniz "Antio" betiko utzi gintuzten lankideei, gordeak ditugun ezin ahaztuzko bizipenengatik.

Urte hauetan guztietan Hizkuntza-Prestakuntza Arloan lankide izan ditugun hogeita hamarretik gora teknikari eta administrazioari, egindako lan eskerga eta, sarritan, eskertu gabearengatik. Eta berdin HABEko lankideei, bereziki hasieratik bertatik lagun dugun Sebaasi.

Maribeli, Izaskuni, Hasierrri, Amaiari, Urtziri, Edurne biei eta Iratxeri, gaur egungo lankideei, aurrera jarraitzeko daukaten eta ematen didaten indarragatik. Eta Marijori, Juani eta Joni, *jefeei*, bidea egiten aurrenak izateagatik.

Xabier Larrañaga
Hizkuntza Prestakuntza Arloa

Lege testu bat orrazten

IVAPen eskutik, 1999an agertu zitzaigun 30/92 zenbakidun Administrazio eta Prozedura Legearen euskarazko itzulpen osoa eta ongi zaindua. Testu euskaratuaren erabiltzailea –ez soilik irakurlea– naizen aldetik, esan behar dut oso itzulpen ona deritzodala. Gaztelaniatik euskaratutako lege testu askorik ez dut normalean era sakonean erabiltzen, baina nik erabilitakoen artean testurik onena dela uste dut. Testurik onena bi aldetatik begiratuta: lehenik, itzulpen zehatza da; jatorrizko testuarekiko fideltasuna ezinbesteko baldintza da arautuetan, eta hau egokiro betetzen du 30/92 Legearen itzulpenak. Bigarrenik, euskarazko testua ulergarria eta erabilgarria da. Azken hau da, nire ustez, itzulpen honek duen zinezko meritua. Doitasunaren beharrak oso baldintzurik, gaztelaniaren hizkera juridiko tradizionalak ekartzen ohi dituen gehiegizko hipotaxia, fraseologia, arkaismoak eta abar ez dira beti ondo gainditzen euskarazko translazioa egiteran; bada, Administrazio eta Prozedura Legearen itzulpenak polito gainditu du oztopo hura.

Aurrekoa esanda, dakargun eskura delako lege testuaren argitarapenean IVAPeko orduko zuzendariak hitzaurre modura egindako hitzetatik aipu bat:

“Itzulpenaren kalitatean sinetsita gaude; hala ere, beste orraztaldi bat egiteko astia hartzen duenak jakinaraziko ahal digu hobetzekorik idoro badu”

Aurreko hitzak erretorika hutsa ez direla segur naizenez, ausartuko naiz esaten bi akats aurkitu ditudala itzulpenean. Batari buruz arituko naiz jarraian.

Irakur dezagun Legearen 43. artikulua lehen paragrafoak zer dioen jatorrizko testu erdarazkoan:

“1.- En los procedimientos iniciados a solicitud del interesado, el vencimiento del plazo máximo sin haber notificado resolución expresa legítima al interesado o interesados que hubieran deducido la solicitud para entenderla estimada o desestimada por silencio administrativo, según proceda, sin perjuicio de la resolución que la administración debe dictar en la forma prevista en el apartado 4 de este artículo”.

Azpimarka neurea da. Dakusagun, orain aurrekoa nola itzuli den:

“1.- Interesdunak eskaturik hasitako prozeduretan, gehienezko epea igaro eta ebazpen adierazia jakinarazi ez bada, interesdunak edo interesdunek zilegi dute, eskaria administrazio-isiltasunez baietsi edo ezetsitzat jotzea, dagokion bezala. Dena den, administrazioak ebazpena eman beharko du artikulua honen 4. paragrafoan aurreikusitako moduan.”

Argi ikusten da azpimarraturiko hitz-tarte biek ez dutela gauza bera adierazten. Gogoratu dezagun interesdun mota ezberdinak daudela (Legearen 30. artikuluan zehazten da

hori). Erdarazko testuaren tartea interesdun jakin eta zehatz batzuei dagokie, eta euskarazkoa, aldiz, mota guztietako interesdunei.

Pentsa daiteke erdarazko testuan egiten den zehaztapena pleonasmotik hutsa dela; hots, praktikan ez diola ezertxo ere gehitzen eman nahi den mezuari. Baina gauzak ez dira horrela. Administrazio-Zuzenbideko tratadistak bat datoz esatean ezen Legeak nahita eta beren-beregi dioela dioena.

Erreparatu diezaiogun kontu bati: Legeak besterik esan nahi izan duenean halaxe egin du. Esate baterako, 115. artikulua gorako errekurtsioa jartzeko epeaz dihardu; bertan esaten da ezen administrazio-egintza adierazia ez denean epe hori hiru hilabetekoa dela, “eskaera egin duenarentzat eta gainerako interesdunentzat” (oraingoan bai, euskarazko testuak hitzez hitz dakar jatorrizko testuarena). Berdintsu gertatzen zaigu 117. artikuluan.

Luze joango litzateke azaltzea Legeak egiten duen zehaztapena –testu euskaratuan erori den hura, hain zuzen– zertarako dagoen eginda. Gaiak badu bere konplexutasun teknikoa. Hala ere, administrazio-prozeduraz zertxobait jakinda, adibidetxo batekin ulertu daiteke arazoaren eragina.

Irudikatu dezagun administrazioaren isiltasunak baiespena darakarren kasu bat; esate baterako jarduera lizentzia bat. Suposatu dezagun lizentzia hura ukatzen duen ebazpen adierazi bat egon dela eta ebazpen hori sasoz eta moduz jakinarazi zaiola lizentziaren eskaera egin duenari. Orain pentsa dezagun eskatzaileaz gain badagoela beste interesdun bat lizentzia hura eskatzaileari eman diezaiotela nahi duena (hipotesia ez da baten bati irudituko litzaiotkeen bezain bihurria; halakoak ikusi egiten dira errealitatean) eta bigarren interesdun honi ez diotela sasoz jakinarazi lizentzia ematen ez duen ebazpen adierazi hura. Bada, eskatzaile ez den bigarren interesdun honek esan lezake lizentzia emana dagoela, administrazioaren isiltasunaren bidez, hain zuzen (kontrakoa dakarren ebazpen adierazia berari ez baitiote garaiz jakinarazi), eta, ondorioz, egintza administratibo onesle bat egon dela (administrazio-egintza osoa eta ondorio guztietarakoa, bestalde, Legearen 43. artikulua 3. paragrafoak horixe baitio). Beraz, guztiz kontrajarriak diren bi administrazio-egintza ditugu, bata lizentziaren ematea eta bestea lizentzia beraren ukatzailea. Administrazioentzako kalterako ez diren administrazio-egintzak errebokatzea printzipioz posible ez denez, aise konpreni daiteke nolako korapilo askaezina sortuko lukeen irudikatu dugun kasuak. Halakoak saihestu nahi ditu, hain zuzen ere, 43. artikulua lehen paragrafoan euskaraz itzuli gabe gelditu den hitz-tarte labur hark.

Jabier Erize
Arrigorriagako Udaleko A.O.T.

Teknikaria

Zein gaitz egiten zaidan euskara teknikaria eramatea, orain esaten den moduan, horixe, eramatea.

Ez gara ondo eramaten, dio batek,

Eta berak orduan behingoan erantzun,

Ez da horrela; ez gara elkarrekin ondo, edo ongi, nahi duzun moduan, konpontzen, holaxe esan beharko zenuke; *elkarrekin konpondu*.

Erabiltzen dituen mnemoteknia arauk ere gogaiturik naukate. Zelan ez dakizula *alegación* hitza euskaraz esaten? *Helegite!* Ingeleseaz ez dakizu, ala? *Help-egite! Pedir socorro!*

I need you, help! The Beatles, beraz. Edo okerragoren bat. Atera, ba, gure adinaren kontua.

Adina adin –hona ETB ikusiz ikasi dudana zerbait; *zera zer*– teknikariaren gonaren barrena belaunen nahikoa gainekoa da. Minigona, beraz. Gogoan egiten zait horrexerri buruz galdetzeko.

Arauren bat minigona izenez gogoratzeko, teknikari anderea?

O, bai! Ingalaterra *in the sixties* eta Mary Quant, *miniskirt* delakoaren asmatzailea. Ziur naiz holaxe erantzungo lukeela, eta azaldu, *gona* hitza, berez italianokoa dela –italierakoa, zuzenago-, *panpina* bezala.

Hori, panpinarena, askotan aditu diot. *Banbina* omen da panpina. Ez dakit zein mendetan euskal mertzenarioek Italian ez dakit noren aginduetara eginiko gerren –guden?– ostean hona ekarriak. Panpina bera eta, objektuarekin batera, hitza. Eta behin italianoan sartuta –barkatu, italieran sartuta– *kikarra* hitza bera ere Italiatik omen datorrela eta hori dena.

Beraz, nahiago izaten dut kafea hartzera gonbidatu, kafearen orduan teknikariak Arratzuko euskaraz egiten baitu eta, horra detailea, minigona aulkian gora igotzen baitzaio, arranoa! (nik, neurez, inoiz esango ez nukeen hitza idatzi dut, *arranoa*. Galdera: zer dela eta *arranoa*? Erantzunak gure web lekura helarazi, arren!). Esan barik doa panpinarenak bere esangura osoa hartzen duela teknikariaren ezpainei erreparatuz gero. Beherago hobe ez begiratzea. *Expediente* hitza datorkit-eta gogora haren titien arteko labirinto kale bakarrekoi begira.

Badakit, *izapidetze*-edo da *expediente*. Baina berak, teknikariak, beti esaten duena besterik da.

“Bete dogu *espediente*”, dio, kafea hartzen amaituta. Eta despeditu, horixe egiten *nau*. Ala *dit* da? Arratzuko euskerea, haren belaunetatik gorakoa. Zera esan nahi izango nioke:

Zabaldu *espediente*; itxi *espediente*!

Ez luke derrigor ohean izan beharko. *Expediente* zabaltzea –ala irekitzea?– eta ixtearena. Ze, hori, berarentzat behintzat, *espediente* betetzea izango balitz, gustura zabalduko nioke

bulegoan bertan. Eta bertan itxi. *Expediente*. “Kolokatu” egiten nau hitz horrek, joder! (esateko modu bat da).

Eguerdietan gogorago izaten / egoten da kontua. Inoiz elkarrekin bazkaltzen baitugu, eta hori bai gogorra.

“Tortellini, nik neuk tortelliniak!”, halaxe esaten du.

Gogor-gogorra. *Expediente* hori horrela eramatea. Tortelliniak, beste lankideak, teknikaria.

Umeak aipatzen baditu, askoz gogorragoa. *Get back!*, horixe kantatzeko gogoan etortzen zait, hitzak pittin bat aldaturik; *give me your back, and let it be!*

Kafearen orduan kikara etortzen zait, beste behin ere, gogorra! Arranoa –esan dut; Arratzuko euskerea–, italiera! Gona, gona, gona! *Mini-gona*.

Negua zain, bazkalostean nor bere trintxerara –lubakira, ze ez gabardinaraz– itzultzen gara guztiok. Ez, haatik, patxaranaren harira hitzaren jatorria –basarana– aipatu gabe. Basaranak? Titiburuak imajinatzen ditut. Ba, eskertu izaten dut inork azukrezko pozoi –kaka zaharra, patxarana!– hori eskatu ez izana, inork eskatzen ez duenetan. Bestela, Guanatanamera!

Orain, uda ateetan dugula, hiruretarako amaitzen dute teknikariak. Ez, ostera, nik neuk. Kontserje nago ni (mugagabeen, teknikariak *dixit*). Edo, hau ere teknikariak esanda, *zera, atezain*, edo *ateltzain*. Nik nahiago ateltzain, ez dut-eta futbolarekin nahastu nahi.

Futbola? Ostikolaritza!, dio berak, teknikariak, itzulpenaz galdetuz gero.

Hiruretan irteten du lanetik, airean bere ipurdiaren presentzia utziz. Ostikolaritza!

Nire zeregina, badakizue, norbait datorrenean, horrek, mahai gainean daukadan txilina jo-eta, nik txilin hotsari erantzutean datza (hau bai polita: *datza*).

Badut beste txilin bat. Mahai azpian egoten da gehienetan. Teknikariari galdetuko nioke. Txilin hori jotzeaz.

Negua zain segitzen dudana bitartean.

Negua minigonaren azpian leotardoak ekartzen dituelako. Teknikariak. Emakume hiperboliko horrek, ama ere badenak.

Zelan esan euskaraz *leotardo*?, galde egingo nioke, eta *espediente* hori, belaunen gainekoa, zabaltzen hasi.

Egia. Leopardo sentitzen naiz. Mahaiaren azpian dudaren aldetik behinik behin. Oihanik gabeko leopardo. Zoo ilogiko honetan (*leopardo*, zuzen-zuzen euskaraz, *lehoinabarra* omen da). Horixe ba. Ateltzain, eta lehoinabarra. Kasik-kasik, Athleticen jokalaria.

Oi ene! Txilina!

Edorta Jimenez
Idazlea

Inspirazio bila... *Hizkuntz garapen iraunkorra?*

Azken urteotan gaztelaniazko *desarrollo sostenible* kontzeptua asko zabaldu da gure artean. Badirudi gaur egun gero eta gauza gehiago direla *sostenibleak*. Euskaraz, zabalpen hori bi kolpetan etorri zaigu: *garapen jasangarri* gisa ezagutu genuen hasieran, eta azken urteotan gehiago erabiltzen da –Euskaltzaindiaren hobespena tarteko– *garapen iraunkorra* izenarekin. Baina *jasangarria* izan, zein *iraunkorra* izan, kontua da kontzeptua han eta hemen maiz topatzen dugula gaur egun.

Rio de Janeiro, 1992

Garapen iraunkor kontzeptua 80. hamarkadan jaio zen, eta 92an Nazio Batuek Brasilen eginiko konferentziaren ondoren mundu mailan oihartzun handia lortu zuen. *Brundtland txostena* deiturikoak honela definitu zuen:

“Garapen iraunkorra: gauzak egiteko modu bat, gaur egungo beharrei erantzuten diona, arriskuan jarri gabe ondorengo belaunaldien gaitasuna beren beharrei erantzuteko”.

Azken finean, txosten berean aipatzen zenez, “gutxienekotara ekarrita, garapen iraunkorrek esan nahi du ez arriskuan jartzea bizirik mantentzen gaituzten sistema naturalak: atmosfera, ura, lurra eta izaki bizidunak”.

Eztabaidagarria izan daiteke, noski, zein puntutan hasten den egungo “*garapena*” “ondorengo belaunaldien gaitasuna” “arriskuan” jartzen, eta zein puntutan ez. Baina ez da hori orain eta hemen axola diguna. Gehiago axola digu ikusteak zein leku lortu duen teorizazio eta kontzeptu horrek garapen ereduaren eztabaidan, eta garapenak muga batzuk eta erantzukizuneko irizpide batzuk behar dituelako ideia sozializatzeke izan duen balioa.

Garapen iraunkorra eta hizkuntzak

Eta ba al guke modurik *garapen iraunkor* kontzeptualizazioa hizkuntzen arteko dinamiken gaira ekartzeko? Aurretik Hizkuntza Ekologia deitu izan den ildoan aritutako zenbait egilek dagoeneko teorizatu dute norabide horretan, besteak beste, Kataluniako A. Bastardas edota E. Querol-ek.

Horrela deskribatzen dute *hizkuntz garapen iraunkorra*:

“gaur egun gizakiok dugun hizkuntz antolaketa ereduaren aldaketa prozesu mailakatua litzateke; eta bere helburua da, gizakien elebiduntze edo eleanizduntze kolektiboek ez ondorioztatzea ezinbestean talde kultural ezberdinek beren jatorrizko hizkuntzei uko egitea”.

Garapen iraunkorraren kasuan bezala, hizkuntzen garapen iraunkorraren planteamenduan, *aurkakoak* diruditen terminoak konbinatu egiten dira kontzeptualizazio integratzaile batean. Hau da, esparru komunikatibo handiagoko hizkuntzen ezagutza eta erabilera,aldi berean, taldeko hizkuntzen biziraupen eta sustapenarekin konbinatzea planteatzen da. Horrela, *bat edo bestea* terminotan pentsatzetik *bata eta bestea* moduan pentsatzera pasatzea proposatzen da.

Nongoa zara?

Europar eta mundu mailan gero eta ideia onartuagoa da kultura eta hizkuntza gehiago ezagutzeak pertsonak eta herriak aberastu egiten dituela. Eta egungoa bezalako testuinguru aldakor eta global batean, gizarte batek egoera berrietara egokitzeko gaitasun gehiago izango du zenbat eta barne aniztasun handiagoa izan. Beraz, aniztasun hori iraunkor egitea bere biziraupenaren aldeko apustu bat izango da.

Bestalde, gero eta testuinguru globalizatuago batean, ugari dira kultur elementuak berdintzera eta esparru komunikatibo handiko hizkuntzak erabiltzera bultzatzen duten interesak eta indarrak. Pertsonen behar identitarioak, ordea, ez dira txikiagotu, eta badirudi testuinguru globalizatuan jatorrizko hizkuntza eta kultur elementuak indartu egin daitezkeela kasu batzuetan identitate emaile gisa.

Neurriak

Sistema naturalei dagokienez, garapen iraunkorrek baliabideak ez agortzeko zenbait neurri hartzea eskatzen du. Hala, hizkuntz garapen iraunkorrek hizkuntzen arteko oreka zaintzeko hainbat aldaketa egitea eskatzen du gaur egungo hizkuntzen arteko harremanetan. Ondorengo hauek dira horietako batzuk:

- Hizkuntzen gaineko ikuspegi ekosistemikoa zabaltzea: hizkuntz garapen iraunkorrean, garatu eta komunikatu nahi dugu, osatzen gaituzten eta identifikatzen gaituzten hizkuntz baliabideak suntsitu gabe. Horrekin batera, premia-koa eta justiziakoa da hizkuntza hobek / apalagoak daudela sinesten duen hierarkizazio baloratiboari amaiera ematea.
- Nazioarteko hizkuntza handien gehiegizko erabilera mugatu: horretarako bide bat, gaur egun politika arloan erabiltzen den *subsidiaritate* printzipioa hizkuntza gaietan ere erabiltzea izan daiteke. Horrela laburtuko guke:

“Bertako hizkuntza batek egin dezakeen oro, ez luke egin behar hizkuntza globalago batek”.

- Bide horretatik, taldeko edo jatorrizko hizkuntzen eta hedapen zabaleko hizkuntzen arteko oreka iraunkor batek funtzio banaketa bat eskatzen du, eta banaketa horretan jatorrizko hizkuntzak funtzio eskusibo eta praktikoko batzuk izatea.

Aipaturiko puntuak loturik daude talde linguistikoei beren eremu komunikatiboa kontrolatzearekin eta taldearen autoirudi positibo bat izatearekin. Horretan, nola ez, nazio arteko erakundeek har ditzaketen neurriek lagundu dezakete, baina komunitate bakoitzak bere jarraipenerako sor ditzakeen baldintzak izango dira bere garapen iraunkorraren oinarri nagusia.

Pablo Suberbiola

EIZIE, sortu eta hogeita bat urtera

Euskal Itzultzaile, Zuzentzaile eta Interpretarien Elkarteak hogeita bat urte beteko ditu datorren udazkenean, eta, oraindik ere, orduko berak ditu helburuak: lanbide horretan ari direnei babes juridikoa eskaintzea eta beren lan-baldintzak hobetzen saiatzea, euskaratik edo euskarara egiten diren itzulpenen kalitatea zaintzea, euskal itzulpengintza sustatzea, itzultzaileen prestakuntza profesionala sustatzea eta itzultzaileen interes ekonomiko eta sozialak babesteko lan egitea. Eta helburuak orduko berberak izanagatik, ezinbestean aitortu behar da gizartera bezala iritsi direla gure lanbide honetara hainbat eta hainbat aldaketa: gizarreak bezala bereganatu ditu teknologia berriek ekarri dituzten aurrerapenak, gizarrean eta ekonomian bezala sartu dira lanbide honetan kalitatearen eskakizuna, prestakuntza etengabekoaren beharrianak, lehiakortasunaren bultzada eta itzulpengintzako eta interpretaritzako profesionalak gizarterari egiten dioten ekarpena aintzat hartzeko beharra.

EIZIE bera izan zen azken urteetan gertatu den aldaketa handienetako baten eragile, berak eta beste batzuek egindako ahaleginaren ondorioa baita egun Euskal Herriko Unibertsitatean itzulpengintzako eta interpretazioko graduak ikasketen eskaintza izatea. Bistan da zer ekarri digun errealitate berri honek: prestakuntza kualifikatua, hizkuntzen konbinazioen ugaritzea, merkatuaren dibertsifikazioaren eta espezializazioaren beharra areagotzea eta lehia zuzen edo bidezkoaren premia agerikoagoa izatea, besteak beste. Euskal Herriko Unibertsitatean itzulpengintza eta interpretaritzako ikasketak ezartzea eta lanerako baliabideetan gertatu zen aldaketa bate-ratsu iritsi ziren: interneten eta itzulpen-memorien hedatzea, hizkuntza-baliabide berri eta landuagoak (hiztegi berriak, datu-base terminologiko indartsuagoak, estilo-liburuak...)... Horrekin batera gertatu da itzulpengintzarako lan-esparru berriak azaleratzea, hala nola web orriak, aplikazio informatikoak, interpretazio soziala, hedabideak eta ikus-entzunezkoak, marketinga, publizitatea eta diseinua... Horiek ditugu, alderdi kualitatibotik, lanbideak gurean ikusi dituen aldaketa aipagarrienak.

Alderdi kuantitatibotik ere badira hainbat datu aipagarri, EIZIEk inkesta baten bidez bildutakoak. Jakingarriak dira, adibidez, honako hauek: lanbide honetako kidea nahiko gaztea da (45 urtez beherakoak dira % 68). Prestakuntza akademiko handia du (unibertsitate-mailako ikasketadunak % 87). Itzulpen-lanetan esperientzia luzea du (% 55 hamar urtetik

gora aritua), eta erdi bana dira emakumezkoak eta gizonetzkoak. Sektoreka, honela banatzen da: % 53 herri-administrazioan eta unibertsitatean; % 47 enpresa pribatuan edo *freelancer* gisa. Euskara, gaztelania, frantsesa, ingelesa eta neurri txikiagoan alemana dira euskal itzultzaileen lan-hizkuntzak, eta, are neurri txikiagoan italiera, katalana, portugesa, latina, daniera, errusiera edo txekiera. Aipagarria da oso itzulpengintzak EAEn duen eragin ekonomikoa, Eustat-en datuen arabera: 2005ean, BPGaren 0,043 eragin zuen, edo, datu are adierazgarriagoa, BPGaren 29. epigrafean, “gizabanakoentzako zerbitzuak” deritzen horretan (gizabanakoek eskatuta ematen direnak, osasun-arlokoak ez besteak), itzulpengintzak % 2,05eko ekarpena eragin zuen (epigrafe horrek, guztira, 1.218.994.000 euro sortu zituen).

Orain arte aipatutakoetatik argi ikus daiteke itzulpengintzak eta interpretaritzak gurean izan duten garapen ikaragarria. EIZIE gogoetan ari da, datu eta joera horiek erakusten duten jokalekuan hobeto aritzeko, eta egin behar hauek ezarri dizkio bere buruari: prestakuntza eskaintzen jarraitzea; sektorearen irudia eta ospe soziala bultzatzea; behar berriei aurre hartzea eta erakundeekiko harremanak lantzea, gure jardueraren zeharkakotasunaz ohartarazi, zubiak eraiki, aholkua eskaini eta kulturaren garapenean eta euskararen normalizazioan eragiteko. Bestetik, lan-baldintzak hobetzearen alde lan egin nahi du, tarifa duinak sustatuz, lehia zuzenaren alde eginez eta lehia desleialaren kontra jokatu, lanbiderako kaltegarriak diren negozio jokabide ezegokiak salatuz eta kalitatea zainduz.

Kalitatea zaintzeari dagokion arlo horretan, aipatzekoa da Itzul Baitak, EIZIEtik ernatutako itzulpengintzaren erreferentziagune eta antenak, abian jarriko dituen hainbat proiektu, hala nola: euskaratutako literatur itzulpenak aztertzeke lan-saioa, itzulpen horien kalitateaz eta eraginaz ikerketa egiteko; itzulpenen kritiketan erabili beharreko irizpideei buruzko gogoeta-saioak; eta Itzul izeneko webloga, Itzul posta-zerrendan egiten diren hausnarketen eta proposamenen sistematizazio-lana.

Egitekoak ugaritu egin zaizkio gure elkarte honi, eta ez ditu, ez, soberan izango laguntzaileak eta itzultzaileen artean beti izan diren eta izango diren pertsona jantzi eta jakitunen aholkuak.

Oskar Arana
EIZIEko lehendakaria

Dantza-koplen barruan zer ote dago?

Egia kategorikoek, goitik beherakoak eta begi bistakoak direnez gero, ez dute froga beharrik. Eman dezagun, kasurako, holako esaldi apodiktiko bat: euskal gauzak edo kontuak, beste edozein gauza bezala, kanpotik edo barrutik ikus daitezke. Kanpo-barruak zein neurritan diren kanpo eta barru zehazten, ordea, ez da erraz. Kanpotik ikusten duenak, beharbada, ez du jakingo kanpotik ikusten duenik, baina kanpotik barrurako bidea egiten duenak badakike, behintzat, barruragotik ikusten duela...

Euskal Herria, esaterako, orain lehen bezalaxe, kanpotik eta barrutik ikus daiteke. Voltaire argiak, esaterako, –Europako gizonik argituenetakoa eta zorrotzenetakoa zen harako hark– nahitaez ikusi behar izan zuen kanpotik. Pio Barojak kanpotik edo barrutik ikusten ote zuen zalantzan jarriko luke batek baino gehiagok. Pio Baroja gureak, euskaldun baten semea ez ezik euskal idazle baten semea izan arren, ez ote zuen euskal ahozko literatura kanpo xamarretik ikusten? Euskal Herriko bihotzean, Zestoan eta Beran, bizi izan arren, orain dela urte asko eta asko zer ezagutza ote zuen ahozko literaturarena? Euskal kanten gainean arrazoia ote zuen, esaterako, bere *El País Vasco* liburuan “Canciones antiguas” sailean honako hau dioenean? “La mayoría de las canciones vascas son bailables. El baile ha sido importante en el país, por lo cual Voltaire dijo, con mucha gracia, que el pueblo vasco era un pequeño pueblo, no que vivía, sino que bailaba en la cumbre de los Pirineos”.

Egia da. Badira dantza kantatuak eta dantzarik gabeko kantuak, baina gehiago ote dira dantzatzeko kantuak? Dantzatzeko kantuak, asko behintzat eta hitz beste egin gabe, dantza-koplak direla ez dago ukatzerik. Neure lanen berri eman beharko banu, aspaldi luzean bildu ditudan dantza-kopla asko eta asko liburu batean atondu ditudala esango nuke. Liburuaren izenburua *Dantza-kopla zaharrak* da. Liburuan batez ere nik neuk lan egin badut ere, ez da, jakina, nirea. Lanik handiena, inolako dudarik gabe, ale sakabana-tuegiak eta hegabanatuegiak bilatzea izan da. Han-hemenkako ale erdi galduak biltzea, alegia. Sailkatzea, transkripzio-irizkiak finkatzea eta azterketa lana egitea, bigarren maila batekoa izan da. Baina hala eta guztiz ere, liburuaren inorena izatekotan denena da, eta bakar batena izatekotan herriarena da. Garai zaharretan, asmatu, norbaitek asmatuko zituen koplok, baina herriaren memorian gorde direnez gero, herriak beretu dituzenez gero, herriarenak dira.

Dantza-koplak, gehienetan, trikiti-koplatzat hartu ohi ditugu. Trikitia plaza edo mendi-zelaietan jo ohi zenean, musikaren konpasean kantatu ohi ziren koplek molde edo taxu berezia izan ohi zuten. Kopla hauek pandero hotsean edo alboka doinuan ere kantatu ohi ziren. Gaur egun hain ezagunak ez ziren soinu-tresnen konpasean ere kantatu ohi zirela pentsa dezakegu. Txerrebeta deritzan musika-tresnarekin kantatzen ohi zituen Antonio Goitia famatuak. Baina, zer-nolako hitzak ote dira kopla hauetakoak, zein mundu agertzen ote da kopla

hauen barrunbean? Kopla hauen barrunbea arakatu ote daiteke? Genero desberdinak daude, inolako dudarik gabe, dantza-kopletan. Dantza-kopletako gogo-bideak eta senti-bideak ez dira bat. Bi multzo nagusitan banatuko banitu, amodiozko dantza-koplak eta ziri dantza-koplak izendatuko nituzke. Eman ditzadan, esaterako, orain dela urte batzuk argitaratu nituen lan bateko kopla-erreskada bat (“Una colección antigua de coplas vizcaínas” in *Litterae Vasconicae* 9, 9-63 or.):

1	À Dios, esan eta
à Dios ni banua,
laster etorrico naiz
urrin espanua.	10	Esan sostan suc baña
enotsun sinistu
biarco nidudsula
diruac banitu.
2	Urrin juateric an
asertetan bahat
cartia bialducot
neuc escribiduric.	11	Diruac gaiti baiño
biar espanosu
zuas indijetara
saites indijanu.
3	Lau esquinetanbere
suspirus beteric
ezdichan daruala
biohosa josiric.	12	Indihac irebasten
erresac estiras
zeure beghui odorroc
gachaguac diras.
4	Lastandot egusquiya
idarguiya maite
seu icusi bagaric
neu esin nengoque.	13	Chiquichu politori
seu neure lastana
catigatu nindusun
libria ninsana.
5	Seu icusi bagaric
daucadaneguna
gaba dala ustedot
ain daucat illuna.	14	Libriak libredira
neu orain catigu
orrec eraguitendost
sarritan sispuru.
6	Len izan nosun maite
oin maite banosu
zeuria izangonais
zeucgura banosu.	15	Sispurua da neure
gabiango lua
negarra egunesco
mantenimentua.
7	Alperric izangonaiz
etchian asarre
ceuria izangonaiz
ilten espanabe.	16	Negarra egunesco
mantenimentua
pensamentu tristiciac
mundutic narua.
8	Ilten banure bere
billacen banosu
lengo berbetan firme
billatuco nosu.	17	Chiquichu politori
lurraren ganian
ascoren soragarri
seu jaiyo sinian.
9	Anchiña esa notsan
ama suriari
biar sindudasala
prenda ederrori.	19	Jaungoicuac nai badau
munduan esarren
biyoc batuco guera
isaracho baten.

20	Ederra da loria
surichu dalaco
ederragoa sera
loria dan baño.	gustijac isandira
contentu bagaric.
21	Loria batetic da
loria bestetic
nundic aguertu sera
lora ederori.	23 Pasietan naisanian
seure atarteti
suspiru eguitendot
bios bioseti.
22	Asco eguindot
pasiadaric, maitia sugati,	24 Esperansaca bisi
maite gosua
nosbaista cumpriducoda
bioyuen plasua.

Hona ekarri dugun hogeita lau koplako sailtxoa Agustin Xahoren (1810-1857) bildumatikakoa denez gero, ehun eta berrogeita hamar urte baino gehiago dira bildu direla. Guk Xahoren bilduman transkribaturik dauden bezalaxe aldatu ditugu, inolako moldaketarik egin gabe, modu garbi eta aski ulergarrian daudelako. Kopla hauetako askoren edertasuna ez ote da begien bistakoa? Begien edertasuna adierazten duen hamabigarrena ez ote da antologikoa? Eta elkarrenganako maitasuna adierazten duen hemeretzigarrena ez ote da aparta? Kopla hauek gehienak orain-tsuagoko beste dantza-kopla sail batzuetan ere aurkitzen dira, eta aldaerak zein iturriak ikusi nahi dituenak jo beza aipatu lanera. Era berean, sail honetako kopla bat orain dela lauhun bat urte transkribatu zuen Lope de Vegak 1615eko *Los ramilletes de Madrid* antzerki lanean. Honelaxe dio Lope de Vegak:

Zure vegui ederro[c]
En el astaná,
Cativaturic nave,
Librea ninzoná.

Lope de Vegak Euskal Herriko edertasun bat kanpotik ikusi behar izan zuen handik denboragarrean Juan Karlos Gerrakoak txanda hartzeko. Hiru bat mende geroago, Juan Karlos Gerrakoak bere “A propósito de los versos en vascuence citados por Lope de Vega” (RIEV, XVI tomoa, 1925 urtea, 82-84 or.) lan zoragarrian honela idatzi zuen:

“Es admirable la vida que alcanzan las canciones populares. Los versos recogidos por Lope de Vega en 1615 se cantan actualmente (1925 urteaz ari da, jakina), al cabo de trescientos diez años, por las panderetas (“panderetera” esan nahiko du?) lenizanas y mondragonesas en ligerísimas variantes. (Lope de Vegaren euskal kopla jarri ondoren) Yo lo he oído mil veces cantados en esta otra:

“Chiquichu pollit ori,
Zu nire laztana,
Catigatu ninduzun
Libre nenguana”

Pero las pandereteras de mi tierra completan la canción con otra estrofa, que por lo visto no llegó a oídos del gran comediógrafo castellano y que dice sí:

“Libriac libre, libre,
Zu eta ni catigu...
Orrec eraiten doscu
Sarritan zispuru”.

Kontuak honetara, nola ez esan Juan Karlos Gerrakoak dakarrena eta gure Xahoren bildumakoa bat bera bete-betean ez direnik? Eta erdal lirika zaharrean eta bestetan ere ez ote da antzeko maitasun olerkirik? Euskaraz ditugun ederrenetakoak dira, ene ustez, tankera honetako olerki xume bezain sarkorrak...

Lantxo hau Pio Barojaren aipu batekin hasi dugu eta zilegi beki-gu donostiar idazlearekin jarraitzea. “Elizabide el vagabundo” ipuin zoragarrian koplaxo bat txertatzen du. Kopla hori ez da besterik berak *El País Vasco* liburuan agertzen dituen bi kople-tako bat baino. Honelaxe dio gida-liburuan:

“Hay otras canciones de romerías, como la dedicada a San Antonio de Urquiola:

Aita San Antonino (sic) Urquiolacua
Ascoren biyotzeco Santo devotua
Ascoc eguitendiyo San Antoniyori
Egun batian juan da bestian etorri”.

Bi kopla hauek Urkiolako San Antoniorenaganako jaiera agertzeaz gainera ohitura bat ere agertzen dute, gau bat Urkiolan egitekoa. Baina amodiozko dantza-kopletako hizpidea berriro harturik, Pio Barojaren beraren *La leyenda de Jaun de Alzate* laneko kopla bat ekarriko dut:

Zagarra, lori, lori,
denbora denian
gazteac ancac arin
soñua iotzian.

Sagarra, egia da, egon daiteke “lodi-lodi” arbolan. Sagarra lodi badago, handi baino gehiago ugari dagoela adierazten du... Itzuli ere halaxe edo halatsu egin zuen Donostiako idazle unibertsalak: “En tiempo de la manzana gorda, gorda, los jóvenes mueven rápidamente las piernas”. Koplara hurbildu zen, baina ezin esan kanpotik ikusi zuenik, baina beharbada barrurago ere ikus zezakeen. Zergatik? Dantza-kopla horrek baduelako transkripzio zuzenago bat, gure ustez:

Sagarra, lore-lore,
denbora denian,
gazteak anak arin
soñua jotzian.

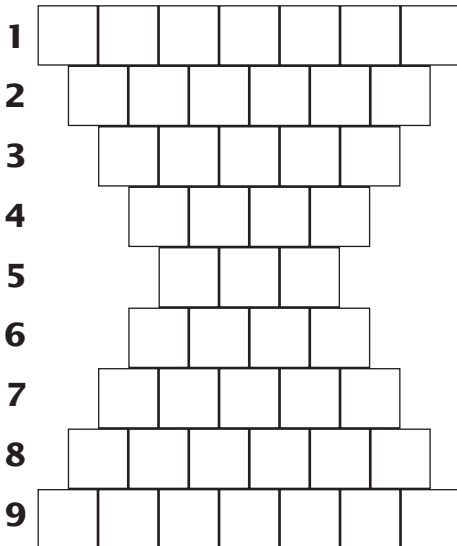
Sagarraren eta are gereziaren lorea baino gauza deseginkorragorik, joankorragorik ez dago. Ez non eta ez han, sagarraren lorea berehala desagertzen da arbolatik. Haize-bolada baten jostailu edo denboraren joaren mende dago lore xinglea. Denborak dakartzan aukera apetatsuak ere ez ote dira holakoak? Ni ez naiz nor, jakina, zer dagoen maitasunezko dantza-koplen barruan esateko, baina bide bat eskain dezaket. Sekretua zulatu nahi duenak irakur bitza koplok, eta astiro mamurtuz eta gogoetatuz, beharbada, uste baino barrurago joango da.

Javier Kaltzakorta
Idazlea

Hitz gezidunak

	Ipar., berritsua	▼	Laborantza gai	▼	Landare mota	▼	Hangoak	▼	Ugaztun mota
	Sagardiak		Labore mota		Sufrea		Irungo		
		▶		▼		▼		▼	
	Sindikatu abertzale	▶			Sustrai	▶			
					Partitura euskarriak				
Oskoldunek dituzte	▼	Iratzea, ira	▶	▼		Ezezta	▶		
Kaiku		* Irudiko herria	▼			E birritan			
	▶						▼	50	▶
								Metal garestia	
Kobazulo	▶			Jarrai-bidea	▶				
Ravelena, ezagunena				Ogi, hitz elkarketan					
	▶			▼	Iodoa	▶	Ez eme	▶	
					Burdinola		Argona		Beldur, ikara
Gauero egiten dugu	▶		Itomen	▶		▼			
Hasitakoa			2						
	▶			Sobera	▶			Ukatzeko	▶
				Uranioa				Kontsonantea	
Ergelak	▶						Zelai	▶	

Goitik behera

Aurkitu beharreko hitz bakoitza letra bat gehiago edo gutxiago duen aurreko edo ondoko hitzaren anagrama da

1. Irauliz, biraka.
2. Jarleku mota.
3. Irudi geometrikoa.
4. Aintzira.
5. Bi eta bi.
6. Sexu emea.
7. Malgua.
8. Agertu, aurkeztu.
9. Zailtasunera ohitua

Soluzioak

⊛	⊛	H	A	K	O	A	L	A	⊛	⊛	U
⊛	⊛	H	A	R	O	K	⊛	U	⊛	⊛	A
⊛	⊛	O	T	E	R	U	N	D	⊛	⊛	L
⊛	⊛	L	A	S	⊛	A	T	E	⊛	⊛	K
⊛	⊛	K	A	B	O	A	R	E	⊛	⊛	A
⊛	⊛	S	A	G	A	R	I	O	⊛	⊛	U
⊛	⊛	⊛	G	A	K	I	O	L	⊛	⊛	A
⊛	⊛	⊛	⊛	⊛	⊛	⊛	⊛	⊛	⊛	⊛	⊛
⊛	⊛	⊛	⊛	⊛	⊛	⊛	⊛	⊛	⊛	⊛	⊛
⊛	⊛	⊛	⊛	⊛	⊛	⊛	⊛	⊛	⊛	⊛	⊛
⊛	⊛	⊛	⊛	⊛	⊛	⊛	⊛	⊛	⊛	⊛	⊛

Hitz Gezidunak

1. Iraulka. 2. Aulikia. 3. Lauki.
4. Laku. 5. Lau. 6. Alua.
7. Zalua. 8. Azaldu. 9. Zaildua.

Goitik behera

IVAP

HERRI ARDURALARITZAREN
EUSKAL ERAKUNDEA

Iñigo URRUTIA LIBARONA

**ADMINISTRAZIO-ZUZENBIDEKO
IKASGAIAK II**

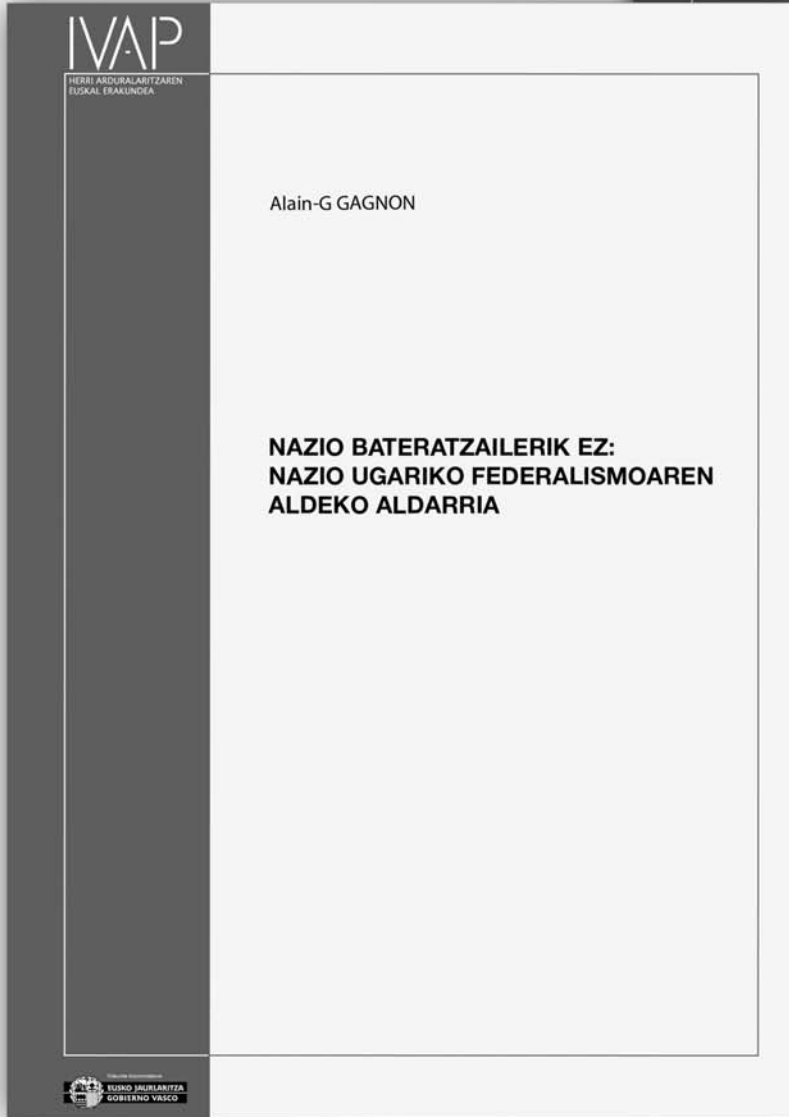

Liburu hau hemen duzu salgai:

IVAP

HERRI ARDURALARITZAREN
EUSKAL ERAKUNDEA

**Unibertsitateko etorbidea z/g
20600 Oñati
Tel.: 943 782 000
Faxa: 943 783 177
argitalpenak-ivap@ivap.es**

Liburu honek hemen dituzu salgai:

IVAP
HERRI ARDURALARITZAREN
EUSKAL ERAKUNDEA

**Unibertsitateko etorbidea z/g
20600 Oñati
Tel.: 943 782 000
Faxa: 943 783 177
argitalpenak-ivap@ivap.es**